Könyvtári HírZengő

Baranya vármegyei könyvtárosok lapja

IX. évfolyam 1. szám

CSORBA GYŐZŐ KÖNYVTÁR | BARANYAI KÖNYVTÁRELLÁTÁSI SZOLGÁLTATÓ RENDSZER

„Hogyan legyünk zöld könyvtár?” – KSZR szakmai nap a Csorba Győző Könyvtárban

„Olyan lélekkel születtem, hogy mindig, mindenhol, mindenben más világokat keresek” – beszélgetés M. Kácsor Zoltánnal

Két Hold, egy cél – beszélgetés Bálint Oljával

A baranyai községi krónikák

ISSN 2559-8767

9 772559 876009 >

2025. tavasz

„HOGYAN LEGYÜNK ZÖLD KÖNYVTÁR?" - KSZR SZAKMAI NAP

HÍRT ZENGÜNK!

Kedves Könyvtáros Kollégák!

Tavaszi számunkban összefoglalót olvashattok az idei első szakmai napunkról, mely a „zöld könyvtár" jegyében zajlott. Az előadások által szeretnénk felhívni a figyelmet a fenntarthatóság, az ökológiai gondolkodás továbbadásának fontosságára. Ezt követően pedig két kiállítást ajánlunk számotokra és az olvasóknak, az egyik a Janus Pannonius Múzeum Néprajzi Osztályán látogatható *Atlantisz. Kis világok*, amely a 20. században eltűnt vagy kihalóban lévő falvakról ad látleletet, illetve Kiss Gézáról tekinthető meg emlékkiállítás Kákicson, az egykori parókia épületében.

Két interjúval készültünk ebben a számban, az egyikben a Két Hold Kiadó egyik vezetőjével, Bálint Oljával beszélgetünk a könyvkiadói vállalásaikról, a silent bookok fontosságáról a másikban pedig M. Kácsor Zoltánnal ismerkedhettek meg, aki a meseírói létről, az ihletforrásairól és legújabb meseregényéről is beszél. Ezután Kákics könyvtári szolgáltatóhelye mutatkozik be a Sellyei Ellátási Térségből. A Helyi érték rovat a baranyai községi krónikák történetével ismertet meg minket. Végül pedig az első szerelemmel kapcsolatos szépirodalomból válogattunk nektek.

A szerkesztők

Kiadó:
Csorba Győző Könyvtár
7622 Pécs, Universitas u. 2/A.
Tel.: +36 72/501-690
http://www.csgyk.hu

Felelős kiadó:
Miszler Tamás igazgató

Főszerkesztő:
Mizerák Andrea
mizerak.andrea@csgyk.hu
+36 72/501-500/28014

Szerkesztők:
Csobán László, Gyántiné Kiss Kármen,
Pajor Zsófia, Simonfalvi Anita

Nyomda:
Sz. K. Stúdió Kft.
Számítástechnikai és Kiadványszerkesztő Stúdió
Felelős vezető: Pilláry Gábor

Megjelenik negyedévente, 300 példányban.

ISSN 2559-8767

TARTALOM

TUDÓSÍTÁS

4 „Hogyan legyünk zöld könyvtár?" – KSZR szakmai nap a Csorba Győző Könyvtárban

7 Atlantisz. Kis világok – kiállítás az eltűnt falvakról

8 Kiss Géza emlékkiállítás Kákicson

INTERJÚ

9 Két Hold, egy cél – beszélgetés Bálint Oljával

10 „Olyan lélekkel születtem, hogy mindig, mindenhol, mindenben más világokat keresek" – beszélgetés M. Kácsor Zoltánnal

BEMUTATKOZNAK KÖNYVTÁRAINK

12 Kákics könyvtári szolgáltatóhely

HELYI ÉRTÉK

13 A baranyai községi krónikák

14 KisSzínes

KÖNYVAJÁNLÓ

15 Első szerelem

Címlap: *- Liebhauser János előadása közben – „Hogyan legyünk zöld könyvtár?" – KSZR szakmai napon*
- Bimba Landmann: Mi, kodamák című könyvnek a Kodama figurája; Kép forrása: Kék Hold Kiadó

Képválogatás forrása: Csorba Győző Könyvtár

„Hogyan legyünk zöld könyvtár?” - KSZR szakmai nap a Csorba Győző Könyvtárban

KSZR szakmai programot rendeztünk *Hogyan legyünk zöld könyvtár?* címmel március 6-án a vármegyei szolgáltatóhelyek könyvtárosainak. Az idei szakmai napunk a zöld könyvtár témáját járta körül. A könyvtárak társadalmi szerepvállalásuk segítségével minél szélesebb körhöz tudják eljuttatni a fenntartható fejlődés, a zöld szemlélet, az ökológia és a környezetvédelem jelentőségének gondolatát.

A rendezvény vendége Farkas Krisztina permakultúra tervező és -oktató, Liebhauser János, a szekszárdi Illyés Gyula Könyvtár igazgatója, Nagyné György Viktória könyvtáros Harc településről, illetve Fischer Margit könyvtáros, a Csorba Győző Könyvtár munkatársa voltak. Az előadások után átadásra kerültek az „Év BKSZR munkatársa” díjak, ezt követően pedig két workshopon vehettek részt a jelentkezők.

A résztvevő vendégeket Miszler Tamás, a Csorba Győző Könyvtár igazgatója köszöntötte, első előadónk Farkas Krisztina permakultúra tervező és -oktató volt, akinek a *Permakultúra a munkahelyen: a könyvtár mint a radikális képzelet terepe* című előadását hallgathattuk meg. Bemutatta, mi is az a permakultúra, a permakulturális tervezés, és hogy hogyan tudjuk ezt hasznosítani, felhasználni többek között a könyvtári gyakorlatban. A permakultúra koncepcióját Bill Mollison és David Holmgren dolgozta ki Ausztráliában az 1970-es években. Mollison meghatározása szerint a permakultúra „... egy fenntartható emberi környezetet teremtő tervezési rendszer”, melynek mintája az erdő és a természetes növénytársulások. A permakultúra keretei közt nem csak kerteket, hanem egész gazdaságokat, településeket, sőt munkahelyeket, épületeket és otthonokat is meg lehet tervezni. A könyvtár fontos színtere lehet egy permakulturális tervezésnek. A permakultúra kifejezés egy állandó vagy folyamatosan fenntartható mezőgazdasági rendszert jelent, amely az élet minden növényi, emberi, állati formáját támogató kultúra. Három fontos etikai alapelve van:

1. Törődj a Földdel: támogasd a földi élet minden formáját,
2. Törődj az emberrel: mindenki jusson hozzá az élethez szükséges erőforrásokhoz,
3. Szabj korlátot a fogyasztásnak, és a felesleget méltányosan oszd el.

Ezek az elvek közösségek megtervezésére is alkalmazhatók. A közösségeknek szükségük van inkluzív terekre a nagyvárosokban, ahol össze tudnak jönni az emberek, ahol kapcsolatokat, párbeszédeket alakíthatnak ki. Ezekben a terekben megoszthatóvá válik a tudás és pl. a könyvtár is ilyen egy ilyen inkluzív tér. A permakultúra a természetes rendszerek regenerációjának mintájára igyekszik rendszerszintű, fenntartható és regeneratív gyakorlatokat meghonosítani az emberi közösségekben is. Ehhez egy újfajta ökológiai alapú érvrendszerre, radikális gyakorlatokra és képzelőerőre van szükség. A permakultúrának tizenkét tervezési elve van, ezek közül a legfontosabb a hosszú megfigyelés, értékítélet nélkül. A megfigyelt természetes mintázatok segítségével hasonlóan stabil mesterséges taxonómiákat hozhatunk létre. A mintázatok képekké vagy metaforákká válhatnak (pl. spirál, falevél, fraktál), melyek segítségével létrehozhatjuk a saját rendszereinket. Kertekben is megépíthetjük a természetes életközösségeket, ezeket a társulásokat guildnek (céh) nevezzük. A céh tagjai közösen, együtt dolgozva próbálnak egy adott célt elérni, munkát teljesíteni. A növények hasonlóan együttműködnek (pl. tápanyaggal látják el egymást, árnyékolnak, távol tartják a kártevőket) mert tulajdonságaikat, képességeiket a többi növény hasznára fordítják. Ez olyan példa, amit a közösségszervezéshez is fel tudunk használni. Ezek után felmerül a kérdés, hogy a könyvtárban hogyan tudjuk fizikai és közösségi térsíkon mindezeket a dolgokat megvalósítani. Ahhoz, hogy a könyvtár, mint a városi ökoszisztéma fontos tagja növelni tudja a kapcsolatai számát, érdemes megfigyelnie és megértenie az általa szolgált közösség egyedi szükségleteit, referenciáit és kihívásait. A könyvtár, mint permakulturális rendszer tervezése egyszerre két síkon is történhet. Vonatkozhat a könyvtár fizikai terére, ugyanakkor a könyvtárnak a közösség többi tagjával fenntartott kapcsolataira is, fizikai, illetve szimbolikus terekben. A tervezési folyamatban elengedhetetlen a dolgozók és a látogatók bevonása, hiszen ők töltik itt a legtöbb időt. A cél nem csak a könyvtárépület ökológiailag fenntartható működése, de lehetővé kell tenni a komfortos, energiatakarékos munkavégzést és ösztönözni kell a kreativitást, támogatni a dolgozók érzelmi és fizikai jóllétét. A könyvtár nemcsak fizikai, hanem közösségi tér is. A megfigyelés fókuszában a dolgozók és a látogatók közötti interakciók, a szolgáltatások, a könyvtári munkához kapcsolódó tevékenységek, valamint a könyvtár tágabb, földrajzi, kulturális, etnikai, gazdasági kontextusa áll. Érdemes ezeket a megfigyeléseket különböző perspektívából elvégezni (pl. a dolgozók és a vezetés, a férfi és női, idősebb és fiatalok

szemszöge). Így sok információhoz juthatunk. A permakultúrára úgy is szoktak hivatkozni, mint a jótékony kapcsolatok tervezésének művészetére. A gondos permakulturális tervezéssel sok élőlényt (madarakat, rovarokat, embereket) vonzhatunk a könyvtárba és segítségükkel dinamikus és kreatív gondolatot ösztönző teret hozhatunk létre, a tervezésbe akár a helyi közösségeket is bevonhatjuk. Bill Mollison szavaival élve „a rendszer termékenységének csak a tervező képzelete szab határt".

Következő előadónk Liebhauser János, a szekszárdi Illyés Gyula Könyvtár igazgatója volt, aki *Zöldkönyvtári körkép* címmel tartott előadást, melyben arról beszélt, hogyan vált a könyvtáruk zöld könyvtárrá, az IFLA által elnyert zöld könyvtári címhez vezető útról, az új könyvtár épületéről, illetve hogy milyen tevékenységeket végeznek, mint zöld könyvtár. Az Illyés Gyula Könyvtár 2023-ban az IFLA Zöldkönyvtári Díj nagyprojekt kategóriájában (IFLA Ensulib Green Library Award Grand Scale Project) második helyezett lett, ezzel Magyarországon negyedikként szereztek zöld könyvtári címet. Idén januárban adták át a Szekszárdi Tudásközpont épületét, amely a fenntarthatóság jegyében épült. A zöld szemlélet már évek óta jelen van a könyvtár életében, mivel már több ökológiával, környezettudatos életmóddal foglalkozó előadást, fenntarthatósággal, környezeti neveléssel kapcsolatos programot tartottak. Nagy hangsúlyt fektetnek a természetvédelmi örökségük mellett a kulturális örökségük ápolására, továbbadására is. A zöld könyvtárrá válás folyamatában fontos volt a tapasztalatcsere, a jó gyakorlatok tanulmányozása, ezért a munkatársak több tanulmányúton vettek részt. Fontos lépés volt az öko-gyűjtemény kialakítása, mellyel hasznos információkat tudnak biztosítani az olvasóknak a klímaváltozás és a környezeti válság témakörében. Ugyanolyan fontos volt a zöld partnerekkel való együttműködés, illetve az ilyen kezdeményezésekhez való csatlakozás, mint pl.: a Passzold vissza tesó (használt mobiltelefon visszagyűjtő kampány). A használt könyveket is hasznosítják, a hagyatékból, olvasói adományból származó vagy az állományból kikerült könyvek értékesítése lényegében a fenntartható gazdálkodás egy formáját jelentik. A zöldkönyvtári szemlélethez kapcsolódnak az újrahasznosító klubjaik, amelyek az intézményben működnek, pl. Zöldfonal - (Újra)alkotóműhely (ruhajavító workshop), illetve a Könyvtári Kreatív Műhely. Rendszeresen tartanak magbörzét és palántacserét, amely által létrejött egy közösség. A társadalmi felelősségvállalás részeként közös szemétgyűjtő akciókat szerveztek a kulturális partnerintézményeikkel. A természetjárás évtizedes hagyomány a könyvtáruk életében. Eleinte csak a könyvtárosok kirándultak a gemenci rezervátumban, de később olvasóik csatlakozásával egy természetjáró közösség jött létre. Ezenkívül hátrányos helyzetű gyerekeknek foglalkozásokat, érzékenyítő tevékenységet, gyerekeknek ismeretterjesztő előadásokat tartanak. Az ifjúsággal kapcsolatos programjaik keretében elindult a Szekszárdi Ifjúsági Klub, melyből a Kamasz Írógárda és a Kamasz Alkotógárda is kinőtte magát. A könyvtár zöld törekvései, a fenntartható fejlődés elveinek, a nemzetközi és hazai zöldkönyvtári jó gyakorlatok megismertetése és alkalmazása logikus továbblépést jelent a KSZR számára, így kialakítva a megyei zöld összefogást. A települési partnerkönyvtárakat önkéntes alapon ösztönzik csatlakozásra a zöldkönyvtári kezdeményezéseikhez, eddig összesen tíz település könyvtára tette meg ezt. Országos szinten is keresték az együttműködés lehetőségeit. Szekszárdon évente zöldkönyvtári konferenciát szerveznek, a tatabányai könyvtár együttműködésével. A találkozón megfogalmazott Együttműködési Nyilatkozatot eddig nyolc könyvtár írta alá. Ennek eredményeként már jelen vannak a Vándorgyűléseken is, mint önálló szekció. Következő lépésként a zöld könyvtár definícióját és annak minősítését kellene meghatározni. Fontos cél lenne, hogy az összes ökológiában érdekelt szervezet a könyvtárat partnernek tekintse ezekben a zöld folyamatokban.

Harmadik előadónk Nagyné György Viktória könyvtáros, a Tolna vármegyei Harc településről érkezett, aki *Gondold újra Pécs* címmel tartotta meg előadását, amelyben konkrét példákat hozott arra vonatkozólag, hogy hogyan működnek ők, mint zöld könyvtár. Ennek alapelveit mutatta be a gyakorlatban, amelyek a fenntarthatóságra és a környezettudatosságra épülnek. A könyvtár 2022-ben csatlakozott a zöld könyvtár mozgalomhoz a szekszárdi Illyés Gyula Könyvtár felhívására. Az előadó elsődleges szempontként jelölte meg, hogy a könyvtárosnak magánemberként is környezettudatos gondolkodásúnak kell lennie, csak így érdemes elkezdeni a zöld könyvtárrá válást. Célja, hogy csökkentse a könyvtári szolgáltatások környezetre gyakorolt hatását pl. a papírfelhasználás csökkentése, újrahasznosítással kapcsolatos kézműves foglalkozások, zöld témában programok, előadások szervezése. A könyvtárban kialakításra került egy „zöld" részleg, ahol a fenntarthatósággal, környezetvédelemmel kapcsolatos könyvek találhatók. Ehhez a szekszárdi könyvtártól sok segítséget, javaslatokat, ötleteket kap. A harci könyvtárban aktív közösségi élet folyik, az óvodások és iskolások rendszeresen járnak foglalkozásokra. Kézimunka szakkör, versszakkör és a baba-mama klub is működik itt. A könyvtáros gyakran tart újrahasznosítással kapcsolatos foglalkozásokat különböző alkalmakhoz és országos kezdeményezésekhez kapcsolódva. Az előadás során rengeteg ilyen jellegű ötletet bemutatott, hogy egyes alapanyagokból milyen tárgyakat készítenek. Közösségeik egymásba fonódnak, a kézimunkaszakkör tagjai szívesen segítenek foglalkozások és programok alkalmával, közösségépítő ereje is van ezeknek. 2025-ben tervei között szerepel a magkönyvtár létrehozása, vízgyűjtő pontok kialakítása, komposztládák kihelyezése és a zöld napok életre hívása az újrahasznosítás jegyében.

Utolsó előadónk Fischer Margit, a Csorba Győző Könyvtár munkatársa volt, aki a *Zöld könyvtári szolgáltatások, környezettudatosság a gyakorlatban a Csorba Győző Könyvtárban* címmel tartotta meg előadását. Bemutatta az intézmény eddigi zöld könyvtári törekvéseit és a jövőbeni terveit vázolta fel. Elmondható, hogy a Csorba Győző Könyvtár magát zöldülő könyvtárnak tartja, hiszen az elmúlt pár évben már csatlakozott olyan

kezdeményezésekhez, mint pl. faültetés, virágültetés, illetve számos olyan program valósult meg, amely a környezettudatosságot tartja elsődleges szempontnak, pl. kézműves foglalkozások az újrahasznosítás jegyében, ökokuckó program, egészséges életmóddal kapcsolatos előadások, Könyvcsere, illetve a Retro könyvvásár. 2023-ban indult el a Könyvtári KisÖkos programsorozat, melynek kiemelt céljai közé tartozik az ökológiai gondolkodás, a környezettudatosság népszerűsítése. Ennek során könyvbemutatókon, családi programokon, ismeretterjesztő előadásokon és filmvetítésen vehettek részt az érdeklődők, amely nagyon népszerű volt, ezért átkerült a Belvárosi Fiókkönyvtárba, ahol kifejezetten zöld szemléletű programokat tartanak. A fiókkönyvtár részt vállal az iskolarendszeren kívüli oktatásban, kiemelt szerepet kap a zöld könyvtár-pedagógiai tevékenység, külön polcon kiemelésre került a zöld könyvtári állományrész és szelektíven gyűjtik a hulladékot. 2025-ben céljuk egy magkönyvtár létrehozása, elemgyűjtő pont kihelyezése és az udvaron magaságyás, illetve fűszerkert létrehozása. Ahhoz, hogy a Csorba Győző Könyvtár teljesen zöld könyvtár legyen, sokat kell még tenni, ezért életre hívták a Zöld könyvtári munkacsoportot. Feladatuk többek között a jövőkép megalkotása, egy fenntartható stratégia megfogalmazása és számos további céljuk van épületkorszerűsítés (pl. LED-es világítás), szemléletformálás (pl. szelektív hulladékgyűjtés), szolgáltatások (pl. magkönyvtár), állománygyarapítás (pl. ökológiai szakirodalom gyűjtése) és programok (pl. ismeretterjesztő előadások) terén.

Az előadások után és a szakmai nap zárásaként intézményünk átadta az „Év BKSZR munkatársa" díjat, amelyet a Szentlőrinci Ellátási Térséghez tartozó Mozsgó település könyvtárosa, Puskásné Horváth Éva kapott meg, valamint a referensek javaslatai alapján az ellátási térségek egy-egy munkatársát is elismertük kiemelkedő munkájuk alapján.

- A Könyvtárbusz 2. szolgáltatási helyei közül, Bogádról: Godóné Török Eszter
- A Mohácsi Ellátási Térségből, Dunaszekcsőről: Schmidt Gabriella
- A Pécsi Ellátási Térségből, Baksáról: Kovács Anikó
- A Pécsváradi Ellátási Térségből, Fekedről: Harcos Nikolett
- A Siklósi Ellátási Térségből, Bisséről: Farkas Beatrix
- A Szigetvári Ellátási Térségből, Dencsházáról: Wolf Ferencné
- A Villányi Ellátási Térségből, Lothárdról: Csóka Éva

Délután a szakmai nap zárásaként a résztvevők két workshop közül választhattak, melyek a fenntarthatóság jegyében zajlottak. Az egyik a *Születésnap az Északi sarkon – Klímamese* – zenés, ismeretterjesztő, interaktív foglalkozás, melyet Papp Veronika zenei könyvtáros tartott. A másik pedig *Egy bőröndnyi mese* – papírszínház, melyet egy kreatív közös alkotás újrahasznosított anyagokból és tapasztalatcsere megosztása követett Gűth Csilla gyermekkönyvtárossal.

Mizerák Andrea – Csorba Győző Könyvtár

Atlantisz. Kis világok – kiállítás az eltűnt falvakról

A JPM Néprajzi Múzeumban 2024. október 17-től látogatható az *Atlantisz. Kis világok* című kiállítás, amely eltűnt vagy kihalóban lévő falvakról ad látleletet.

A 20. század traumáinak egyike volt sok ezer település eltűnése. Az okok összetettek: hol társadalmi, hol politikai eredetű folyamatok, de előfordult, hogy természeti okok miatt pusztultak el e települések.

A kiállítás egy nemzetközi projekt része, több ország kutatóinak összefogásából valósulhatott meg. A pécsi múzeumban látható tárlat az első a sorban, melyet még négy kiállítás követ. A projekt célja kettős: méltó emléket állítani,

valamint felhívni a figyelmet arra, hogy nemcsak régen, hanem napjainkban is megtörténhet hasonló volumenű jelenség. A kiállítás során ismertetőszövegek, gazdag képanyag és a fennmaradt tárgyak segítenek a bemutatott falvak – Dolina, Korpád, Gyűrűfű, Derenk és Terján – emlékezetét megőrizni, emellett a települések múltját és jelenét, eltűnésük körülményeit is megmutatják. Izgalmas atmoszférát teremt a háttérben folyamatosan hallható, már-már lidérces zaj: a falvak egykori helyén hangfelvételeket rögzítettek. Vándor Andrea projektvezető úgy fogalmazott, ezek „az üresség hangjai", amelyekből hanginstalláció készült.

A lengyel (ún. gorál) kisebbség által lakott, szlovák határ mellett található Derenk szellemfalu 1943-ban szűnt meg. A magyarországi lengyelek fontos emlékhelye, ahol a leszármazottak 1994 óta búcsút rendeznek. A kiállításon korabeli imakönyvek is láthatóak, de sajnos a gorál dialektusnak nem maradt írásos emléke.

A vajdasági Terján a II. világháborút átvészelte, de az '50-es évek fejlesztési koncepciójába nem fért bele: a hatalom úgy döntött, elárverezi a települést, a lakókat elköltözteti. A falu helyét már csak néhány temetői sír és fakereszt jelzi. A kiállításon hangsúlyos szerep jut Cs. Simon István terjáni születésű író emlékeinek, aki így fogalmaz: „Halványulnak az emlékek, pedig ha azok is szétfoszlanak, akkor végképp eltűnik a falu, de ameddig emlékezni tudunk rá, addig nem vész el teljesen."

A Tolna vármegyei Dolina hanyatlása 1946-ban, a németek egy részének kitelepítésével kezdődött. A '70-es évek közepére eltűnt a település. Romos pincék, elbontott házak, valamint az egykori kápolna jelezték csak helyét. Szebényi Géza egykori lakos visszaemlékezése szerint édesapja fedezte fel 1975-ben, hogy a harang lekerült a toronyból. Tolvajokra gyanakodott, ezért fiával együtt elrejtette a harangot, beleengedték egy kútba, de az az évek során teljesen eltűnt. A kápolnát is lebontották, 2000-ben vitték el az utolsó köveket, melyek a bátaszéki romkertbe kerültek. Szebényi Géza éveken át titokban tartotta a harang történetét, míg 2022-ben, széleskörű összefogás eredményeként sikerült a felszínre hozni. Megható látni a fényképet, amely azt a pillanatot örökíti meg, mikor először szólalt meg több mint 45 év után a dolinai harang, mely szintén Bátaszékre került.

A kiállítás egy térképen szemlélteti, hogy a Dél-Dunántúlon hány elásott harang került elő. A földrajzi elhelyezkedés kapcsán arra lehet következtetni, hogy a török pusztítás során igyekezett ily módon megmenteni a harangokat a falvak népe. A baranyai elásott harangokról Erdős Zoltán, a Csorba Győző Könyvtár helytörténeti gyűjteményének munkatársa tartott néhány éve egy előadást, melyet érdemes megtekinteni az intézmény Youtube-csatornáján.

Ma Ibafa külterületéhez tartozik az egykori Korpád település. A Kádár-korszak településpolitikája „nem fejlesztendő településként" határozta meg, 1978-ban teljesen megszűnt a falu. Területét mára teljesen visszahódította magának a természet, mindössze egy kőkereszt és egy kút emlékeztet, hogy ott egykoron civilizált élet volt. A tárlaton egy nyitott vitrinben összegyűjtve láthatóak összetört cserepek, lábos, tubus. Ugyanakkor megkapó az a kiállított katonaláda, mely egykor egy korpádi lakóé volt, ma pedig újjászületve egy kisgyermekes család életében kap fontos szerepet. Máté Gábor, a PTE BTK Néprajz – Kulturális Antropológia Tanszék egyetemi adjunktusa – aki az Atlantisz-projektben is fontos szerepet vállalt – *Településkrízisek a községi krónikák alapján* című előadása a falu utolsó éveinek települési krónikái alapján megrázó képet mutat a kiürülő Korpádról, ez is meghallgatható a Youtube-on.

A kiállítás leggazdagabb anyagát Gyűrűfű adja. Ez nem meglepő, hiszen a falu a '90-es években ökofaluként újjászületett. A földrajzilag is közeli Korpádéhoz hasonló sorsot szánt neki a korabeli vezetés, ezért ez a település is a '70-es években elsorvasztott falvak közé került. A '90-es években néhány lelkes ember azonban Gyűrűfűn találta meg azt a helyszínt, mely egy természetközeli életforma lehetőségét kínálta. Az új lakók igyekeznek használni minden maradványt, romos épületet, akár téglákat felhasználni, hiszen a körkörösség, fenntarthatóság fontos pillére életmódjuknak. 2009-ben egy emlékkő is készült, amely az egykori lakókra tekint vissza. Szívmelengető látni egymás mellett azt a két képet, mely ugyanazt a pincét ábrázolja, sok-sok év különbséggel.

A kiállítás 2025. április 30-ig tekinthető meg a JPM Néprajzi Múzeumban.

Gyántiné Kiss Kármen – Csorba Győző Könyvtár

Kiss Géza emlékkiállítás Kákicson

Kiss Géza a Baranya vármegyei Kákicson született 1891-ben. 1915-től több mint 30 éven át szolgálta faluját lelkészi minőségben. A lelkipásztori szolgálat mellett szerteágazó érdeklődése kiterjedt mindenre, ami ormánsági volt, legyen az népköltészet, népzene, néptánc, népviselet vagy népi díszítőművészet. Kákics jövője iránti elköteleződése nem volt kérdés, hiszen négy őse is ormánsági lelkész volt.

Az 1916-ban megjelent, *Rajzok* című írásában már megjelennek azok a társadalmi, közösségi jelenségek, melyekkel később részletesebben is foglalkozik. Egy évvel későbbi cikkében már meg is nevezi a legnagyobb problémát, ami nem más, mint az ún. egykézés. Az egykézés a paraszti társadalomban kialakult születésszabályozási módszer. A kis földterülettel rendelkező családok nem szerették volna, hogy még jobban felaprózódjon a birtok, ennek érdekében nem született egynél több utód, sőt egyes esetekben lenézték azokat, ahol mégis. Életének legnagyobb részében e gyakorlat ellen szólalt fel, s küzdött azért, hogy ez – az egyébként nem csak Baranyát, hanem a haza sorsát érintő – fontos kérdés eljusson olyan döntéshozókhoz is, akik érdemben tudnak ellene tenni. Segítői és barátai ebben a küzdelemben a drávafoki kötődésű Csikesz Sándor és az ezidőtájt Zengővárkonyban szolgálatot teljesítő Fülep Lajos református lelkész voltak. Az 1930-as években sorra jelentek meg kiváló szociográfiai művek Magyarországon, s azzal, hogy Kiss Géza cikkeiben kihangosította az Ormánság problémáit, egyre többen látogattak el „terepszemlére" tudósok, írók, falukutatók, így Kákicsra is. Járt nála többek között Bajcsy-Zsilinszky Endre, Kodolányi János, Féja Géza, Ortutay Gyula és Móricz Zsigmond is. Legismertebb műve, kutatásainak összegzése 1937-ben látott napvilágot *Ormányság* címmel, amely kötet máig is az egyik legfontosabb forrásdokumentum a téma kutatói számára. Az említett kötet tartalmaz egy szótárat, melyet 20 éven keresztül gyűjtött a szerző, de ennek kibővített változatát már nem tudta befejezni. Ezt a munkát végül Keresztes Kálmán végezte el, és a szerző 1947-es halála után pár évvel, 1952-ben jelenhetett meg az *Ormánysági szótár.* 2024. június 8-án az egykori parókia egyik szobájában *Kiss Géza Ormánysága* címmel nyílt egy emlékkiállítás, ami a lelkész életét és munkásságát hivatott bemutatni. Az emlékszoba négy sarkát az alábbi gondolatiság mentén rendezték be: az egyikben Kiss Géza családjáról és gyermekkoráról informálódhatunk fotók és történetek segítségével. Tovább haladva eljutunk az asztalig, ami a lelkész írói, alkotói oldaláról ad képet, az asztal felett az Ormánsággal kapcsolatos könyvek közt is böngészhetünk. Kiss Géza hétköznapi lelkészi életébe enged betekintést a következő sarok, ahol különféle egyházi iratokkal is találkozhatunk, valamint a szerző népzenei gyűjtéseivel. Végül az utolsó sarokban jellegzetes ormánsági tárgyakat szemlélhetünk meg, amivel az *Ormányság* című munkája előtt tisztelegnek a kiállítás készítői. Az egykori parókia egyéb tereiben faliképeket, különböző installációkat (pl. a kemsei templom karzatkazettái), ormánsági fejfákat találhatunk. Az eligazodást információs és magyarázó táblák segítik. Az ormánsági világban elmélyülni vágyóknak, illetve természetjárók figyelmébe ajánlható a hét települést bejáró Kákicsi Kiss Géza-kerékpártúra is, melynek során megfigyelhetők a környék természeti szépségei, illetve a térség legnevezetesebb templomai.

Az emlékkiállításról további részletek itt találhatóak: https://reformansag.hu/emlekhaz

Csobán László – Csorba Győző Könyvtár

Forrás:
Achs Károlyné: *Az Ormányság szerelmese*
Koloh Gábor: *„Szántani lehet, de vetni nem muszáj"*
Kép forrása: https://reformansag.hu/emlekhaz

Két Hold, egy cél – beszélgetés Bálint Oljával

A Két Hold Kiadó nagyon izgalmasan indította kiadói munkáját, hiszen olyan művészi könyvekkel robbant be a piacra, ami a felnőttekre is nagy hatással van, nem csak a gyerekekre. Bálint Oljával, a kiadó egyik vezetőjével a könyvkiadói vállalásaikról, a silent bookok fontosságáról és a PécsLit Kölyökre érkező két programjukról beszélgettünk.

– A Két Hold Kiadót közösen alapítottátok gyerekkori barátoddal, Fenyvesi Orsolya művészettörténész, író, költővel. Mi hívta életre a kiadót?

– Orsi hazatérve Bolognából mesélte nekem, hogy annyi jó könyv van, amit a nagy kiadók kockázatosnak tartanak megjelentetni, és olyan szívesen kiadná őket, és erre valahogy azt találtuk ki, hogy akkor alapítsunk saját kiadót. Gyerekkorunk óta jól tudtunk közösen projekteket életre hívni, és mindig nagyon élveztük, tudtunk csapatként jól működni. Előre lefektettük, hogy csak olyan könyvet adunk ki, ami mindkettőnk szívügye, és ha bármi gond van, azonnal jelezzük a másiknak. Eddig jól működik.

– Az egyik legizgalmasabb kiadványotok a *Térkép bárhova* böngésző, ami 32 alkotó képeiből készült. Hogy jött az ötlet? Mi ennek a könyvnek a története?

– Orsi fejéből pattant ki az ötlet. Ő a művészettörténész háttere miatt sok képzőművészt, illusztrátort ismer. Körbeküldött egy felkérő emailt ismerős alkotóknak, hogy küldjenek be alkotásokat szabadon, megkötés nélkül, térkép témában. Az volt a terv, hogy a lehetséges és egyéni világok kartográfiáját mutatjuk be, a képzelőerőt éltetve. Számos már elismert művész is örömmel részt vett a projektben. Fantasztikus, hogy ennyien vállalták, és létrejött ez a könyv, nagy büszkeségünk egyébként: bemutatja, milyen sok mindenhez találhatunk utat. Az alkotók is meg voltak elégedve vele, és nagyon élvezték. A kiadó indulásakor szerveztünk egy könyvbemutatót, ahol nagy részükkel személyesen is tudtunk találkozni és együtt örülni a könyvnek, nagyon jól sikerült este volt. Tervezünk hozzá még két részt, hogy kijöjjön a mesebeli 3-as: egy gyermeki kérdésfelvetés és az arra adott felnőtt válasz, ez kötné össze a köteteket.

– Úgy tudom silent book vonalon is elindul a Kiadó. Mesélnél erről is az olvasóknak? Miért tartjátok fontosnak a silent bookot?

– A silent book magyarul szöveg nélküli képkönyv, egy olyan műfaj, amiben az alkotó kizárólag képek segítségével szövi a történetet. Mindezt együtt a néző-olvasóval, hiszen annak korábbi tapasztalatain is múlik, hogyan fog kibontakozni a történet. Ezek magas művészi kivitelezésű könyvek, melyek különleges élményt nyújtanak, mivel az olvasó szabadon alakíthatja a történet folyamát, és a képek által ébresztett érzelmek és üzenetek mindenkire más és más hatással vannak, így más és más történetek jönnek létre. Nagyon izgalmasak a képkönyvek, számos országban óriási népszerűségnek örvendenek, pl. Olaszországban nagy múltja van, presztízs értékű egy silent book versenybe döntősként bekerülni, vagy éppen megnyerni azt. A nyertesek pénzbeli jutalmat kapnak és szerződnek velük a nyertes művük kiadására. Világszínvonalú az olasz verseny, Japánból, Dél-Koreából, az USA-ból jönnek ügynökök válogatni, és felmérni a terepet. Magyarként 2017-ben Maros Krisztina *Milyen színű a boldogság?* című könyve volt döntős a Silent Book Contest nemzetközi versenyében, legutóbb pedig Rofusz Kinga *Otthon* című könyvéből készült animációs kisfilm nyerte el a BolognaRagazzi Crossmedia Award fődíját. A mi képkönyvünket Korcsog Réka jegyzi, akinek egyébként Rofusz Kinga a mestere. Nagyon tehetséges alkotó, ősszel különdíjas volt a Pagony Kiadó által szervezett Aranyvackor gyermekirodalmi és illusztrációs pályázaton. Nekünk is szívügyünk a magyar silent book kínálat növelése, hiszen még mielőtt szavaink lettek volna, az ember képekben gondolkodhatott. Feleme-

Térkép bárhova című böngészőből egy részlet

ló, szabad, és bizony kihívásokat is rejtő módja az olvasásnak a képekben való elveszés. Orsit a képek, a vizualitás költőként is mindig hajtotta. Mindketten fontosnak tartjuk a gyermeki vizualitás fejlesztését, és azt mi mással lehetne legjobban elérni, mint magas kvalitású képillusztrációkkal. Azt látjuk, hogy szerencsére sok különleges könyvnek is jut hely a magyar piacon, ehhez szeretnénk mi is hozzátenni a magunk részét.

– Két programmal is érkeztek a májusi PécsLIT Kölyökre, mire számíthatnak, akik Kovács Ágó Zsebmatató-workshopjára érkeznek?

– Ágó a *Zsebkönyv* című könyvünk szerző-illusztrátora, és egy zsebleporellót fog készíteni a résztvevőkkel. Minden résztvevő megalkothatja a maga zsebét, elgondolhatja, ki ő, miket hord magával, milyen tárgyakkal azonosul... Önismereti játék is ez, és egy bájos tárgyban végződő örömteli alkotás.

– És akik a *Mi, kodamák* könyvbemutatóra érkeznek? Egyáltalán, kik azok a Kodamák?

– A kodamák a japán mitológiában az erdő jóságos szellemei, akik a sűrű erdőben és hegyekben élnek. Bimba Landmann könyvében szeretetreméltó és humoros kis lények. Egy éven keresztül követhetjük nyomon őket, amint a természetben végzik a dolgukat. Együtt élnek a növényekkel és állatokkal, megmutatják, hogyan kell harmóniában élni az erdővel. Akinek eddig nem volt kedve erdőbe járni, ezután biztosan lesz. A kodamák emlékeztetnek minket arra, hogy milyen az erdővel együtt lélegezni, és kicsit elcsendesedni, hogyan vigyázzunk a körülöttünk lévő zöldre, akár az apró bogarakra, madarakra. A fesztiválon természetesen ezt, és a többi könyvünket is meg lehet majd vásárolni.

– Mik a rövid és a hosszútávú tervei a kiadónak?

– Egész egyszerűen szeretnénk minél több rendhagyó, bátor, különleges könyvet kiadni, segíteni utat találni az álmodóknak a közönséghez. Nagyobbrészt magyar, kisebbrészt külföldi alkotókkal. Természetesen ehhez az kell, hogy talpon tudjunk maradni.

– Mit gondolsz a könyvtárak XXI. századi szerepéről?

– Mi hiszünk abban, hogy az olvasás nem egy kihalófélben lévő hobbi. Hiszünk a jó minőségű, szép kivitelezésű könyvek jövőjében, hogy még sokáig lesz ezekre igény. A könyvtárak számunkra a kultúra fellegvárai, ahol mindenki megtalálja a számára érdekes és értékes tartalmakat. Fontosnak tartjuk a könyvtárak által szervezett programokat, ahol a gyerekek megtanulhatják, hogyan érezzék otthon magukat, hogy bármikor betérhessenek, ha szükségük van rá. Szuper, hogy ilyen vagány, ötletes könyvtárosaink vannak szerte az országban, akiknek szívügye a gyerekek megszólítása.

Simonfalvi Anita – Csorba Győző Könyvtár

„Olyan lélekkel születtem, hogy mindig, mindenhol, mindenben más világokat keresek” – beszélgetés M. Kácsor Zoltánnal

Az új regénysorozata első részével, *Az ötezer éves átok*-kal, és a nagysikerű *Zabaszauruszok*-kal érkezik M. Kácsor Zoltán a második PécsLIT Kölyök fesztiválra. A szerzőt a meseírói létről, az ihletforrásairól és legújabb meseregényéről kérdeztük.

– Milyen meséket olvastál vagy hallgattál szívesen gyerekként?

– Nagy a lista, ezért csak a teljesség igénye nélkül hirtelen a gyerekkoromból Csukás István *Pom-Pom meséi* és Tarbay Edének a *Kunkori és a kandúrvarázsló*-ja jutnak eszembe, mint nagy kedvencek. Később, kiskamaszként nagyon szerettem Erich Kästner *A két Lotti*-ját és Fehér Klára *Mi, szemüvegesek* című könyvét, kamaszként pedig bolondultam Tolkien *A babó* (új fordításában *A hobbit*) világáért. Biztos vagyok benne, hogy ennek a könyvnek a kincsen kotló sárkánya is hatással volt a *Zabaszauruszok* sárkányának, Leiszút Feliszútnak a megformálásában.

– Hogyan dolgozik a meseíró? Hogyan telik egy napod?

– Szerintem nagyon máshogy, mint ahogy az emberek gondolják. Nem az történik ugyanis, hogy reggel megiszom a kávémat, majd a gép elé ülök, és estig írom a következő könyvemet. Bár így lenne! A kávét mondjuk megiszom, a reggeli joghurtomat is megeszem, de egy mai írónak az irodalom mellett nagyon sokat kell foglalkoznia az önmenedzseléssel (gondolom, nem csak az íróknak), ami mostanában nem ritkán heti két munkanapomat is elviszi. Mit jelent ez? Azt, hogy napi szinten kapok leveleket vagy akár telefonhívást, a legtöbbször szerkesztőktől vagy könyvtárosoktól, tanároktól és olvasóktól. Először is ezekre válaszolok, de nem csak válaszolok: sokszor szövegek utógondozása, vagy író-olvasó találkozók miatt keresnek, amik mind gondos odafigyelést vagy/és szervezést igényelnek. Aztán ott van a Facebook oldalam, amin igyekszem beszámolni az új történeteimről, munkámról a követőknek. Ezekhez a tevékenységekhez teljesen más gondolkodásmód kell, mint egy regény megalkotásához, legyen az a történetkitalálás vagy a megírás fázisa. Régebben még igyekeztem minél hamarabb befejezni az egyik típusú munkát, és belefogni a másikba, de számomra ez a „kapcsolgatás” nagyon fárasztó. Így manapság szétválasztom őket külön napokra, és még csak véletlenül sem kezdek el szervezőmunkát, ha aznap egy születő regénnyel szeretnék foglalkozni. De talán még

izgalmasabb az olvasónak, mégis hogyan születik egy regény! Dióhéjban: először meg kell lennie a sztoriötletnek, amit én néhány hónapig, sokszor anélkül, hogy egy betűt is leírnék, mindig magamban hordok. Ezalatt a történet tartópilléreit, azaz a kezdetet és a lezárást, illetve a nagy váltásokat, fordulatokat találom ki, emellett pedig a szereplők karaktereit. Mikor úgy érzem, a mű meg fog állni a lábán, akkor leírok tömören mindent. Ezután egy újabb pár hónapos szakasz következik, amikor a történetet részletezni kezdem. Itt már a legapróbb fordulatokat is leírom, és rendszerbe szedem. Végül eljön az a pont, amikor már nem tudok többet hozzátenni, és elkezdem magát a regényt. Évente általában egy regényt tudok megírni.

– Honnan merítesz ihletet a történetekhez?

– Erre a kérdésre a legnehezebb felelni. A válasz nyilván komplex, nyilván sokat adtak hozzá a gyerekeim meg a sok, évtizedek alatt olvasott könyv, nézett film, mégis azt gondolom, hogy egyszerűen olyan lélekkel születtem, hogy mindig, mindenhol, mindenben más világokat keresek. Persze nem úgy kell elképzelni, hogy míg beszélgetünk, azt lesem, hol bukkan fel mondjuk egy rágógumiból fújt légballon az égen, de az biztos, hogyha ezekbe a világokba nem menekülhetnék el nap mint nap, már rég megbolondultam volna a valóságtól. Különösen a mai világ valóságától, melynek eseményeit figyelemmel követem a hírportálokon. Mert hiába vagyok mese- vagy fantasy író, az élethez való alapvető dolgokat be kell szerezni.

– Mennyire nehéz lezárni egy nagyon sikeres, sok részes meseregényt, mint a *Zabaszauruszok*?

– Inkább úgy fogalmaznék, hogy kicsit szívszorító, hiszen Rilex, a tirexék nyolc évig voltak velem. De persze közben tudom, hogy úgyis életem végéig velem maradnak, nem beszélve arról, hogy nem zárom ki a folytatását.

– A PécsLIT Kölyök fesztiválra nem csak a már említett *Zabaszauruszok* sorozattal, hanem az új könyveddel, *Az ötezer éves átok*-kal is érkezel. Mit lehet tudni erről a könyvről?

– Azt hiszem, mindig is a fantasy és a sci-fi állt hozzám a legközelebb, és ezzel a sorozattal a fantasynak adózhatok. Nagyon szeretem az olyan történeteket, melyekben a valóság és a fantázia keveredik, és itt éppen ez történik. A regénysorozat első része, aminek *Az ötezer éves átok* a címe, egy lakótelepen játszódik, ahol a nyári szünetben három unatkozó kamasz véletlenül rábukkan a helyi régiségbolt titkára, nevezetesen, hogy a Csodalámpás bolt nevű hely mélyén egy igazi dzsinn lakik. Ráadásul még közülük sem akármilyen, hanem történetesen a világ utolsó még élő dzsinnje! Persze a titokig vezető út elég kacifántos: szóba kerül addig a helyi maffiától az időutazáson át sok minden, mire a főszereplők életük egyik legnagyobb csapdájából, egy vízzel elárasztott szobából is valahogy kimenekülnek. Persze csak hiszik, hogy életük legnagyobb csapdájáról volt szó, mert ezzel belépnek egy olyan világba, ahonnan éppenséggel még lenne visszaút, de ugyan ki akarna visszatérni a sima hétköznapokba, ha már egyszer belépett a nyúl üregébe, nem igaz? Arnold, Luca és Levi is így vannak ezzel, így ismerkednek a különc Ali bácsival és egy vékony, kamaszlánynak tűnő alakkal, Satnyácskával, akikről azonban nem mondanék többet, nehogy lelőjem a poént. Én mindenesetre remélem, hogy ennyi elég volt kedvcsinálónak, és hogy a könyv rátalál az olvasóira. Annyit azért még elárulok, hogy én már a sorozat második részét írom, aminek egy része a Pokolban fog játszódni.

– Min dolgozol most?

Az utolsó dzsinn világát írom, építem, ami, főleg, ha az olvasók is megszeretik, még évekig így lesz.

– Mit gondolsz a könyvtárak XXI. századi helyzetéről, feladatáról?

A könyvtárak nagyon átalakultak ahhoz képest, amit még a gyerekkoromban tudtam róluk. A világ megváltozott, és a könyvek kölcsönzése mellett előtérbe került a közösségi terek fejlesztése, működtetése. Nagyon furcsa, de én például gyerekkoromban egyetlen író-olvasó találkozón sem jártam. Na, mondjuk most, felnőtt fejjel rendesen bepótlom őket, de viccen kívül: nem lehet, hogy manapság több író-olvasó találkozó van, mint harminc-negyven éve? Vagy csak én érzem így? Mindenesetre nagyon örülök, hogy lehetőség van a szervezésükre, annak pedig még jobban örülnék, ha ez a jövőben is így maradna, mert nagyon fontos kulturális eseménynek tartom őket. Ugyanakkor látom, milyen nehéz a mai világban kultúrát szervezni, a kultúrára szponzort találni, mert mindenki könnyedén kielégítheti mindenfajta történet- vagy játékéhségét otthon a kütyük előtt ülve, míg az online térben való találkozások lassan teljesen elnyomják a valós érintkezéseket. Az olyan intézményeknek, mint a múzeumoknak vagy a könyvtáraknak létfontosságú szerepük van ezen a téren.

Simonfalvi Anita – Csorba Győző Könyvtár

Kákics könyvtári szolgáltatóhely

„Ormánység. Ez a neve Baranya déli részén, a Dráva árvíz járta síkján, ligetes, erdős tájban, az alig észrevehetően kiemelkedő urmókra települt negyvenöt magyar falunak. Ennek északnyugati felében van a néhány száz lelkes Kákics."[1]

A települést az oklevelek 1410-ben említették először Kakych néven. A településnév eredete bizonytalan, de feltételezések szerint a növényzetre utalhat, gyermekláncfűvel, szelídcsorbókával benőtt területet jelenthetett.

A község Baranya vármegyében, Szigetvártól mintegy 20 km-re délkeletre található, a járásszékhely kisváros, Sellye szomszédságában. A településen élők száma 200 fő, amely az elmúlt években stagnálást mutat. Korösszetételére jellemző, hogy egyre magasabb a gyermekek aránya, mivel újra sok fiatal pár él a faluban.

Könyvtárunk 2015 óta működik a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerben. Az önkormányzat a Csorba Győző Könyvtárral partnerségben, könyvtárellátási szerződéssel biztosítja a kötelező feladatellátást. Szolgáltatásunk 2022-től a falu központi részén, felújított épületben kapott helyett, amely modernebb, akadálymentesített környezetet biztosít látogatóinak. A könyvtári nyitvatartás alkalmazkodik a lakosság és az olvasni vágyók igényeihez. A folyamatosan megújuló, akár olvasói kérésre beszerzett és egyes esetekben házhoz szállított könyvállomány, a havi és heti rendszerességű folyóiratok, valamint korlátlan internethasználat miatt egyre több olvasót vonz könyvtárunk. Mindemellett szívesen látjuk azokat a betérőket is, akik csak egy kis társaságra, beszélgetésre vágynak. Kiemelt feladatnak tekintjük a gyermekek olvasóvá nevelését, ezért kialakítottunk egy színes gyermeksarkot is, ahol a kisebbek kedvükre nézegethetik a mesekönyveket, játszhatnak, rajzolhatnak, amíg szüleik a könyvtárban tartózkodnak. Rendszeresen szervezünk könyvtári programokat, neves ünnepekhez kapcsolódóan kézműves foglalkozásokat, sőt a nyári időszakban napközis tábort is.

Szülőházán emléktábla hirdeti, hogy *„Itt élt és dolgozott, az Ormánság legjobb ismerője és tudós ismertetője":* Kiss Géza. Fiatalként még a tanári pályához vonzódott, amikor azonban nyugdíjba kényszerült, édesapjának el kellett volna hagynia a kákicsi parókiát, az ország egyik legkisebb, pusztuló gyülekezetének lett a papja. 1915 novemberében foglalta el helyét és 1947-ig, haláláig hű maradt megnyomorodott híveihez. Hitt a hagyományok fontosságában és közösségformáló erejében, különösen egy olyan térségben, ahol a családmodell inkább a társadalmi kohézió ellen működött. A közösség összefogásáért folytatott munkájára emlékezve a térségben máig őrzik emlékét. Sírja a temető legöregebb tölgyfájának tövében látogatható.

2021-ben a parókia épületét a települést ért természeti katasztrófa (jégeső) szinte teljesen lerombolta. Felújítása 2024-ben fejeződött be. Azóta helytörténeti kiállításnak helyet adó múzeumként, gyülekezeti teremként és ifjúsági szálláshelyként működik.

Fábián-Bella Orsolya
Kákics Könyvtári Információs és Közösségi Hely

1. Kiss Géza: Ormánság, Gondolat Kiadó, Budapest : 1986. – p. 13.

A baranyai községi krónikák

1971 márciusában a Baranya Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága 1972. január elsejétől a megye valamennyi települése számára – mint „aktuális községpolitikai és kulturális feladatot" – kötelezővé tette az ún. „községi krónikaírást".

Az elmúlt év legfontosabb helyi eseményeiről összeállított szöveges és képes beszámolókat minden évben március 30-ig kellett eljuttatni a Baranya Megyei Levéltárnak.

A kezdeményezés nem volt teljes mértékben megyei találmány. Az 1960-ban alapított Magyar Honismereti Szövetség kezdettől ösztönözte, hogy a különféle kisebb közösségek – üzemi, munkahelyi brigádok, iskolák vagy éppen a Kommunista Ifjúsági Szövetség helyi bizottságai – vezessenek naplót, „krónikát" a csoport életének jeles eseményeiről, mindennapjairól, mikroszinten dokumentálva a „szocialista fejlődést". A kommunizmus nagy hőseinek sztálini panteonja mellett (esetenként azzal szemben) ugyanis a hruscsovi (és kádári) történetpolitika a proletárforradalom és a második világháború helyi történéseire és főszereplőire kívánta irányítani a figyelmet, hangsúlyozva, hogy a saját mikroközösségeikben tevékeny „kisemberek" is a „szocializmus építői". E történetpolitika korábban nem látott aktivitást eredményezett a „felszabadulást" követő fejlődés helyi változatainak feltárása iránt érdeklődő tudományos és amatőr történetbúvárok körében.

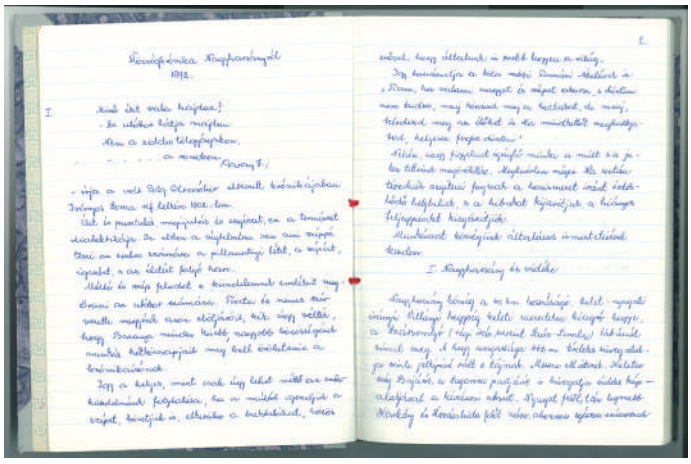
A helytörténet-kutatás és -írás intézményes támogatói között – a Honismereti Szövetség és a Történelmi Társulat mellett – hamar megjelentek a megyei levéltárak és múzeumok is, amelyek kezdetben a magánszemélyeknél lappangó történeti források – levelek, régi használati tárgyak, a népviselet egyes darabjai, illetve tágabb értelemben a helyi hagyományok, szokások – gyűjtésébe kapcsolódtak be.

A honismereti mozgalmon belül a települési krónikák elkészítését egyfajta alulról szerveződő kezdeményezésként képzelték el, művelődési házakban megalakuló helytörténeti szakkörök öntevékeny foglalatosságaként. Ennek megfelelően az, hogy egy település belefogott-e egyáltalán közelmúltjának feltárásába és dokumentálásába, elsősorban az érdeklődő közösség meglététől függött. Így például készültek falukrónikák Borsod, Hajdú, Szolnok, Nógrád, Somogy és Vas megyében is. Pest és Baranya megyében a megyei levéltár vállalta magára a krónikaírók patronálását, a krónikaírás intézményesítését azonban csak utóbbinak sikerült elérnie.

A Baranya Megyei Levéltár a hatvanas évek végétől, s még látványosabban Szita László 1971-es igazgatói kinevezését követően markáns helytörténeti-tudományos programmal lépett fel, amelynek a levéltári évkönyv és a megyei monográfia-sorozat elindítása vagy éppen a községtörténeti adattárak összeállítása mellett szerves részét képezte a községi krónikaírás intézményesítése is. A Baranya Megyei Levéltárnak ugyanis – az országban egyedüliként – sikerült elérnie, hogy a megyei tanács kötelezővé tegye a községek számára az év legjelentősebb eseményeit dokumentáló krónikák elkészítését, s ehhez – ugyan a helyi költségvetések terhére, de – anyagi keretet is biztosítson. Ha az egyébként „alulról szerveződőnek" tervezett kezdeményezés „államosításának" van is némi pártállami utóíze, tény azonban, hogy a Végrehajtó Bizottság határozatának köszönhetően a hetvenes-nyolcvanas években Baranyában egy országosan is páratlan forráscsoport keletkezett, amely más megyékkel összehasonlítva – mennyiségi tekintetben legalábbis bizonyosan – felülmúlja az öntevékeny-működő krónikaírás korabeli teljesítményeit.

A Magyar Nemzeti Levéltár Baranya Vármegyei Levéltára őrizetében jelenleg 869 doboznyi (valamivel több mint száz iratfolyóméternyi) községi krónika található, döntő többségük 1972 és 1990 között keletkezett. A pártállam és a tanácsrendszer bukását követően a megyei tanács határozata is hatályát vesztette, ezt követően pedig a levéltár erőfeszítései a krónikaírás immár önérdekű folytatására nagyrészt kudarcot vallottak (ismeretes, hogy néhány településen ezt követően is folytatták a krónikák összeállítását, ezek azonban a legtöbb esetben már nem jutottak el a levéltárba). Az első évben, 1972-ben a megye 307 települése küldött be krónikát, a későbbiekben azonban előfordult, hogy egyes községek elmaradtak egy-egy év összeállításával. A beküldők között azonban nem csak községeket találunk: Szigetvár már 1972-ben kedvet kapott saját krónikája elkészítéséhez, Siklós pedig a városi rangra emelkedése után is folytatta az írást. Utóbbi az egyetlen, amely a mai napig évente eljuttatja krónikáját a levéltárnak.

De pontosan hogyan is néz ki egy baranyai községi krónika? Krónikaírásról beszélünk, de ugyanolyan jogos, ha azt mondjuk,

Részlet a nagyharsányi krónikából (1972)

a krónikákat összeállították. Egy éves krónika ugyanis három részből állt. Az első, a hagyományos jellegű *évkönyv* a történések kronologikus sorrendjében, a dátumok pontos megjelölésével sorolta a község életének legfontosabb eseményeit – gyakran a szilveszteri mulatságok fáradalmainak felemlegetésével kezdődött. A feljegyzendők közé tartoztak például a május elsejei vagy anyák napi ünnepségek, az iskolai tanévnyitók és tanévzárók, bármilyen társadalmi vagy kultúrprogram (a véradás, neves előadók vagy helyi tehetségek fellépései), az építkezések és infrastrukturális fejlesztések (akár az is, ha új menetrend szerint járt a busz), de sok településen a gyermekszületés vagy a lakók el- és beköltözése is, és szinte mindenhol az időjárás alakulása: az első hó vagy az elviselhetetlen kánikula (ami a hetvenes években 33–34 fokot jelentett).

A krónika második része az *évvégi összegzés* volt. E néhány oldalas összefoglalóban a krónikaíró immár rendszerezetten, gyakran fejezetekbe szedve tekintette át a község életének éves alakulását, közölte annak legfontosabb adatait (a könyvtárból kikölcsönzött kötetek számától a termelőszövetkezet évi mérlegéig). De feladata volt, hogy a puszta felsoroláson túl értékeljen is: vegye számba a település előző évi teljesítményeit, hasonlítsa össze a korábbiakkal, vázolja fel a jövőbeli perspektívákat, meséljen a lakókról, örömeikről és nehézségeikről, adjon hangot véleményeiknek.

A harmadik rész, az ún. *dokumentumgyűjtemény* rendkívül változatos forrásokat tartalmazhatott. A krónikaíró ide gyűjtötte a lejegyzett eseményeket dokumentáló fényképeket, sajtó-tudósításokat, egy-egy rendezvény meghívóját, plakátokat, de a nyolcvanas években olykor hang- és videófelvételeket is csatoltak a levéltárba küldött krónikákhoz. A jelenkori helytörténészek számára az egyik legértékesebb forráscsoportot kétségkívül a fotók jelentik, amelyek kivételes bepillantást nyújtanak a Kádár-kori kistelepülések hivatalosan ritkán, vagy csak eseti jelleggel dokumentált mindennapjaiba. A krónikákhoz csatolt fényképeken ugyanis nem csak a falusi majálisok, az úttörőnyakkendős iskolai rendezvények vagy a szüreti bálok, tehát a közösség ünnepi és kivételes pillanatai elevenednek meg. A krónikaírók megörökítették a termelőszövetkezetekben, a földeken végzett munka hétköznapi mozzanatait, a kalákában épített új családi házakat, a társadalmi munkában megtisztított utcákat, a nem-

HELYI ÉRTÉK

A szárászi klubkönyvtár épülete (1977)

régiben megvásárolt Trabantokat, egy jégeső pusztítását, de az óvodai csendespihenő pillanatait is.

Bár a krónikák elsődleges feladata az volt, hogy dokumentálják a községek „szocialista fejlődését", a krónikások mégis elsősorban közösségük történetét írták meg, egy település-biográfiát készítettek, és ezt nem mindig a kádári történetpolitika csapásirányainak megfelelően tették. A Lenin-képek előtt ünnepelt november hetedikék, a vörös csillagos emlékmű-avatások, a falusi szocializmus vizuális reprezentációi mellett így kerülhettek rögzítésre például a hittanbeíratások napjai, a templomfelújítások, vagy az első október 23-i megemlékezések. A fejlődés helyett pedig olykor a kádári településfejlesztés visszásságai, a bekötőutakért, munkahelyekért vagy az iskola fennmaradásáért folytatott küszködés, és az elnéptelenedő, majd teljesen eltűnő települések utolsó napjai tárulnak fel.

„Mi (…) nem kész történeti munkát adunk az olvasó kezébe, a jövő számára, forrást teszünk a kutató asztalára" – fogalmazott Bezerédy Győző, a levéltár krónikaírást szervező munkatársa 1975-ben. S valóban: a községi krónikaírás megszervezésével a levéltár egy számára korábban ismeretlen feladatot vállalt. A történeti értékű iratok őrzőjéből e források megkeletkezésének ösztönzője, sok esetben társszerzője lett. A baranyai községi krónikák páratlan bepillantást nyújtanak a hetvenes-nyolcvanas évek miliőjébe, a kádári ünnep- és mindennapokba, s most már csak a Bezerédy által megjövendölt kutatóikat várják.

Dr. Polyák Petra
főlevéltáros, igazgatóhelyettes
MNL Baranya Vármegyei Levéltára
Képek forrása: MNL Baranya Vármegyei Levéltára

KISSZÍNES

Hétágfa tanösvény

A Hétágfa tanösvény Kistótfaluban igazán különleges és sokszínű élményt kínál mind a természetet kedvelők, mind a családok számára. A 2020-ban átadott ösvény a különböző természeti elemekre építve, interaktív módon vonja be a látogatókat, így nemcsak egy kellemes sétát, hanem igazi tanulási és feltöltődési élményt is nyújt. A 2,5 km-es útvonalat a természethez közelítő élményeken keresztül lehet végigjárni, amely során minden korosztály számára különböző feladatok és témák állnak rendelkezésre.

Az öt elem – föld, víz, fa, levegő, tűz – köré épített állomások mindegyike más és más élményt nyújt, és segít jobban megérteni a természet összetettségét, megtapasztalni a szépségét, gazdagságát. A gyerekek játékos feladatokon és meséken keresztül találkozhatnak, kapcsolódhatnak a természettel, míg a felnőttek pihenésre, relaxációra és önismereti tanulásra is lehetőséget kapnak, akár jógázás, meditáció vagy alkotó tevékenységek formájában. A különféle tematikák, mint a Meseösvény, az Életerő ösvény, a Hely szelleme vagy a Természet-művészet ösvény mindegyike más megközelítésben engedi átélni a látogatóknak a természet csodáit. A Hétágfa applikáció, amit a látogatók ingyenesen letölthetnek, remek segítséget nyújt a tematikus útvonalak megismerésére, hogy még gazdagabb élményt nyújtson a Kistótfaluból a Hétágfa Ligetig tartó séta.

A tanösvény ideális lehetőséget biztosít csoportos túrákra is, legyen szó óvodás és iskolás csoportokról, vagy akár természetjárókról, hiszen az ösvényt megálmodó Hétágfa Egyesület tagjai komplex túravezetéssel várják az érdeklődőket. Ez egy remek lehetőség arra, hogy a látogatók megtapasztalják a természet szépségét, miközben tanulnak, pihennek, töltődnek és élményekkel gazdagodnak.

További információ: https://www.facebook.com/hetagfa

Pajor Zsófia – Csorba Győző Könyvtár

AZ ELSŐ SZERELEM...
Jane Austen
Emma
Fehér Klára
Bezzeg az én időmben
A NYÁR, AMIKOR megszépültem
SALLY ROONEY
NORMÁLIS EMBEREK
Lucy Maud Montgomery
Anne a Zöld Orombol
ELEANOR ÉS PARK
RAINBOW ROWELL
Jean-Claude Mourlevat
A VISSZAFELÉ FOLYÓ
GÁRDOS PÉTER
Hajnali láz
DELIA OWENS
Ahol a folyami rákok énekelnek
TURGENYEV
ELSŐ SZERELEM

FONTOS ELÉRHETŐSÉGEK

Ellátási Térség	Referens	E-mail	Telefon
Mohácsi Ellátási Térség	Schmidt-Kovács Diána	fiestadiana@gmail.com	+36 20/389-9323
Pécsi Ellátási Térség	Mizerák Andrea	mizerak.andrea@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28014
Pécsváradi Ellátási Térség	Gyurák Orsolya	gyurak.orsolya@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28015
Sásdi Ellátási Térség	Umana Elena	umanaelenae@gmail.com	+36 72/475-663
Sellyei Ellátási Térség	Erdősi Alexandra	erdosi.alexandra@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28015
Siklósi Ellátási Térség	Kiss Adrienn	kiss.adrienn1985@gmail.com	+36 72/579 -125
Szentlőrinci Ellátási Térség	Bali Máté	bali.mate@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28014
Szigetvári Ellátási Térség	Vasvári Gergely	wasvary@gmail.com	+36 73/311-407
Villányi Ellátási Térség	Tóth Balázs	toth.balazs@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28104
Könyvtárbusz 1.	Csobán László	csoban.laszlo@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28097
	Molnár Ferenc	molnar.ferenc@csgyk.hu	
Könyvtárbusz 2.	Somogyi Krisztina	somogyi.krisztina@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28097
	Nagy László	nagy.laszlo@csgyk.hu	
KönyvtárMozi; Nyilvános könyvtárak	Márkus István	markus.istvan@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035
Rendezvényszervezés	Pajor Zsófia	bkszr@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28058
	Szeifer Csaba	bkszr@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28058
Informatika	Urvald Péter	csgyk.it@gmail.com	+36 72/501-500 / 28065
Folyóirat reklamáció	Dériné Fődi Katalin	fodi.katalin@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035
Beszerzés, feldolgozás	Bali Judit	bali.judit@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035

FILMPAKKOK GYEREKEKNEK

A fecske meg a szalmaszál
A hazudós egér
A hetvenkedő sün
A kevély kiskakas
A Pál utcai fiúk
A walesi bárdok
Boltosmesék
Magyar népmesék I.
Mesék Mátyás királyról
Mesél a kő
Mondák a magyar történelemből
Rege a csodaszarvasról
Szent Péter esernyője
Szörnyeteg Lajos jaj de álmos
Vacskamati virágja
Vízipók-csodapók

FILMPAKKOK FELNŐTTEKNEK

A Pendragon legenda
Állami Áruház
Az ötödik pecsét
Csinibaba
Hyppolit, a lakáj
Macskajáték
Megáll az idő
Mephisto
Moszkva tér
Régi idők focija
Rokonok
Szamárköhögés
Szegénylegények
Szerelem
Szindbád
Tízezer nap

Könyvtári HírZengő

Baranya vármegyei könyvtárosok lapja

IX. évfolyam 2. szám

CSORBA GYŐZŐ KÖNYVTÁR | BARANYAI KÖNYVTÁRELLÁTÁSI SZOLGÁLTATÓ RENDSZER

Drakulától a SepsiBookig, avagy szakmai kirándulás Erdélyben

„Zöld füst az ég és lassan elpirul” – szakmai konferencia a fenntarthatóságról Tatabányán

Nemzetközi könyvtárbusz-találkozó Verőcén

Szellem a házban: életre kelt géniuszaink

ISSN 2559-8767

2025. nyár

A PÉCSI ÉS BARANYAI KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETÉNEK SZAKMAI KIRÁNDULÁSA ERDÉLYBEN

1

2

3

4

5

6

7

HÍRT ZENGÜNK!

Kedves Könyvtáros Kollégák!

Nyári számunkban összefoglalót olvashattok a Pécsi és Baranyai Könyvtárosok Egyesülete által szervezett szakmai kirándulásról, mely idén Erdélyben volt. Itt megismerkedtünk a sepsiszentgyörgyi Bod Péter Megyei Könyvtárral, a SepsiBook könyvfesztiválával és számos történelmi emlékhelyet megtekintettünk. Ezt követően beszámolunk a Verőcén megrendezett horvátországi könyvtárbusz-találkozóról, ahol számos nemzetközi vendég mellett kollégáink is részt vettek. Ebben a számban „Zöld könyvtár" címmel új rovatot indítunk, melyben felhívjuk a figyelmet a környezettudatosságra, az ökológiai gondolkodás fontosságára. A jövőben igyekszünk a zöld szemléletet népszerűsíteni, konferenciákról, hírekről beszámolni. Most összegyűjtöttünk nektek pár praktikus tanácsot, hogy hogyan induljon el egy könyvtár a „zöldülés" útján, illetve beszámolunk a tatabányai József Attila Könyvtárban megrendezett Zöldgyűjteményi konferenciáról, melynek középpontjában a fenntarthatóság és a közgyűjtemények jövőformáló szerepe állt. Ezután Dunaszekcső könyvtári szolgáltatóhelye mutatkozik be a Mohácsi Ellátási Térségből. A Helyi érték rovatban a Janus Pannonius Múzeum Látogatóközpontban található, *A hely szelleme - Genius Loci* című állandó kiállításról olvashattok, melyet Pásztor Andrea, a kiállítás kurátora, főmuzeológus ajánl nektek. A tárlat Baranya és Pécs olyan kulturális és helyi értékeit tárja a látogatók elé, amelyek a térség múltjáról és jelenéről egyaránt sokat mesélnek.

Az ÖtletBörzében egy foglalkozás bemutatásának keretében utánajárunk, hogyan tudjuk megkülönböztetni a megbízható forrásokat az álhírektől, hogy mitől lesz hiteles egy információ, illetve hogyan tudunk a könyvtárban hiteles információhoz jutni. Végül pedig olyan könyveket ajánlunk "Világváltóknak", melyben a klímaváltozásra vagy az ökológiai válságra hívják fel a figyelmet, és keresik a kiutat.

A szerkesztők

Kiadó:
Csorba Győző Könyvtár
7622 Pécs, Universitas u. 2/A.
Tel.: +36 72/501-690
http://www.csgyk.hu

Felelős kiadó:
Miszler Tamás igazgató

Főszerkesztő:
Mizerák Andrea
mizerak.andrea@csgyk.hu
+36 72/501-500/28014

Szerkesztők:
Csobán László, Gyántiné Kiss Kármen,
Pajor Zsófia, Simonfalvi Anita

Nyomda:
Sz. K. Stúdió Kft.
Számítástechnikai és Kiadványszerkesztő Stúdió
Felelős vezető: Pilláry Gábor

Megjelenik negyedévente, 300 példányban.

ISSN 2559-8767

TARTALOM

TUDÓSÍTÁS

4 Drakulától a SepsiBookig, avagy szakmai kirándulás Erdélyben

7 Nemzetközi könyvtárbusz-találkozó Verőcén

ZÖLD KÖNYVTÁR

8 Zöldüljünk lépésről-lépésre

9 „Zöld füst az ég és lassan elpirul" – szakmai konferencia a fenntarthatóságról Tatabányán

BEMUTATKOZNAK KÖNYVTÁRAINK

11 Dunaszekcső könyvtári szolgáltatóhely

HELYI ÉRTÉK

12 Szellem a házban: életre kelt géniuszaink

ÖTLETBÖRZE

13 Információ, hírek és álhírek

KÖNYVAJÁNLÓ

15 Könyvek Világváltóknak

Címlap: 1. A Magkönyvtár magválogatása
2. SepsiBook könyvvásár és kortárs irodalmi fesztivál
Képválogatás: 1. SepsiBook könyvvásár és kortárs irodalmi fesztivál 2. Simonfalvi Ancsa a SepsiBookon 3. Csoportkép Temesváron 4. A Fekete templom Brassóban 5. #Sepsi felirat 6. Prázsmár - erődtemplom 7. A Bod Péter Megyei Könyvtár Sepsiszentgyörgyön

Drakulától a SepsiBookig, avagy szakmai kirándulás Erdélyben

Május végén a Pécsi és Baranyai Könyvtárosok Egyesületének szervezésében egy erdélyi szakmai kiránduláson vehettünk részt. Utunk a Kovászna megyei Sepsiszentgyörgyre vezetett, ahol meglátogattuk a Bod Péter Megyei Könyvtárat, valamint a SepsiBook Könyvvásár és Kortárs Irodalmi Fesztivált, ahol kolléganőnk, Simonfalvi Ancsa író tartott könyvbemutatót gyerekeknek. Ezen kívül megnéztük Törcsváron Drakula kastélyát, Brassó városát és azon belül a gótikus Fekete templomot, illetve Prázsmáron a világörökség részét képező erődtemplomot.

A Bran-kastély Törcsváron

A szakmai kirándulásra május 21. és 24. között került sor. Pécsről indulva, egy igen hosszú, kb. tizenhárom órás utazás után érkeztünk meg Sepsiszentgyörgyre. Utunk során gyönyörködtünk Erdély szép tájaiban és szállásunkra érkezve megtapasztalhattuk az erdélyi vendégszeretetet, ahol vendéglátónk szívélyesen fogadott minket. A szállás elfoglalása, illetve a vacsora után, akinek még volt energiája, megnézte Sepsiszentgyörgy belvárosát.

A második napon egyik úticélunk a Törcsváron található Bran-kastély, avagy ismertebb nevén Drakula kastély volt, mely Erdély legszebb és egyben középkori jellegét is megőrző várkastélyai közé tartozik. A Törcsvár melletti 100 méter magas hegyre épült a Drakula-kultusz egyik meghatározó emlékhelye. A Déli-Kárpátok egyik fontos szorosát, a Törcsvári-szorost védte és Mária román királyné nyári rezidenciája volt. Törcsvár az utolsó magyar király, Habsburg IV. Károly feleségéé, Zitáé volt 1918 előtt. Jelenleg múzeumként működik, ahol a vár eredeti felszerelése mellett a román királyi család műgyűjteményének darabjait, illetve Drakula gróf legendáját mutatják be. A törcsvári várhoz azonban csupán annyi köze van Vlad Țepeș-nek, hogy állítólag egyszer vendégként pár napot itt töltött. A kastély I. Lajos magyar király engedélyével, 1377-ben épült a mellette elhaladó, fontos kereskedelmi út ellenőrzésére. Fekvéséből adódóan a nehezen bevehető várak közé tartozott. Egyetlen bejárata van, egy vastag falú, szűk bejáratú kaputorony, melyhez eredetileg elmozdítható falépcső, ma kőlépcső vezet. Érdemes megemlíteni a földszinten a darabontok szobáját, a tömlöcöt és az udvar közepén található 70 méter mély kutat. Törcsvár után utunk Brassóba vezetett, ahol szabadprogramként megnéztük a város nevezetességeit, pl. a város főterét, a Katalin kaput, amely a város egyik legrégebbi fennmaradt kapuinak egyike. Megtekintettük a Neológ zsinagógát, Európa egyik legkeskenyebb utcáját, a Kötél utcát, a 14. században épült Takácsok bástyáját, amely a város középkori erődítményeinek a része. Ezt követően érkeztünk meg a második nap fő úticéljához, a brassói szász evangélikus Fekete templomhoz, amely Románia legnagyobb temploma. Itt várt minket Dr. Ziegler Ágnes[1] idegenvezetőnk, aki mesélt Brassó múltjáról és a templom történetéről. A Fekete templom Európa legkeletibb gótikus, és egyben a legnagyobb középkori csarnokú temploma.. Monumentális látványt nyújt az óvárosban 65 méter magas tornyával, méreteivel. Belső terében háromhajós oszlopcsarnok található, gótikus ablakokkal. Az 1380-as évek és 1470-es évek között épült, amely eredetileg Szűz Máriának szentelt katolikus temploma volt a városnak. 1542-ben a reformációnak köszönhetően az evangélikusoké lett, itt tartották az első német nyelvű istentiszteletet Erdélyben. 1689-ben egy tűzvész során a város és a templom jelentős része elpusztult, csak az épület falai maradtak meg. A krónikák elbeszélése szerint

1 https://maszol.ro/kultura/97971-ujszer-reg-vart-szakmai-kiadvanyt-mutattak-be-a-brassoi-fekete-templomrol

a lángok és a füst az épület falait annyira bekormozták, hogy a tűzvész következtében a „Fekete templom" nevet kapta, helyreállítása évtizedekig tartott. Figyelemreméltó az 1472-ben készült bronz keresztelőmedence, amely a mai napig használatban van, a 17 méter magas neogótikus oltára, illetve festett és kőből faragott szószéke Mózes ábrázolásával. Megtalálható itt Mátyás király és Beatrix címere, valamint a szószékkel szemben a Hunyadi-címer is. Az egykori céhek tisztségviselőinek 1700-as évekből való, díszesen festett padjait több helyen is láthatjuk. A templom büszkesége még a 6300 kg-os harangja, mely Erdélyben a legnagyobbnak számít, valamint a 19. században készült, kb. 4000 sípból álló Buchholz-orgona, mely az ország legnagyobb orgonája. A templomban található Törökországon kívül Európa legnagyobb oszmán-török szőnyeggyűjteménye. A nap végén visszatértünk Sepsiszentgyörgyre, ahol volt még lehetőség a város felfedezésére.

A Bod Péter Megyei Könyvtár gyermekrészlege

A harmadik napunkat a Bod Péter Megyei Könyvtárban kezdtük, ahol Szonda Szabolcs, a könyvtár igazgatója és a SepsiBook programigazgatója fogadott minket és vezetett körbe az intézményben. A könyvtár klasszicista stílusú, műemlékvédelem alatt álló épülete a város központjában található, amely 1832-ben épült és a hajdani székely székek egyikének, Háromszék székházának, a későbbi Vármegyeházának adott otthont. A könyvtár elődjének az 1835-ben létrehozott Társalkodói Egyesület által működtetett Kaszinó könyvtára tekinthető. A könyvtár 1974-ben költözött a jelenlegi épületbe és emelték megyei könyvtári rangra. Az intézmény 2006-tól viseli Bod Péter háromszéki híres református lelkész, irodalomtörténész és író nevét. A könyvtárban található egy díszterem – a Gábor Áron terem – ahol elhangzott a híres mondat Gábor Árontól, hogy „Lészen ágyú!". A teremben számos kulturális rendezvényt tartanak, pl. kisebb koncerteket, író-olvasó találkozókat és ünnepségeket. A könyvtár teljes állománya kb. 250 ezer kötet, több mint 8000 regisztrált olvasóval rendelkezik és egy fiókkönyvtára van a városban. A körbevezetés során az igazgató mesélt a könyvtár történetéről, az idegennyelvű részlegükről, melynek állománya Svájcból kapott adományból áll, illetve a SepsiBook könyvfesztiválról. Megismerhettük az intézmény gyermekkönyvtárát, amely a leglátogatottabb részleg, főleg a programjai miatt. A dokumentumok a kétnyelvűség miatt magyar és román nyelven, szabadpolcos elrendezésben találhatók. Az új könyvek és a népszerű sorozatok ki vannak emelve, a gyermekszakkönyvek, ismeretterjesztő irodalom külön teremben van elhelyezve, és egy kisebb játszósarokkal is rendelkeznek kisgyerekes családok számára, ahol a képeskönyvek találhatóak. Diákvetélkedőket, tematikus foglalkozásokat is tartanak óvodás- és iskoláscsoportok számára. Népszerű a „Könyvkelengye" programjuk, amely a könyvtár és az önkormányzat közös projektje. Ennek keretében minden sepsiszentgyörgyi újszülött, illetve szüleik könyvcsomagot kapnak ajándékba. A csomag gyermekkönyveket, olvasással, olvasásra neveléssel kapcsolatos tájékoztatót és a baba nevére kiállított könyvtári belépőt tartalmaz. Nagyon népszerű programsorozatuk a „Csodalámpa" nyári olvasótábor, amelynek az olvasás megszerettetése a célja, illetve szintén nyári programjuk a „Kertkönyvtár", ahol a könyvtár kertjében gyerekek és felnőttek olvashatnak, mesét hallgathatnak, társasjátékokat játszhatnak, továbbá a „Hol folt, hol nem folt" elnevezésű tematikus varrófoglalkozás. A gyermekrészleggel való megismerkedés után a felnőttrészleget is megtekinthettük, melynek állománya gazdag, változatos és szintén szabadpolcos elrendezésű. Itt található a szép- és ismeretterjesztő irodalom, különféle tudományterületek szakkönyvei, zenei CD-k, DVD-k és hangoskönyvek. Minden, számukra fontosnak tartott irodalmat igyekeznek megvásárolni, különös figyelmet fordítanak a szépirodalomra, főleg a magyar nyelvűre. Két nyelven, magyar és román nyelven vásárolnak dokumentumokat. A beszerzést a város etnikai megoszlásához kell viszonyítani, így az állomány közel 30%-a román nyelven, a többi magyar nyelven található meg, illetve egyes könyvek fordításai is megtalálhatók itt. A felnőttrészleg után az olvasótermet mutatták be, itt több mint 55 ezer könyv és 16 ezer kötetnyi periodika található. A gyűjtemény nagy részét lexikonok, enciklopédiák, művészeti albumok, szótárak és kézikönyvek, illetve kötelespéldányok teszik ki. Fontosnak tartják a helytörténeti kiadványok digitalizálását, melyet 2009-ben kezdtek el, és munkatársaik az időszaki kiadványok repertóriumán is folyamatosan dolgoznak. Az olvasóteremben van lehetőség folyóiratok olvasására, tanulásra, illetve rendeznek itt kisebb író-olvasó találkozókat is. Kiemelten foglalkoznak a kötelespéldányok gyűjtésével, a könyvtár küldetésének tartja a romániai magyar nyelvű könyvek, kiadványok teljeskörű beszerzését. Gyűjtik a Székelyföldre, Kovászna megyére vonatkozó helytörténeti dokumentumokat, helyi kiadók, nyomdák termékeit, illetve helyi szerzők műveit és az életükről szóló műveket. A megyei hálózaton belül módszertani segítséget nyújtanak a megyében működő közkönyvtáraknak.

A körbevezetés után utunk a Sepsi Arénába, a SepsiBook könyvvásár és kortárs irodalmi fesztiválra vezetett, ahol Simonfalvi Ancsa kolléganőnk *A csodálatos nagyapó* című könyvéből olvasott meséket gyerekeknek. A fesztivált már negyedik alkalommal rendezték meg, amely Háromszék egyik legfontosabb kulturális eseménye. Idén a rendezvény a magyar és ro-

mán irodalom képviseletén túl nemzetközivé vált azzal, hogy a finnek két jeles írója, Sofi Oksanen és Timo Parvela is a SepsiBook vendége volt, és a programok egy része szintén a finn irodalomhoz kapcsolódott. A fesztivál mintegy 120 programot kínált, és közel 50, főleg magyarországi, illetve erdélyi kiadó könyveit lehetett megvásárolni. Emellett író-olvasó találkozókon, dedikálásokon, beszélgetéseken, koncerteken, előadásokon, vetélkedőn, kiállításokon és műhelyfoglalkozásokon lehetett részt venni. A fesztivál kétnyelvű, magyar és román, mely a térségben a két nemzet közötti kulturális, irodalmi párbeszédet folytat, több intézmény összefogásában valósul meg. Az ott-tartózkodásunk alatt, további ízelítőként részt vettünk Zágoni Balázs *A csillag és a százados* című könyvének kötetbemutatóján, író-olvasó találkozón Lackfi Jánossal, Zalka Csenge Virág mesélt a Móra Kiadónál megjelent könyveiből, illetve nézelődtünk, vásároltunk a kiadók által kínált kötetekből, megtekinthettük *Csönd ül szívemen* – Radnóti Miklósról szóló életrajzi kiállítást is. Háromszék az idei évet a Gyermekek évének nyilvánította, ezért a fesztiválon szervezetten rengeteg gyermek vett részt a nekik kínált programokon. A fesztivál 4 napján olyan szerzők, művészek is részt vettek, mint Nyáry Krisztián, Bősze Ádám, Markó Béla, Schäffer Erzsébet, Oravecz Imre, Fábián Janka, Darvasi László, illetve a SepsiBook magyar és román díszvendég írója, Fekete Vince és Mircea Cărtărescu. A rendezvény nagyon sikeres volt és a négy nap alatt több mint 12 ezer irodalomkedvelő látogatót vonzott.

Lackfi János a SepsiBookon

A SepsiBook után a következő úticélunk Prázsmár volt, ahol egy különleges szász erődtemplomot tekintettünk meg, melyet az UNESCO a világörökség részének nyilvánított. Az erődítményt a 13. század elején kezdték el építeni a német lovagrend uralma alatt. A történelem viharos századaiban a környék lakosainak védelméül szolgált, négy szinten több mint 270 tároló- és lakóhelyiségből álló cella állt a rendelkezésükre. A kívülről falépcsőkön megközelíthető cellák belül is összeköttetésben vannak egymással, és egész labirintust alkotnak. A cellák egy részében kiállítások láthatók.

Utolsó nap kora reggel búcsút vettünk Sepsiszentgyörgytől és szép élményekkel telve elindultunk hazafelé, rövid időre megálltunk belvárost, valamint valamint a Szent György-székesegyházat. Innen utunk már egyenesen hazavezetett, kora este megérkeztünk Pécsre.

Négy napos kirándulásunk során Erdély gyönyörű helyein jártunk, sok történelmi emléket látogattunk meg. Megismertük a Bod Péter Megyei Könyvtár működését és részt vettünk a nagyon jó hangulatú és szakmailag is jelentős SepsiBook könyvfesztiválon. Reméljük még visszatérünk ide!

Az utazásunkat a Nemzeti Együttműködési Alap (NEA) is támogatta. Köszönet illeti az egyesület elnökét és titkárát, akik a támogatás megszerzésén, az utazás, szállás, étkezés, illetve a programok leszervezésén kívül még a látnivalókkal kapcsolatos információk megosztására is gondoltak.

Mizerák Andrea - Csorba Győző Könyvtár

Nemzetközi könyvtárbusz-találkozó Verőcén

Tizenhetedik alkalommal került megrendezésre a Horvát Könyvtári Egyesület (HKD) szervezésében a horvát könyvtárbuszos találkozó Verőcén (Virovitica), amelyen ezúttal is számos nemzetközi vendég vett részt a világ minden tájáról. Három fő képviselte Magyarországot, míg érkeztek kollégák Bulgáriából, Észtországból, Spanyolországból, Szlovéniából, sőt még az Egyesült Államokból is.

A köszöntőbeszédeket követően a résztvevők megtekinthették a verőcei könyvtár előtt felsorakozott kisebb-nagyobb járműveket. Idén először egy különlegességet is kitaláltak a szervezők, ugyanis a látogatók megszavazhatták, hogy melyik busz nyerje el a „Mr. Bookmobile 2025" címet, melyet a Splitből érkező bibliobusz nyert meg. Az ebédet követően

egy-egy órás kerekasztal-beszélgetés következett a bibliobuszok aktuális kihívásairól és a jövőbeli tervekről, majd a buszok átvonultak a másnapi helyszínre, így a városban is okozott némi feltűnést a színes járművek hada. Az egykori főúri kastélyban (Pejácsevich-kastély) található városi múzeumba vezetett utunk a felvonulás után, ahol a hagyományos kiállítóterek mellett interaktív módon is betekintést nyerhettünk a térség múltjába. Az első nap Otrovanec településen ért véget, ahol a vacsora mellé kiváló élő zene is dukált, nehéz is volt megálljt parancsolni a lábaknak az est végén.

A komolyabb szakmai diskurzusra másnap került sor, egy külön terem megtelt a poszter-prezentációkkal, amiket mindenki kedvére olvasgathatott a szünetekben, míg az előadások sorát az Iowából érkező Cathy Zimmerman kezdte meg, aki az (elsősorban) amerikai bibliobuszos könyvtárosokat tömörítő szervezet (*ABOS*) igazgatójaként volt jelen. Kétségkívül az ő előadása volt az egyik legérdekesebb, hiszen egy olyan rendszer működésébe engedett betekintést, amivel az európai szakemberek kevesebbszer találkoznak. Az ABOS egy nagyon összetartó szervezet, több, mint 900 főnyi tagsággal. Élénk szakmai viták folynak a szervezet által fenntartott levelezőlistákon, konferenciákat szerveznek, illetve segédletekkel járulnak hozzá, hogy a tagok minőségi szolgáltatást tudjanak nyújtani célcsoportjaiknak. Ha fontos hasonlóságot szeretnénk még kiemelni a világ túlsó végén szolgálatot teljesítő könyvtárosokkal kapcsolatban, akkor az az lehet, hogy bérükből nem tartanak fel luxusautókat, ellenben mindenfajta megszorítás kilátásba helyezésekor egységesen és keményen lépnek fel, kiemelve a könyvtári rendszerben elfoglalt szerepük fontosságát. Az előadó segítőkészsége, szociális érzékenysége és küldetéstudata érezhető volt végig az előadása során, sőt a résztvevőket biztatta is, hogy kérdéseikkel a jövőben nyugodtan keressék fel őt.

Észtország képviseletében Annika Marsh érkezett, aki elsőként talán azzal döbbentette meg a közönséget, hogy Tallinban, a helyi könyvtárban szerszámokat, így pl. láncfűrészt is lehet kölcsönözni, s bizony elég népszerű ez a szolgáltatás, szinte mindig kölcsönzés alatt vannak az eszközök. A könyvtárban működtetnek önkiszolgáló automatát és rendelkezésre állnak 24/7 könyvautomaták is, ahol leadhatók a kikölcsönzött dokumentumok. Könyvtáros bicaj is van, amivel főleg rendezvényekre látogatnak ki, de a könyvtárbuszuk is igyekszik ott lenni mindenfajta városi dzsemborin. A jelenlévők körében Annika akkor avanzsálódott hőssé, mikor kiderült, hogy akár -35 °C-ban is szolgáltatnak a könyvtárbusszal. Félig viccesen, félig komolyan megjegyezte, hogy extraként felkerülhetne a buszra egy hókotró vagy egy extra nagy méretű kerékgumi is.

Lyusyena Shum Kijevből érkezett beszámolni a háború sújtotta város aktuális állapotáról. Ukrajnában eddig több, mint 1000 könyvtárat ért valamilyen kár és közel 200 könyvtár semmisült meg teljesen. A jelenlegi helyzetben a könyvtárak elsősorban a humanitárius segítségnyújtás színterei, egészségsarkokat alakítottak ki, a könyvtárosok művészetterápiás vagy ún. hibuki terápiás (héberül: ölelés) foglalkozást tartanak, ahol egy plüsskutya bevonásával traumatizált gyerekeken tudnak segíteni. Az előadó beszámolt arról is, hogy a pusztítást elkerülendő rengeteg könyvtáros védi otthonában a könyvtári könyveket, illetve volt példa arra is, hogy a katonák is kimentenek könyveket egy-egy lepusztult épületből. Ebben a szomorú helyzetben sokan fogtak össze az ukrán könyvtárosok megsegítésére, az Egyesült Királyságból közösségi finanszírozás segítségével hozzájutottak egy kisebb bibliobuszhoz is, amivel próbálják ellátni a városi lakosságot, amennyire ez lehetséges.

Silvia Campillo Ferret és Marta Sala González egy érdekes kezdeményezésről adtak hírt, mindketten a spanyolországi Katalónia egy régiójának településeit látogatják könyvtárbusszal. Fontosnak érzik a hagyományos történetmesélés megőrzését, emellett kitalálták, hogy a természettel való újrakapcsolódás végett magkönyvtárat (elsősorban virágmag-fókusszal) fognak üzemeltetni. Az ötlet egyszerű és nagyszerű: kölcsönözz magot, ültesd el, neveld fel, s valamennyi magot juttass vissza a könyvtárnak, biztosítva így a körforgást.

A konferencia fennmaradó előadásaiban egy szlovén és több horvát könyvtáros számolt be az elmúlt év(ek) kiemelt eredményeiről, projektekről, jó gyakorlatokról. Bőven lenne miről mesélni, de terjedelmi korlátok miatt azzal zárnánk a beszámolót, hogy újfent azt éreztük, bármelyik előadást is hallgattuk, hogy mindegy melyik ország melyik kis eldugott települését is látogatják a könyvtárosok, a fő cél az, hogy senkinek ne engedjük el a kezét és segítsünk ott, ahol tudunk, vagy ahogy Cathy Zimmerman summázta mondandóját: „You Want It? We Can Make It Happen!" avagy „Szeretnél (elérni) valamit? Mi segítünk abban, hogy ez megvalósuljon!".

Csobán László - Csorba Győző Könyvtár

Zöldüljünk lépésről-lépésre

A Csorba Győző Könyvtár kiemelt céljai közé tartozik az ökológiai gondolkodás, a környezettudatosság népszerűsítése, az e témákkal kapcsolatos szemléletformáló tudásanyag széles körű elérhetőségének biztosítása. De hogy induljon el egy könyvtár a „zöldülés" útján? Nem is olyan bonyolult, mint ahogy elsőre hangzik.

Hajlamosak vagyunk elfelejteni, hogy a könyvtár már önmagában „zöld", hiszen könyveket kölcsönzünk újak vásárlása helyett. Ha az elhatározás megvan, akkor apró lépésekkel bővíthetjük a könyvtár „zöld" szolgáltatásait.

A szelektív hulladékgyűjtés már unalomig ismételt téma, ennek ellenére több könyvtárból még mindig hiányzik a lehetőség. Nincs szükség külön impozáns kukák vásárlására, használt kartondobozokból is készíthetünk szelektív hulladékgyűjtőket. A leselejtezett könyveket érdemes nem papírhulladékként kezelni, hanem jelképes összegért értékesítsük, lásd: pécsi RETRO könyvvásár. Természetesen ugyanez vonatkozik az elemgyűjtésre is, de egy ReElem pontot is létrehozhatunk intézményünkben.

A könyvtár épületének adottságain nagyon nehéz változtatni, de a működtetésén nem lehetetlen. Használjunk energiatakarékos izzókat, és ne felejtsük el áramtalanítani készülékeinket a munka végeztével.

A vízgazdálkodás sem egyszerű feladat egy régi épületben, de víztakarékos wc tartályok beszerelése, a csapokra perlátorok beszerzése már hatalmasat lendíthet ezen a téren.

A könyvtárosok egyik fontos feladata a papírmentes működés ösztönzése: a digitális formátumok előnyben részesítése (pl. e-bookok, online adatbázisok). Ezzel együtt biztosítani kell az olvasók számára az elektronikus dokumentumok, adatbázisok elérhetőségét és hozzáférhetőségét.

A hosszú távú tervek közé tartozhat az ökológiai szakirodalom figyelemmel kísérése és gyűjtése. A zöld szemléletű könyvekre kiváló foglalkozások építhetők különböző korosztályok számára. Ha a könyvtárban kiemelt szerepet szánunk az iskolákkal való szoros együttműködésnek, csoportfoglalkozásokkal támogathatjuk a környezettudatos mindennapok megalapozását, a felelős állattartásra való törekvést is.

További ötletek a zöld gondolkodás mindennapi életbe való beépítésére:

- öko programok: előadások, gyerekeknek interaktív foglalkozások;
- udvaron magaságyások, mintakertek létrehozása;
- szoros együttműködés a helyi közösségi kertekkel;
- mag/palánta/szobanövény csere-bere és adoptálási pont kialakítása;
- szabadtéri olvasóterem kialakítása;
- kerti eszközök kölcsönzése.

Végül talán a legfontosabb a zöld szemléletű könyvtár kialakításánál a kollégák elköteleződésének erősítése. A könyvtár dolgozói elköteleződésének erősítése a fenntarthatóság iránt az egyik kulcsa a zöld szemléletű könyvtár megvalósításának. Ehhez ismeretterjesztő előadásokat, workshopokat, tanulmányutakat és közös kirándulásokat, túrákat érdemes szervezni, de propagálhatjuk a kerékpár és a tömegközlekedés használatát is – nem csak a kollégák, hanem olvasóink körében is. Ehhez kihelyezhetünk információs táblákat a helyi tömegközlekedésről, illetve érdemes a könyvtár közelében biciklitárolót elhelyezni.

Mindannyiunk közös érdeke környezetünk megóvása, nemcsak a magunk, hanem az utánunk érkező nemzedékek érdekében is. Némi előkészítő munka után bizonyos vagyok abban, hogy minden könyvtár megtalálja azokat a szervezeteket, akik örömmel csatlakoznak hozzá a jó ügy érdekében. Gondolok itt akár a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Baranya Megyei Csoportjára, a Jane Goodall Intézetre, vagy a Duna-Dráva Nemzeti Park munkatársaira.

Simonfalvi Anita - Csorba Győző Könyvtár

„Zöld füst az ég és lassan elpirul” – szakmai konferencia a fenntarthatóságról Tatabányán

A fenntarthatóság és a közgyűjtemények jövőformáló szerepe állt a fókuszban a tatabányai József Attila Könyvtárban megrendezett Zöldgyűjteményi konferencián, amelyet 2025 májusában tartottak. A rendezvény célja az volt, hogy fórumot biztosítson a könyvtári, múzeumi és levéltári szféra szereplőinek a fenntarthatósági törekvések, jó gyakorlatok és jövőbe mutató stratégiák megosztására. A nagyszabású eseményen országos hírű szakemberek és elhivatott intézményi dolgozók is részt vettek.

A programot Mikolasek Zsófia könyvtárigazgató és Szücsné Posztovics Ilona, a város polgármestere nyitották meg. Köszöntőikben hangsúlyozták, a közgyűjtemények nem csupán a múlt értékeit őrzik, hanem aktív szerepet vállalnak a társadalom szemléletformálásában, a közösségek építésében és a jövő alakításában is. A könyvtárak, múzeumok és levéltárak kulcsszerepet játszanak abban, hogy a fenntarthatóság eszméje ne csupán elvont fogalomként legyen jelen a közbeszédben, hanem konkrét, mindennapi cselekvésként is megnyilvánuljon. Mikolasek Zsófia külön kiemelte a könyvtár egyik új kezdeményezését, a javító napokat, amelyek során szakemberek segítenek a helyieknek meghosszabbítani tárgyaik élettartamát, ezzel is csökkentve a fogyasztást és a hulladéktermelést.

Rózsa Dávid, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója „Burjánzó zöldkönyvtárak: fenntarthatósági gyakorlatok a magyarországi könyvtárakban” címmel tartott prezentációt. Előadásában egy átfogó országos felmérés eredményeit ismertette, amely szerint a válaszadó 1087 könyvtári szolgáltató hely – a hazai könyvtárak közel 25%-a – már most is aktívan tesz lépéseket a környezettudatos működés irányába. A kutatás alapján a legtöbb válaszadó kistelepülésről érkezett, ami jól mutatja: a fenntarthatóság nem csupán a nagyvárosok kiváltsága, hanem minden intézmény felelőssége és lehetősége.

A könyvtári szektor mellett a múzeumi és levéltári területek is bemutatták fenntarthatósági gyakorlataikat. Dr. Zsigmond Gábor, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója a nemzetközi múzeumi szféra példáit és hazai törekvéseket mutatott be, míg Dr. Szabó Csaba, a Magyar Nemzeti Levéltár főigazgatója az archiválás, digitalizálás és energiatakarékosság terén elért eredményeket ismertette.

Dr. Horváth Sándor Domonkos, a győri Dr. Kovács Pál Könyvtár és Közösségi Tér igazgatója szintén konkrét jó gyakorlatokat osztott meg „A győri könyvtár a fenntartható fejlődésért” című előadásában. Hangsúlyozta, hogy a belvárosi könyvtár nem csupán energiatakarékos működésével, hanem közösségi zöldprogramjaival, mint például városi zöld kihívások, szemétszedési akciók, környezettudatos gyerekfoglalkozások, is aktív részese a fenntarthatósági törekvéseknek. A munkatársak szemléletformálására is nagy hangsúlyt fektetnek. 2023 óta Zöld Iroda Programot működtetnek, melynek részeként megszüntették a papírkosarakat, helyettük szelektív szigeteket alakítottak ki az irodákban. Folyamatosan szerveznek a kollégáknak növény- és bujtáscserét, ruhabörzét, csapatépítő barkácsolást az újrahasznosítás jegyében, rendszeresen kapcsolódnak hulladékkezelési kampányokhoz és zöldkönyvtári hírlevelet is szerkesztenek a dolgozóknak. A gyermekkönyvtárban HÓDolnak az irodalomnak, vagyis a hódot választották kabalaállatnak, akinek segítségével a környezetvédelemmel, fenntarthatósági elvekkel kapcsolatos programokat, játékokat valósítanak meg kicsiknek és nagyoknak.

A konferencia egyik legnagyobb hatású előadója, Takács-Sánta András humánökológus, az ELTE Humánökológia mesterszak vezetője, egyetemi docens előadásában átfogó képet adott a jelenlegi civilizációs válságról. Elmondta, hogy az ökológiai válság, a társadalmi egyenlőtlenségek, a lelki és testi egészség hanyatlása, valamint a politikai és gazdasági rendszer egyaránt hozzájárul ahhoz, hogy a jelen korszak a válságok korává vált. Kiemelte, a technológiai megoldások önmagukban nem elegendőek. A változás alapját a szemléletváltás, valamint az egyéni és közösségi szinten történő cselekvés adhatja. Ezt hívja ő a *cselekvő remény útjának*, amelyről részletesen a *Világeleje* című könyvében ír.

A globális civilizáció krízisben van. A válság öt arcát az alábbiak szerint fejtette ki:

1. Az ökológiai válság korát éljük. A klímaváltozás, az élővilág tömeges pusztulása, a természeti erőforrások kimerítése egyértelműen mutatják, hogy életmódunk túllépte a bolygó kapacitását, amely komoly fenyegetést jelenthet emberek tömegeire.
2. Egyre nagyobbak a társadalmi egyenlőtlenségek. A gazdagok és szegények közötti szakadék növekedése globális és helyi szinten is komoly társadalmi feszültségeket okoz.

3. A civilizációs betegségek, mint az elhízás, a szorongás, a mozgásszegény életmód, az elmagányosodás, a depresszió vagy a kiégés egyre szélesebb rétegeket érintenek.
4. A nagyfokú munkamegosztás és az extrém specializáció elidegenedéshez, függőségekhez és rendszerszintű sérülékenységhez, elégedetlenséghez vezet.
5. Az állampolgári közöny, a politikai apátia és az autoriter rendszerek megerősödése megkérdőjelezi a demokratikus működés jövőjét. Nem a többség, hanem szűk hatalmi érdekek vezetik a világot.

A növekedéskényszer, a profitmaximalizálás és a természet kizsákmányolása hosszú távon nem tartható fenn. Takács-Sánta András szerint a kilátástalannak tűnő helyzet ellenére van kiút, de ehhez nem elég várni, cselekedni kell. A jövő megjósolhatatlan, de alakítható, amelyhez pozitív jövőképre van szükség. A „cselekvő remény" fogalma azt jelenti, hogy miközben tisztában vagyunk a problémák súlyosságával, nem bénulunk le tőlük, hanem aktívan keressük a megoldásokat. Ebben közösségek, helyi kezdeményezések, alternatív gazdasági modellek, új nevelési és oktatási formák is szerepet játszhatnak. A változás alapja nem az egyéni heroizmus, hanem a közösségi együttműködés.

A könyvtárak, mint közösségi és információs terek kivételes pozícióban vannak ahhoz, hogy aktív részeseivé váljanak a társadalmi és ökológiai átmenetnek. Nem csupán a tudásmegőrzés, hanem az inspiráció, a közösségépítés, a részvételiség és az oktatás helyei is lehetnek. Takács-Sánta András néhány ötletet is felvillantott, amelyeket a könyvtárak bátran megvalósíthatnak:

Mi a zöldkönyvtár?

IFLA ENSULIB 2022: „A zöld és fenntartható könyvtár olyan könyvtár, amely számol a környezeti, a gazdasági és a társadalmi fenntarthatósággal. A zöld és fenntartható könyvtárak bármilyen méretűek lehetnek, azonban rendelkezniük kell egyértelmű fenntarthatósági programmal."

- „Világváltoztatók polca" kialakítása olvasmányajánlóval,
- Zöld programok: öko-körök, magbörzék, növény csere-berék, alternatív könyvajánlók, filmklubok, környezettudatos gyerekfoglalkozások, helyi termelők bemutatása, faületés, zöld kihívások szervezése,
- Magkönyvtárak kialakítása,
- Példamutató épületek létrehozása/átalakítása: LED-világítás, szigetelés, madárbarát-, beporzóbarát kertek, komposztpontok kialakítása.

A könyvtárak nemcsak információs csomópontok, hanem olyan nyitott, befogadó és támogató terek is lehetnek, ahol a közösség együtt tanul, reflektál, és cselekszik. Ezek az intézmények képesek hidat építeni a tudás és a cselekvés között.

Az előadó által kezelt kiutak.hu weboldalon számos inspiráló példát találunk arról, miként kapcsolódhatnak be a közgyűjtemények a fenntarthatósági folyamatokba. A pozitív jövőképhez szükséges kritikus tömeget ezek az intézmények segíthetnek megteremteni azzal, hogy teret adnak a beszélgetéseknek, a közös gondolkodásnak és a kreatív megoldásoknak.

Takács-Sánta András előadás közben

A konferencia előadói között szerepeltek még többek között a Pannonhalmi Területi Apátság, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum és a Tatabányai Múzeum képviselői is, akik szintén inspiráló példákat hoztak a fenntarthatóság és a kulturális örökség találkozásáról.

A zárógondolatokban elhangzott, hogy a fenntartható jövő nem valami távoli, elérhetetlen dolog, hanem itt kezdődik, a közös cselekvésben, az első apró lépésekben, a közösségi élményekben. A könyvtárak és közgyűjtemények nemcsak a múlt örökségét őrzik, hanem képesek új jövőképeket is közvetíteni. A kérdés az, hogy mi, könyvtárosok, pedagógusok, szülők, közösségi szereplők készen állunk-e vállalni ezt a szerepet. A fenntarthatóság nem csupán környezetvédelmi kérdés: emberi, társadalmi és etikai kihívás is. Az emberiség történetének egyik legnagyobb próbatétele előtt állunk, és ebben a kihívásban mindenkire szükség van.

Pajor Zsófia - Csorba Győző Könyvtár

Dunaszekcső könyvtári szolgáltatóhely

Dunaszekcső Mohácstól 15 km-re északra, Baranya vármegye határán fekvő település. A falu festői környezetben, közvetlenül a Duna partján, egy völgyben helyezkedik el. Lakossága fogyatkozóban, jelenleg 1960 fő körül mozog. Gazdag és régi múltjával egykoron jelentős szerepet töltött be a környék életében.

Dunaszekcső fekvésének köszönhetően hazánk egyik legrégibb települése. Lugionak nevezték a mai Dunaszekcső területén emelt római erődítmény mellett kialakult katonai táborhelyet, amely már a római korban fontos stratégiai központtá vált. Erődje Aquincumtól délre a legjelentősebb volt, a Dacia és Pannónia közötti kereskedelmi, majd stratégiai útvonal kiindulópontjaként tartották számon. Marcus Aurelius és Diocletianus császár hosszabb időt is eltöltött itt. Az évek folyamán különböző leletek kerültek elő a föld mélyéből, ezek közül is a legjelentősebb Marcus Aurelius császár bronz fejszobra, amely Pécsett, a Janus Pannonius Múzeumban látható. A honfoglalás idejében a területet Ödö, Ete vezér fia kapta meg Árpádtól. A település a következő virágkorát IV. Béla uralkodása alatt érte el, amikor mezővárosi rangot kapott. A 150 éves török uralom alatt közigazgatási központ, szandzsák-székhely lett, Pécs is a szekcsői szandzsákba tartozott. A török kiűzése után szerb, majd német telepesek érkeztek a településre, amely összetétel az 1920-as évekig meghatározta a mezőváros életét. A lakosság nemzetiségi megoszlása a következő volt: 50% magyar, 30% német és 20% szerb.

A településen működik a Dunaszekcsőért Alapítvány, mely sokat tesz a község kulturális örökségének védelméért. Itt található az Örökségház /Halász Ferenc Múzeum/, Falumúzeum is, nevezetes programjai a Lugio Napok és Limes Tábor, valamint a Képköznapok filmes alkotótábor.

A könyvtár elődeire is büszkék lehetünk, hiszen a XX. század elején a településen három olvasókör is működött: az Iparos Olvasó Kör, a Polgári Olvasókör és a 48'-as Függetlenségi Kör. De külön könyvtára volt a római katolikus tantestületnek is. A II. világháború – mint mindenhol – alapjaiban változtatta meg a falu életét. A mai könyvtár létrejöttére is kb. 10 évet kellett várni, amikor lelkes pedagógusok elkezdtek összegyűjteni néhány könyvet és ezek kölcsönzésével létrehoztak egy kis közkönyvtárat. A virágkor – mint általában minden településen – az 1970-es években volt, amikor sok pénzt lehetett állománygyarapításra fordítani. Mivel a televízió még nem volt annyira elterjedt a családokban, sokan jártak könyvtárba és ekkor különösen sok gyerek olvasott.

2013. január 1. óta Dunaszekcső település a könyvtári feladatok ellátását a Csorba Győző Könyvtárral együttműködve látja el. A megyei könyvtár az évek során projektorral, vetítővászonnal, diafilmvetítővel, polcokkal és CD-lejátszóval segítette a szolgáltatóhely működését.

A könyvtárhasználati szokások mára jelentősen megváltoztak. Ennek ellenére úgy érzem, a körülményekhez képest nem panaszkodhatunk, hiszen szép számmal vannak lelkes, aktív olvasóink. Állományunk 13.000 körül van, tehát van miből válogatni. Ha szerényen is, de állománygyarapításra is van lehetőség, ami a könyvtár életben maradásához elengedhetetlen. A könyvek mellett négyféle folyóirat is az olvasók rendelkezésére állnak.

A könyvtár nemcsak a kölcsönzés helye, hanem számos program helyszíne is. Sok lehetőséget kínál az intézmény a gyerekeknek, hogy megszerettesse velük az olvasást. A szépolvasási, a faluismereti és a meseversenyek már nagy hagyománnyal rendelkeznek. Olyan szerencsés helyzetben vagyunk, hogy az iskola pedagógiai programjában évfolyamonként 4-4 könyvtári óra szerepel, ami nagyon jó alkalom arra, hogy becsalogassuk az ifjúságot a könyvek közé.

Az elmúlt időszakban felnőtt látogatóink kedvenc programja a szórakoztató, műveltségi vetélkedő sorozatunk volt. Nagyon jó kapcsolatban vagyunk különböző intézményekkel, civil szervezetekkel, így közösen is szervezünk programokat. A cél, hogy továbbra is fontos szerepet játsszon a könyvtár a közösség életében. Szívesen térjen be az is, aki jó olvasnivalót keres, és az is, aki csak néhány jó szóra vagy közösségi élményre vágyik.

Schmidt Gabriella –
Dunaszekcső Könyvtári, Információs és Közösségi Hely

Szellem a házban: életre kelt géniuszaink

Pécs szívében, a Janus Pannonius Múzeum Széchenyi tér 12. szám alatt található, felújított épületében 2024. november 15-én egy különleges állandó kiállítás nyitotta meg kapuit.

„A hely szelleme – Genius Loci" című tárlat Baranya és Pécs eszszenciáját igyekszik megragadni, olyan kulturális és helyi értékeket tárva a látogatók elé, amelyek a térség múltjáról és jelenéről egyaránt sokat mesélnek. Ez a kiállítás nem csupán egy újabb közgyűjteményi attrakció. Egy olyan tér született itt, amely a helyi identitás és a közösségi emlékezet fontos színtere kíván lenni.

Ahol a helynek szelleme van

De mit is jelent pontosan a „genius loci", a hely szelleme? Nem csupán egy földrajzi pontot, egy épületet vagy egy tájat. Sokkal inkább azokat a megfoghatatlan energiákat, történeteket, emlékeket, sorsokat és kulturális rétegeket, amelyek egy adott helyet egyedivé, mással össze nem téveszthetővé tesznek. Ez az az erő, ami összeköt minket a gyökereinkkel és egymással, ami formálja identitásunkat, és ami miatt otthon érezzük magunkat valahol. Kiállításunk ezt a komplex fogalmat járja körül, a múzeum eszköztárával kutatva azt, mitől érezzük magunkat pécsinek vagy baranyainak. Hogyan látjuk mi magunkat, és hogyan látnak minket mások? Melyek azok a közös pontok, amelyek összekovácsolnak bennünket, itt, ezen a történelmileg és kulturálisan sokszínű vidéken? A válaszokat nem kész tényekként tálaljuk, hanem egy közös felfedezőútra hívjuk a látogatót.

Egy megújult történelmi épület

A kiállításnak otthont adó Széchenyi tér 12. szám alatti épület, amely már az oszmán hódoltság korában is itt állt, és azóta is északról tekint le a város főterére, most teljeskörű felújításon esett át – egy olyan megújuláson, amelyre régóta vártunk. Régi pompáját visszanyerve, de modern funkciókkal gazdagodva született újjá, hogy méltó keretet adjon a benne őrzött műtárgyaknak és a hely szellemének. Célunk az volt, hogy egy 21. századi múzeumi teret hozzunk létre, amely nemcsak kiállítótér, hanem valódi közösségi és kulturális találkozóhely is. A több mint 500 négyzetméteren elterülő tárlat minden szeglete azt a törekvést tükrözi, hogy a múlt ne porosodó relikviák halmaza legyen, hanem élő, lélegző, inspiráló élmény. A terek kialakításánál és az installációs megoldásoknál egyaránt arra törekedtünk, hogy a látogató valóban elmerülhessen a hely szellemében.

Janus Pannonius, múzeumunk névadója is megelevenedik, a kiállítás első géniuszaként bevezeti a látogatót a tárlat tereiben tett időutazásba.

Idegenvezetők a múltból

A „Genius Loci" kiállítás szakít a hagyományos múzeumi narratívákkal. Itt nem csupán tárgyakat és leírásokat találunk egymás mellett. A tárlat lelkei maguk a „géniuszok" – történelmi vagy éppen jellegzetes helyi karakterek, akiket életnagyságú e-posztereken színészek keltenek életre. Ők azok, akik a szemtanú hitelességével, személyes történeteiken keresztül kalauzolnak minket végig a tizenegy tematikus termen. Hol egy római császár mesél a Pannoniában eltöltött napjairól, hol pedig egy hitvitázó avat be minket a reformáció viharos küzdelmeibe. Ez a fajta személyes megszólítás, az interaktivitás és a modern technikai megoldások (például érintőképernyők, hanginstallációk) mind azt szolgálják, hogy a látogató ne passzív szemlélője, hanem aktív részese legyen a múltidézésnek. A kiállítás anyaga három nagy múzeumi szakág – a régészet, a helytörténet és a néprajz – gyűjtőköréből és tudásanyagából építkezik, így kínálva komplex és sokrétű képet régiónk örökségéről.

Időkapuk Sopianae-tól Pécsváradig

A kiállítás tizenegy terme egy-egy emblematikus pécsi vagy baranyai helyszín köré szerveződik, ahol olyan messzeható események történtek, melyeknek hatása akár napjainkban is érezhető. Az utazás az ókori **Sopianae** idején kezdődik, majd a középkori **Püspökvár** falai közül egyenesen II. Lajos király Mohácsnál felállított hadisátrába lépünk át. A sorsfordító csata helyszíne örökre beírta magát a magyar történelembe. Különleges élményt ígér az **Irem kertje** terem, amely a török hódoltság korabeli Pécs világába kalauzol el. Ezt követően a város szívverését a **Főtér** teremben érezhetjük igazán. Innen utunk a **Tettye-völgy** terembe vezet, a pécsi ipar bölcsőjéhez, ahol a 19. század közepéig a Tettye-patak mentén vízimalmok sorakoztak. Ezt követi a **Tündérváros** terem, amely nevét az 1907-es országos ipari és mezőgazdasági kiállítás varázslatos, szecessziós pavilonjairól kapta.

A kiállítás azonban nem áll meg Pécs határainál, hanem tovább kalauzol minket Baranya megye más jelentős helyszíneire. A **Duna** terem a mecseki szénbányászat kiemelkedő szerepét mutatja be, hiszen a 19. század közepétől e bányák jelentős részét a Dunagőzhajózási Társaság birtokolta. Az itt kitermelt szénnel hajtották gőzhajóikat, és ezzel az értékes ásvánnyal folytattak kiterjedt kereskedelmet a Duna vízi útján. Az **Ormánság** teremben a 18-19. századi folyószabályozások drámai következményeivel szembesülünk: a közös ártéri földek elvesztése hogyan vezetett az egykézés elterjedéséhez a helyi közösségekben. Utunk során ellátogatunk a híres búcsújáróhelyre, **Máriagyűdre** is, majd a **Pécsvárad** teremben a Lukács-napi leányvásár, a párválasztás és a lányok által gondosan elkészített kelengye hagyományai elevenednek meg. Itt a látogatók virtuálisan magukra ölthetik a megye különböző népcsoportjainak viseleteit. Ez

HELYI ÉRTÉK

Interaktív időutazás: a látogatók maguk fedezhetik fel a távolságokat és összefüggéseket a kiállítás egyik installációján.

a sokszínűség biztosítja, hogy minden látogató megtalálja a számára legérdekesebb történeteket, és talán új szemszögből ismerje meg azokat a helyeket, ahol már többször megfordult.

A kiállításhoz kapcsolódóan a múzeum egyedi, szubjektív tárlatvezetésekkel is készül, amelyek során egy-egy meghívott vendég kalauzolja végig az érdeklődőket a termeken, személyes nézőpontját és tudását megosztva. Az eseménysorozat áprilisi, első alkalmával Horváth Viktor író kalauzolta az érdeklődőket az Irem kertje teremhez kötődő, *Török tükör* című népszerű regénye nyomán. Az eseményhez a gasztronómiai élményt az Irem kertje kávézó biztosította. Ez a múzeum kertjéből nyíló kávézó, melynek a nevét a kiállítás terme ihlette, a 150 éves oszmán periódus ízeit és emlékeit idézte fel.

Kísérőkiállítások a földszinten

Az állandó kiállításunkban érintett témákat időnként egy-egy időszaki tárlattal is szeretnénk alaposabban körbejárni, afféle 'mélyfúrásként'. Ezeknek a kísérőkiállításoknak a Széchenyi téri épület földszinti kiállítóterei adnak otthont. Az első ilyen alkalom, „A komlótól a korsóig / From Hop to Mug" című kiállítás június 21-én, a Múzeumok Éjszakáján nyílik. A látogatók megismerhetik a sörfőzés technológiáját, Pécs habzó örökségét, és betekintést nyerhetnek Andy Rouse különleges nemzetközi söröskorsó-gyűjteményébe, amely a világ sörkultúráinak sokféleségét szemlélteti.

Közös múltunk

A „Genius Loci" kiállítás legfőbb küldetése a helyi identitás erősítése, a pécsi és baranyai összetartozás érzésének elmélyítése. Szeretnénk, ha a helyiek büszkén ismernének rá saját örökségükre, az ide látogató turisták pedig átfogó és maradandó élményt kapnának régiónk kulturális gazdagságáról. A múzeum, hasonlóan a könyvtárakhoz, fontos szerepet tölt be a tudás átadásában és a közösségépítésben. Ezért a kiállításhoz számos kísérőprogram is kapcsolódik, április óta pedig múzeumpedagógiai foglalkozásokat is tartunk. Ezek interaktív módon, a különböző korosztályok igényeihez igazodva teszik kézzelfoghatóvá és izgalmassá a múltat, lehetőséget teremtve a párbeszédre, a közös gondolkodásra és arra, hogy a múzeum valóban élő, inspiráló hellyé váljon mindenki számára.

Ma is érvényes minták

„A hely szelleme – Genius Loci" kiállítás nem csupán a múltba révedés nosztalgikus élményét kínálja. A bemutatott történetek, sorsok és kulturális jelenségek olyan egyetemes emberi mintázatokat, közösségi válaszokat és túlélési stratégiákat tárnak fel, amelyek ma is érvényesek és megszívlelendők. A tárlat arra ösztönöz, hogy a múltban itt élt emberek példájából és a múlt eseményeiből inspirációt merítve formáljuk környezetünket és közösségeinket. A Janus Pannonius Múzeum állandó tárlata így válik a közösségi emlékezet ápolásának és a kulturális értékek továbbadásának eleven színterévé, amely a múlt megismerésén keresztül a jövő építéséhez is hozzájárul.

A kiállítás a Janus Pannonius Múzeum Látogatóközpontjában (Pécs, Széchenyi tér 12.) tekinthető meg.

Nyitva tartás: keddtől vasárnapig 10:00–18:00. Hétfőnként zárva.

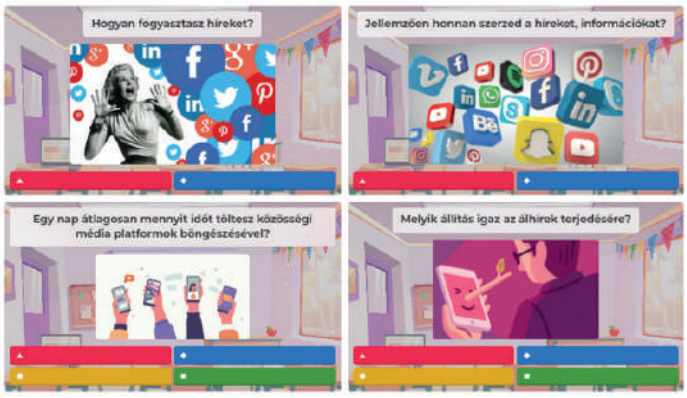
Pásztor Andrea - történész főmuzeológus
Janus Pannonius Múzeum

ÖTLETBÖRZE

Információ, hírek és álhírek

A „*Valóban igaz minden, amit az interneten olvasunk?*" című foglalkozáson utánajárunk, hogyan tudjuk megkülönböztetni a megbízható forrásokat a megtévesztőktől – legyen szó híroldalról vagy akár közösségi médiáról, illetve játékos feladatokon keresztül vizsgáljuk meg: mitől lesz hiteles egy információ; hogyan tudunk akár a digitális eszközök segítségével, akár a könyvtárban hiteles információhoz jutni, hogy tudjuk kideríteni egy információról, hogy az igaz vagy hamis?

Célcsoportunk elsősorban az általános iskolák felső tagozatos, 7-8. osztályos tanulói. A kb. egyórás programon való részvételt előzetes időpontfoglaláshoz kötjük. A kellékeket mi biztosítjuk – laptopok, projektor, papír, ceruza, kinyomtatott szóróanyag, előzetes Mentimeter és Kahoot regisztrációk;

Kahoot kvíz

a csoportnak semmit sem kell magával hoznia. A foglalkozáshoz az olvasói tér nem a legideálisabb, inkább egy foglalkoztató szoba vagy terem a megfelelő helyszín, ahol laptopokon 4-5 csoportban tudnak dolgozni a tanulók. A résztvevők fogadását követően bemutatkoznak a foglalkozásvezetők, majd a ráhangolódási szakaszban kérdések mentén beszélgetünk tanulási szokásokról és az ahhoz használt digitális forrásokról, felkeltve az érdeklődést a téma iránt. Feltehetünk olyan kérdéseket is, hogy szoktak-e könyvtárba járni? Szerintük mire jó a könyvtár, miben segít? Használnak-e segédleteket az internetről, videókat, Google keresőt, ChatGPT-t vagy csak tankönyvből tanulnak? Hogyan segítenek a digitális eszközök a tanulásban?

A csoportalakítást a hajlított véleményvonal technika alkalmazásával folytatjuk. A foglalkozás mozgásos elemében megkérjük a résztvevőket, hogy álljanak fel egy képzeletbeli vonal mentén egymás mellé, ami alatt feltesszük nekik azt a kérdést, hogy Mennyire érzed magad jártasnak az internetes keresésben, tájékozódásban? A vonal egyik végére álljanak, akik nagyon jártasak a témában, a másik végére, akik kevésbé. A csoportokat pedig úgy alakítjuk ki, hogy olyan tanulókból álljon egy-egy csapat, amely tartalmaz a vonal mindkét végén állókból is tagokat. A kialakított csoportok leülhetnek egy-egy asztal köré. A kooperatív szerepek kiosztása következik: írnok (írás, számítógépes műveletek végrehajtása), szónok (megoldások, feladatok ismertetése), csendfelelős (csoport hangerősségének felügyelete), időfelelős (figyel az időtartásra) és bátorító (felügyeli, hogy mindenki dolgozzon). Ezekre a szerepekre kijelölünk minden csoportban egy-egy főt. Ha úgy érzékeljük, hogy nem tartják be a szerepek által elvárt „munkakört", akkor figyelmeztethetjük őket rá.

Egy Kahoot kvíz segítségével feltérképezhetjük a tudásukat, amellett, hogy versenyhelyzetet is teremthetünk. A programba előzetesen kell regisztrálni (*create.kahoot.it*) és a kérdéseket feltölteni. Pl.: Hogyan hívjuk azt, aki az információs korszakban született, és számítógéppel, internettel, mobilokkal nőtt fel?/ Hogyan hívjuk azt, aki helytől függetlenül tudja végezni a munkáját a mai technológiai lehetőségek segítségével?

De kitalálhatunk igaz/hamis állításokat: A „clickbait", kattintásvadász internetes tartalom olyan cikk, ami minden információt apró részletességgel bemutat./Egy hír hitelességét úgy ellenőrzöm elsőként, hogy megnézem a hír forrását és szerzőjét.

Egy labda körbedobásával megkérhetjük őket, hogy mondjanak információforrásokat, amiket használnak tanuláshoz, hobbihoz. Ezalatt a csoportoknak kiosztjuk az előre kinyomtatott grafikát, ami az álhírek felismerését segíti. Ezeknek a pontoknak a segítségével megvizsgálhatja minden csoport, hogy az a link, amit a laptopjukon a könyvjelző sávban megtaláltak, valós-e? Lehet ez az egyik csoportnak egy *Wikipedia*-oldal, egy másiknak egy *alternativhirek.com* cikk, egy *hvg.hu* írás és így tovább. A lényeg, hogy minden oldalnál a rá jellemző tulajdonságokat felismerjék a csoporttagok. Kivetítjük a linkeket és a szónok szerepben lévő tanulók bemutatják a csoportok véleményét a források elemzéséről: Ki írta? Mikor jelent meg? Mi a célja? Van-e forrásmegjelölés? A munkához jegyzetlapot és ceruzát is kioszthatunk.

Összegzésként a foglalkozáson szerzett ismereteikről kérdezzük őket: Mi tetszett a legjobban a mai napon? Milyen új ismeretekhez jutottak? Mindez a *www.mentimeter.com* alkalmazásban is megjeleníthetővé válhat, ha minden csoport 3-3 kifejezést ír és küld be a mentimeter felületére. A kifejezések egy szófelhőben megjelennek, összegezve azt, hogy a csoportok mit tartottak fontosnak a foglalkozáson. Ezt kivetíthetjük, így mindenki számára látható a beérkezett szóhalmaz. Ez egyúttal visszajelzés a foglalkozásvezetők felé is. A mentimeter felületére is előre kell regisztrálnunk.

A foglalkozás végén kiemelhetjük az állományunkban megtalálható és a témába vágó könyveinket, felhíva a figyelmet, hogy ha további információhoz szeretnének jutni a tanulók a témában, akkor lehetőség van rá. Ilyen lehet pl. Tom Jackson: *Képben vagy? – Hackerek*, Solymos Ákos: *Frici, Fülöp és a hackerek* c. könyvei.

A Csorba Győző Könyvtár Körbirodalom Gyermekkönyvtár és a Goethe Intézet közös projektje fókuszában a digitális írástudás közvetítése, a könyvtárhasználat és információkeresés fejlesztése, a digitális szövegértés fejlesztése és a közösségi tanulás szerepel. A feladatmegoldások végén bízunk benne, hogy sikerül átadnunk némi ismeretet arról a diákoknak, hogy hogyan ismerhetik fel az álhíreket, illetve milyen digitális forrásokat használhatnak a tájékozódásban. A foglalkozás a forráskritikai érzékük fejlesztésének egyik kiindulópontja lehet.

Csuka Dalma - Csorba Győző Könyvtár

KÖNYVEK VILÁGVÁLTÓKNAK

FONTOS ELÉRHETŐSÉGEK

Ellátási Térség	Referens	E-mail	Telefon
Mohácsi Ellátási Térség	Schmidt-Kovács Diána	fiestadiana@gmail.com	+36 20/389-9323
Pécsi Ellátási Térség	Mizerák Andrea	mizerak.andrea@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28014
Pécsváradi Ellátási Térség	Gyurák Orsolya	gyurak.orsolya@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28015
Sásdi Ellátási Térség	Umana Elena	umanaelenae@gmail.com	+36 72/475-663
Sellyei Ellátási Térség	Erdősi Alexandra	erdosi.alexandra@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28015
Siklósi Ellátási Térség	Kiss Adrienn	kiss.adrienn1985@gmail.com	+36 72/579 -125
Szentlőrinci Ellátási Térség	Bali Máté	bali.mate@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28014
Szigetvári Ellátási Térség	Vasvári Gergely	wasvary@gmail.com	+36 73/311-407
Villányi Ellátási Térség	Tóth Balázs	toth.balazs@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28104
Könyvtárbusz 1.	Csobán László	csoban.laszlo@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28097
	Molnár Ferenc	molnar.ferenc@csgyk.hu	
Könyvtárbusz 2.	Somogyi Krisztina	somogyi.krisztina@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28097
	Nagy László	nagy.laszlo@csgyk.hu	
KönyvtárMozi; Nyilvános könyvtárak	Márkus István	markus.istvan@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035
Rendezvényszervezés	Pajor Zsófia	bkszr@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28058
	Simonfalvi Anita	bkszr@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28058
	Szeifer Csaba	bkszr@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28058
Informatika	Urvald Péter	csgyk.it@gmail.com	+36 72/501-500 / 28065
Folyóirat reklamáció	Dériné Fődi Katalin	fodi.katalin@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035
Beszerzés, feldolgozás	Bali Judit	bali.judit@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035

FILMPAKKOK GYEREKEKNEK

A fecske meg a szalmaszál
A hazudós egér
A hetvenkedő sün
A kevély kiskakas
A Pál utcai fiúk
A walesi bárdok
Boltosmesék
Magyar népmesék I.
Mesék Mátyás királyról
Mesél a kő
Mondák a magyar történelemből
Rege a csodaszarvasról
Szent Péter esernyője
Szörnyeteg Lajos jaj de álmos
Vacskamati virágja
Vízipók-csodapók

FILMPAKKOK FELNŐTTEKNEK

A Pendragon legenda
Állami Áruház
Az ötödik pecsét
Csinibaba
Hyppolit, a lakáj
Macskajáték
Megáll az idő
Mephisto
Moszkva tér
Régi idők focija
Rokonok
Szamárköhögés
Szegénylegények
Szerelem
Szindbád
Tízezer nap

Könyvtári HírZengő

Baranya vármegyei könyvtárosok lapja

IX. évfolyam 3. szám

CSORBA GYŐZŐ KÖNYVTÁR

BARANYAI KÖNYVTÁRELLÁTÁSI SZOLGÁLTATÓ RENDSZER

Hat nap irodalom Pécsett

Tényleg azt látod a közösségi médiában, ami a valóság?

Vándorgyűlés Debrecenben

„Fortepan - a XX. század vizuális lenyomata”

ISSN 2559-8767

9 772559 876009 >

2025. ősz

KÉPVÁLOGATÁS A PÉCSLIT IRODALMI FESZTIVÁLRÓL

HÍRT ZENGÜNK!

Kedves Könyvtáros Kollégák!

Őszi számunkban összefoglalót olvashattok a szeptemberben megrendezett PécsLit Irodalmi Fesztiválról, mely hat napon keresztül hatvan programmal várta az érdeklődőket, köztük gyermekprogramokkal, könyvbemutatókkal, rendhagyó irodalomórákkal, felolvasószínházzal, zenés irodalmi esttel, irodalmi sétával, és egy Bertók László életművéről szóló konferenciával. Ezt követően beszámolunk a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) 56. Vándorgyűléséről, melyet Debrecenben rendeztek meg, „Könyvtárak a kultúra, a tudomány és a közösségek szolgálatában" címmel. Egy interjú keretében Rojik Tamás íróval beszélgettünk, aki a PécsLit Fesztivál vendége volt. A Zöld könyvtár rovatunkban a Csorba Győző Könyvtár Belvárosi Fiókkönyvtárának legújabb kezdeményezéséről, a Magkönyvtárról és ennek működéséről olvashattok, amely a fenntarthatóságot, a környezettudatosságot és a közösségi együttműködést egyszerre szolgálja. Ezután Bisse könyvtári szolgáltatóhelye mutatkozik be a Siklósi Ellátási Térségből. Az ÖtletBörzében bemutatjuk a Csorba Győző Könyvtár és a Budapesti Goethe Intézet közös projektjét, melynek keretében olyan média/nyilvánossággal foglalkozó programsorozat valósult meg, ahol a fókuszban többek között a digitális írástudás közvetítése, a könyvtárhasználat, a hiteles információkeresés és a digitális szövegértés fejlesztése volt. A Hasznos tudnivalókban megismerhetitek a Fortepan online fotóarchívumot, mely 2010-ben jött létre. A KisSzínes rovatban érdekességeket olvashattok, végül pedig a Könyvajánlóban válogatást közlünk a PécsLit Fesztiválra meghívott írók könyvei közül.

A szerkesztők

Kiadó:
Csorba Győző Könyvtár
7622 Pécs, Universitas u. 2/A.
Tel.: +36 72/501-690
http://www.csgyk.hu

Felelős kiadó:
Miszler Tamás igazgató

Főszerkesztő:
Mizerák Andrea
mizerak.andrea@csgyk.hu
+36 72/501-500/28014

Szerkesztők:
Csobán László, Gyántiné Kiss Kármen,
Pajor Zsófia, Simonfalvi Anita

Nyomda:
Sz. K. Stúdió Kft.
Számítástechnikai és Kiadványszerkesztő Stúdió
Felelős vezető: Pilláry Gábor

Megjelenik negyedévente, 300 példányban.

ISSN 2559-8767

TARTALOM

TUDÓSÍTÁS

4 Hat nap irodalom Pécsett

6 Vándorgyűlés Debrecenben

INTERJÚ

7 Vér, víz, oroszlánsörény – beszélgetés Rojik Tamással

ZÖLD KÖNYVTÁR

9 Magkönyvtár a belvárosban

BEMUTATKOZNAK KÖNYVTÁRAINK

10 Bisse könyvtári szolgáltatóhely

ÖTLETBÖRZE

11 Tényleg azt látod a közösségi médiában, ami a valóság?

HASZNOS TUDNIVALÓK

12 „Fortepan - a XX. század vizuális lenyomata"

13 KISSZÍNES

KÖNYVAJÁNLÓ

15 Válogatás a PécsLit Fesztiválra meghívott írók könyvei közül

Címlap: 1. MKE Emlékérem díjazottai a Vándorgyűlésen (balról a második Hamburger Antalné, a Pécsi és Baranyai Könyvtárosok Egyesületének korábbi elnöke) - Kép forrása: https://mkevandorgyules.hu/galeria/
2. Pál András és Rozs Tamás közös zenés irodalmi estjén – Fotó: Tóth László
Képválogatás: 1. Beszélgetés Tóth Krisztinával – 2. KutyaGOló – Háy János és Kollár-Klemencz László zenés irodalmi estje – 3. Fábián Tamás dedikálása – 4. Röhrig Géza – 5. Závada Pál – 6. Rendhagyó irodalomóra Pikli Natáliával – 7. Szabó T. Anna (Fotók: Tóth László)

Hat nap irodalom Pécsett

Ötödik alkalommal szervezte meg a Csorba Győző Könyvtár és a Jelenkor folyóirat a PécsLIT Irodalmi Fesztivált, szeptember 8. és 13. között. Hat nap alatt hatvan programmal várták a szervezők a látogatókat, köztük gyermekprogramokkal, könyvbemutatókkal, rendhagyó irodalomórákkal, felolvasószínházzal, zenés irodalmi esttel, irodalmi sétával, és egy Bertók László életművéről szóló konferenciával.

Az idei fesztivál számos olyan szerzőt látott vendégül, akik a közelmúltban friss kötettel jelentkeztek. A PécsLIT vendége volt többek között Terézia Mora, Tóth Krisztina, Szabó T. Anna, Parti Nagy Lajos, Röhrig Géza, Závada Péter, Závada Pál, Szécsi Noémi, Erdős Virág, Kemény Zsófi. A meghívott vendégek között több pécsi kötődésű szerző is feltűnt, például Csordás Kata, Kiss Tibor Noé és Keresztesi József.

A fesztivált Péterffy Attila, Pécs polgármestere nyitotta meg hivatalosan, melyről azt mondta, hogy „a Csorba Győző Könyvtár és a Jelenkor folyóirat közös örökségén alapul, ám ez az örökség önmagában aligha lenne elég ahhoz, hogy egy ilyen eseményt évről évre sikerre vigyenek a szervezők. Ehhez gazdag táptalaj kell, állandó táplálék, ez a fesztivál mindig is onnan táplálkozott, ahol a Jelenkor több mint hat évtizedes tradíciója találkozott Pécs sokszínű irodalmi múltjával". Ez után következett a *KutyaGOló* – azaz Háy János és Kollár-Klemencz László közös zenés irodalmi estje, mely az ember fontos életeseményeit érintette: gyerekkor–szerelem–halál.

A PécsLIT kiemelt célja, hogy minden korosztályt megszólítson, így délelőttönként a gyerekek, kamaszok is megtalálhatták az őket érdeklő programokat. A fiatalabbak találkozhattak Rojik Tamással, a *Vér, víz, oroszlánsörény*, Zágoni Balázzsal, *A csillag és a százados*, és Zalka Csenge Virággal, a *Cápatestvér – Népmesék félreértett állatokról* című kötetek szerzőjével**.** A kisebbek Takács Viktória, a *Pingvin utazása*, illetve Simonfalvi Ancsa *A csodálatos nagymamó* interaktív könyvbemutatóján vehettek részt, valamint Szabó Borbála *Újabb kalandok a Ló csoportban* című könyvét ismerhették meg, szintén játékosan, interaktív módon.

A középiskolás korosztály számára idén is több rendhagyó irodalomórával készültek a szervezők: a PécsLIT-en Pikli Natália, az ELTE egyetemi docense, a *Shakespeare minden időkre* című könyv szerzőjével beszélgetett Oroszlán Anikó, középiskolai irodalomtanár. A kötet tudományos és mégis szórakoztató módon járja körbe a Shakespeare-t övező mítoszokat. Bemutatja műveinek utóéletét a mai kor színház- és filmművészetében. Drámáit elemzi, összehasonlítja, kontextusba helyezi, magyarázza, fő témáit végigveszi. Hiánypótló, izgalmas és közérthető mű, bevezetés Shakespeare világába.

Szécsi Noémi a *Jókai és a nők* című könyve kapcsán beszélt Jókai Mór fiatalkoráról, írói pályájáról és nőkhöz való viszonyáról. Bepillantást kaptunk abba is, hogy ezek a nőalakok miként hatottak Jókai írói világára. Továbbá a kutató mesélt Jókai és Petőfi barátságáról, majd konfliktusukról. A hét folyamán még Szálinger Balázs és Kemény Zsófi tartott rendhagyó irodalomórát a középiskolás korosztálynak. Ezek az alkalmak online visszanézhetőek könyvtárunk YouTube csatornáján.

Az idei programok között fókuszba került Bertók László életműve, amelyet születésének kilencvenedik és halálának ötödik évfordulóján a Bertók-pódium beszélgetéssorozata és egy kétnapos konferencia méltatott. Az előadások és a kerekasztal-beszélgetés mellett *Tetten érni a folyamatot* címmel a Bertók-archívumból válogatott fotókiállítás nyílt. A fesztiválon Csorba Győző halálának harmincadik évfordulója alkalmából a költő életét bemutató kiállítást is meg lehetett tekinteni (*Csorba Győző élete és munkássága*). Ezen kívül még két tárlat volt látható. A József Attilát, a magyar irodalom egyik legkiemelkedőbb alakját bemutató kiállítás a költő életének szakaszait mutatta be (*József Attila 120 – A Tatabányai József Attila Könyvtár vándorkiállítása*), illetve *Az arc, mint természeti képződmény* címmel Forgách András író Petri György költőről készített portréiból közölt válogatást.

Számos könyvbemutató közül csak párat emelnénk ki, a teljesség igénye nélkül. A hat nap során megismerhettük például a Pál Sándor Attila által szerkesztett *Esterházy Péter: Vanni van* című kötetet, mely az Esterházy Péterrel készült, magyar nyelven publikált interjúválogatást tartalmazza. Megtalálható a kötetben az első nyomtatásban megjelent interjú (1982-ből), illetve az utolsó (2016-ból), közéleti beszélgetéstől a műhelybeszélgetésekig, és a vele készült interjúk eddigi legbővebb bibliográfiai jegyzéke. Az egyik este vendége Szabó T. Anna volt, akinek *Vigasz* című verseskötete kifejezetten személyes hangvételű, fő témája a gyász és az elengedés, a szeretet, a megnyugvás. Szálinger Balázs Petőfi Sándor nyomába eredt *Mintha repülnék (Petőfi nyomán a Felföldön)* című útinaplójával, mely a költő *Úti jegyzetek* című prózai műve alapján készült. Petőfi 1845 tavaszán járt a Felvidéken, ezt írta meg ebben a naplóban, és ennek az útvonalát

járta végig 2024-ben Szálinger Balázs, amely szerinte elég kéktúrásra sikerült. A Budapesti Goethe Intézet partnerségével jöhetett létre a találkozás Terézia Morával, akinek *Muna, avagy az élet fele* című regényét (fordította: Fodor Zsuzsa) Csordás Gábor szerkesztő, fordító mutatta be a szerzővel folytatott beszélgetés során. A *Muna* részben egy fejlődésregény, felnőtté válása mellett a másik hangsúlyos téma egy verbális és fizikai bántalmazásba torkoló, toxikus szerelmi kapcsolat, melynek történéseit Muna szemszögéből látjuk.

Röhrig Gézát *Semmike-dalok* című verseskötete kapcsán Ágoston Zoltán kérdezte. Rendkívül személyes jellegű kötet, mely az árvaházi gyermekkorát, az anya hiányát és abból fakadó elhagyatottságát és kiszolgáltatottságát dolgozza fel. Versei nyersek, intenzívek, a szerző versfelolvasásai elementáris erővel hatottak a jelenlévőkre. Kemény Zsófival Flach Georgina költő tartott rendhagyó irodalomórát középiskolásoknak, illetve aznap délután *Nyelni* című legújabb regényét mutatták be. A kötet a Szexművészeti Egyetemre jelentkező fiatalember kalandjait követi nyomon napló formában. Az események az SZFE-n történt egyetemfoglalással állnak párhuzamban, onnan táplálkozott a szerző. Fordulatos regény, mely humoros, szójátékokkal teli és egyben nyugtalanító is. Fábián Tamás újságíró első regénye *Bravúros mutatványok, amiket senki se látott* címmel jelent meg és a világ jelenlegi problémáira (közélet, klímaválság, társadalmi problémák, emberi kapcsolatok stb.) reflektáló történeteket, számára fontos témákat dolgoz fel. Magában a regényben is egy regény íródik, amelynek születését az olvasó végigkíséri. A mű tele van popkulturális utalásokkal, napjaink történéseit, közéleti eseményeit a szereplők szűrőjén keresztül látjuk.

Parti Nagy Lajos *Mauzóleum. Hat színdarab* című gyűjteményes kötete, ahogy a címben is olvashatjuk, hat drámát tartalmaz. A kötet a szerző drámaírói életművéből közöl válogatást. Kísérletező írásokat tartalmaz, melyeknek változatosságát a nyelvi játékosság, és a műfaji sokszínűség is szavatolja. A színházban számára nem a cselekmény volt a fontos, hanem az abszurd és a groteszk. Ennek illusztrálására a kötetbemutató után egy felolvasószínház keretében Frank Ildikó és Köles Ferenc színművészek, a kötetben szereplő *Az élet sója* című darabból három etűdöt adtak elő a Művészetek és Irodalom Házában.

Gerlóczy Márton *Fikció* című családtörténeti sorozatának harmadik részét ismerhettük meg, melynek címe: *Az út*. A regénysorozat tele van csavarral, az apai ág (Gerlóczy) történetét kutatja és apjához való viszonyát írja meg. Az első kötet *A katlan,* a Gerlóczy ősök utáni kutatását meséli el, amelynek során számos titokra fény derül. A második, *Az örvény,* a szerző lelkiállapotáról szól. A most bemutatott harmadik kötet alapkonfliktusát az adja, hogy a könyvhöz végzett kutatáshoz készült DNS-teszt kiderítette, hogy akit eddig az apjának hitt, nem az igazi apja. Ez a hamis kép az alkotót erőteljesen érintette és ezt az utat járja végig a kötetben.

Závada Pál *Pernye és fű* című könyvét Keresztesi Józseffel mutatták be. A regény szereplői dokumentumfilmet forgatnak olyan gazdálkodókról, akiket gyújtogatással vádoltak meg az ötvenes években és erősen aggályos bírósági ítéletei után nyomoznak, de közben a rendszerváltás előtti időkben a saját életüket és korukat is meg kellene érteniük. A regény szereplői fiktívek, a filmforgatáshoz készült interjúk azonban valóságosak. Závada Pál Sipos András rendezővel készítette őket a *Statárium* című 1989-ben bemutatott dokumentumfilmhez. Ebben a regényben több visszautalás van az előző regényeire, mint pl. a *Kulákprés*.

A fesztivál beszélgetései nem csak a Tudásközpont épületében zajlottak, hanem pl. a Reggeliben, ahol A *két Závada* címmel Závada Pállal és Závada Péterrel egy különleges apa-fia beszélgetésen vehettünk részt. Itt szóba kerültek családi történetek, egymástól eltérő írói pályájuk, szövegek, versek és kötetek is. A fesztivál OFF-programjának keretein belül Galló Olga: *Tíz hónap Babilon* című lágernaplóját unokája, Fullajtár Andrea színművész mutatta be a Pécsi Zsidó Hitközség nagytermében. A Szabadkikötőben Charles Bukowski könyveinek fordítója, Pritz Péter is a fesztivál vendége volt, akivel Keresztesi József beszélgetett. Pritz Péter elmesélte Bukowski regényeivel való találkozását, illetve beszélt arról is, hogyan születtek a magyar fordítások, valamint betekintést nyertünk a megjelenés előtt és fordítás alatt álló Bukowski-versekbe is.

A fesztivál utolsó könyvbemutatóján megismerhettük Tóth Krisztina új verseskötetét, mely *Szeleknek fordít* címmel jelent meg. A kötet a költő 2020 és 2025 között írt verseit tartalmazza, melyek öt nagyobb ciklusba rendeződnek. Saját elmondása szerint a szövegeken sokat dolgozik, folyton javítgat rajtuk, és ezt a minőségi maximalizmust Lator László szemináriumának köszönheti. Legújabb versei különböző témákat érintenek, a tőle megszokott nézőpontból szemlélve, amelyek formailag rendkívül változatosak. A fesztivált Pál András és Rozs Tamás közös zenés irodalmi műsora *Most, mikor a vers újra divatba jött* zárta. Az est során a kortárs költészeten volt a hangsúly, olyan szerzők műveit adták elő, mint Kemény István, Várady Szabolcs, Nádasdy Ádám, Háy János, Erdős Virág, Tóth Krisztina, Turi Tímea, Varró Dániel stb.

A fesztivál zárónapjának délelőttjén *Irodalmi séta Csorba Győző és Bertók László nyomában* címmel Ágoston Zoltán vezette körbe az irodalomkedvelőket Pécs belvárosában, érintve a helyi szerzőkhöz kapcsolódó helyszíneket. Az ötödik PécsLit számos újdonsággal szolgált a látogatói számára: idén a beszélgetések közti szünetekben büfé üzemelt, pólókat, szatyrokat és további ajándéktárgyakat is lehetett vásárolni, amivel a fesztivált támogatták. Az irodalom kedvelői idén is színvonalas beszélgetéseken és remek programokon vehettek részt, jövőre várjuk a folytatást!

Mizerák Andrea
Csorba Győző Könyvtár

Vándorgyűlés Debrecenben

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) 56. Vándorgyűlését 2025. július 9–12. között rendezték meg Debrecenben, „Könyvtárak a kultúra, a tudomány és a közösségek szolgálatában” címmel. Debrecen korábban már háromszor adott otthont a vándorgyűlésnek, legutóbb 2009-ben. A négynapos eseményre több mint ötszáz könyvtáros érkezett idén.

Megnyitójában Gerencsér Judit, az esemény főszervezője, az MKE elnöke, kiemelte, hogy a mostani év kettős jubileuma nagyszerű keretet ad a Vándorgyűlésnek, hiszen a Magyar Könyvtárosok Egyesülete 90 esztendős fennállását ünnepli, míg a Magyar Tudományos Akadémia alapításának 200. évfordulója a tudomány szerepét állítja a középpontba.

A plenáris ülés előadásai után az MKE Emlékérem és az Év Fiatal Könyvtárosa díjak átadására is sor került, amelyekkel a kiemelkedő szakmai teljesítményeket és a könyvtárosok példamutató munkáját ismerték el. Idén a Pécsi és Baranyai Könyvtárosok Egyesületének korábbi elnöke, Hamburger Antalné is átvehette az MKE emlékérmet, amelyet a könyvtáros közösség szolgálatáért, illetve az egyesületben végzett több mint egy évtizedes munkájáért ítéltek neki oda.

Hamburger Antalné (középen) az MKE emlékérem átvételekor

A debreceni esemény szakmai programját tizenhat szekció adta, amelyek a könyvtári munka teljes spektrumát felölelték. A Könyvtári Intézet workshopjában a Csorba Győző Könyvtár munkatársai, Mészárosné Sík Zsófia és Bali Máté is előadtak, témájuk az intézmény kompetenciaalapú teljesítményértékelésének bemutatása volt.

A négynapos programsorozat sokszínű tematikát felölelő szekciói többek között az olvasásélmény fejlesztésétől a könyvtári terek közösségi funkcióin át a helyismereti gyűjtés digitális lehetőségeiig bizonyították, hogy a könyvtárak élő, nyitott és releváns intézmények. A Tudományos és Szakkönyvtári Szekció a közösségi tudomány és a könyvtárak kapcsolatát járta körül. Kalydy Dóra előadásában beszélt a közösségi tudomány alkalmazásának remek lehetőségeiről, bemutatta a folyamat résztvevőit, ezen belül a könyvtárak, a kutatók, az önkéntesek és a könyvtárosok szerepeit. A Zöldkönyvtári Szekcióban remek példákat mutattak be a könyvtáros kollégák annak kapcsán, hogy az együttműködések a civil, nonprofit szervezetekkel miként segítik a könyvtárak zöld törekvéseit. A szekció előadói hangsúlyozták, hogy a könyvtárak feladata a civil és a zöld civil kapcsolatokban rejlő lehetőségek megtalálása és kiaknázása, ezzel rámutatva a társadalmi felelősségvállalás fontosságára.

A KIT Szakmai műhelyben sokan várták John F. Szabo bejelentkezését. A magyar származású könyvtárost, a Los Angeles-i közkönyvtár igazgatóját választotta idén a Library Journal az Év Könyvtárosának. A szakemberrel Mikulás Gábor

beszélgetett egy előre rögzített videóban. A beszélgetésben elhangzott, hogy a könyvtáraknak rugalmasnak kell lenniük; az emberekre és a szükségleteikre összpontosító intézményekké kell válniuk. Fel kell ismerniük a gyorsan változó igényeket és meg kell találniuk az elérhető közösségeket, amelyek náluk, Los Angelesben, kifejezetten sokszínűek. John F. Szabo úgy véli, az arculatépítéshez fontos a folyamatos kommunikáció, amelyben kapjon szerepet az a történetmesélés, amely megmutatja, hogy a könyvtárak igenis aktív szereplői a társadalomnak. A könyvtárak mindennapi fontosságát azoknak is meg kell mutatni a történetekkel, akik nem járnak könyvtárba. A felmerülő társadalmi igényeket pedig fel kell karolnia az intézményeknek.

A szekciók szakmai tanácskozásai mellett, a szervezők idén is változatos kulturális és közösségi programokat kínáltak a résztvevőknek, akik megismerhették Debrecen épített és kulturális örökségét, valamint könyvtárlátogatásokon vehettek részt. A közösségépítést nemcsak a formális programok, hanem a kötetlen beszélgetések is szolgálták, amelyek lehetőséget adtak a tapasztalatcserére és az új szakmai kapcsolatok kialakítására.

A záró plenáris ülésen ünnepélyes keretek között adták át a Fitz József-könyvdíjakat, amelyeket 2025-ben három szerző vehetett át: Grecsó Krisztián az *Apám üzent*, Saly Noémi *Az én Budám*, míg Vadadi Adrienn a *Kicsimackó a Nagymamánál* című kötetéért.

A Vándorgyűlés záróeseményén a következő évi találkozó helyszínét is bejelentették: 2026-ban Kecskemét kínál majd lehetőséget és helyszínt az év legfontosabb és legnagyobb szakmai és közösségi könyvtáros találkozójának. Nagyon várjuk!

Szeifer Csaba – Csorba Győző Könyvtár

Vér, víz, oroszlánsörény – beszélgetés Rojik Tamással

A PécsLIT Fesztivál vendége volt Rojik Tamás író. A dupla könyvbemutató után az írói pályája indulásáról, a legújabb, *Vér, víz, oroszlánsörény* című könyvéről, az inspirációkról, sőt a könyvtárak XXI. századi helyzetéről is beszélgettünk.

– Mesélnél az írói pályád indulásáról?

Tizenhat éves korom óta írok prózát, a kezdeti novelláim egyetemi lapokban jelentek meg. Az első regényemet eredetileg felnőtteknek szántam (*Befogad és kitaszít*, Napkút, 2016), mégis úgy alakult, hogy számos kamasz olvasója lett, majd a második kötetemet is szívesen vették a kezükbe (*A csillagos égig*, Napkút, 2017).

Ezek után kerestem meg a Pagony Kiadót, ahol meséltem Grancsa Gergelynek és Kovács Eszternek egy új, kimondottan fiataloknak szóló regényötletemről, és mivel tetszett nekik az elképzelésem a jövőben játszódó, vízhiánnyal küzdő Magyarországról, a következő szövegemet már velük együttműködve írtam meg (*Szárazság*, Tilos az Á Könyvek, 2020). Gergővel azóta szoros barátság és számos szöveg köt össze, hiszen négy további tilosos, illetve pagonyos kötetemnek volt a szerkesztője.

– *Vér, víz, oroszlánsörény* című legújabb könyved már a második, ami az Abszolút Töri sorozatban jelent meg. Mit lehet tudni a könyvsorozatról?

Az Abszolút Töri sorozat azoknak a tíz éven felülieknek szól, akik kedvelik az izgalmas, fordulatos regényeket. Minden kötet más-más magyar történelmi pillanathoz kötődik, illetve a sorozat különlegessége, hogy az egyes részeit többnyire különböző szerzők írják.

A mostanra több mint tíz regényből álló sorozatot olyan visszatérő elemeik kötik össze, mint az időutazást lehetővé tevő varázslatos platánfa a Vitéz János Gimnázium udvarán, az időkaput felügyelő büfés néni, vagy a folyton kalandokba keveredő hetedikes osztály tanulói.

A könyvek olvasása közben nem csak a történelemórán tanult események jelennek meg, a szerzők arra is nagy gondot fordítanak, hogy a kalandos történetek során bemutassák az adott korszak hétköznapjait, ételeit, öltözködését, szokásait, sőt akár a gondolkodásmódját is, így a regények azoknak is szólnak, akik a történelmet egyébként valamiért unalmasnak vagy száraznak tartják.

Mind szerzőként, mind olvasóként azt tapasztaltam, hogy az Abszolút Töri könyveket nem csak a gyerekek, de a felnőttek is szívesen veszik a kezükbe.

– Miért éppen Aquincumot választottad a történet helyszínéül?

A sorozat korábbi kötetei mind a magyar történelemhez kötődnek, én pedig szerettem volna egy olyan regényt az előzményekhez tenni, ami kicsit eltér a többitől.

Az ókori Róma történelme régi kedvencem, gyerekkorom óta szeretem a hétköznapokról és az istenekről szóló történeteket. A gimnáziumban a történelem fakt első felére a tanárunk, mint „ajándék évre" tekintett, és megadott néhány témát, amelyekkel mélyebben megismerkedhettünk. Ezek egyike volt a Római Birodalom, aminek ő a szakavatott ismerője. A következő hónapokban izgalmas órákat

töltöttünk közös olvasással és tanulással, amit váratlan ötletként megkoronázott, hogy az év végén Rómába látogattunk a csapattal, így élőben is láthattuk azokat a helyszíneket, amelyekről addig beszélgettünk.

A középiskolai élmények mély nyomot hagytak, azóta még kétszer volt szerencsém Rómába látogatni, emellett pedig több alkalommal jártam Aquincumban is, ahol az egyik kedvenc eseményem a Floralia, vagyis a római tavaszünnep.

– Hogyan készültél a könyv megírására? Mi inspirált a regény írása során?

Először meg kellett határoznom, hogy pontosan mikor játszódjon a történet. Olyan időszakot kerestem, ahol már számos olyan épület állt, amiknek a romjai ma is megtekinthetők, hogy az olvasónak lehetősége legyen nem csak képzeletben, de valamennyire akár ténylegesen is bejárnia a helyszíneket.

Mind íróként, mind egykori történelemtanárként nagyon fontos számomra, hogy a szövegben a legapróbb részletekig korhű legyen az ábrázolás, így már az írás előtt, majd azután is folyamatosan tanulmányokat, illetve korabeli szövegeket olvastam, emellett pedig nagy segítségemre voltak az Aquincum Múzeum kiadványai és videói, amelyeknek köszönhetően bele tudtam magam képzelni a kor egyes helyszíneibe, helyzeteibe.

Az egyik legnagyobb nehézséget az adta, hogy az elgondolt szálakon túl folyton újabb és újabb érdekességekre leltem az olvasmányaim során, és a végén már szelektálnom kellett, mi az, amit még elbír a történet, és mi az, amit már ki kell hagyni belőle.

– Bár megjelennek a regényedben az ismerős, nagy nevek, mégis legalább olyan fontos, ha nem fontosabb a történetben az átlagember, akiről nem írnak a történelemkönyvek. Mesélnél erről?

Már az első Abszolút Töri regényemben is (*A generális talizmánja*, Pagony, 2022) az érdekelt, hogyan éltek a hétköznapi emberek az adott korban. A történelem gyakran a hadvezérekről, uralkodókról, fontos eseményekről szól, számomra már diákként is sokkal érdekesebb volt ezeknél az életmódtörténet.

A rendkívüli emberek és helyzetek inspirálnak vagy éppen elborzasztanak, de közben gyakran arra gondolok, hogy velük párhuzamosan milliók, százmilliók, milliárdok éltek még a bolygón, és folyton elkalandozom, vajon ők hogyan gondolkodtak, miként élték a hétköznapjaikat, mi okozott számukra örömet és mi nehézséget. Röviden: mi az, amiben különböztek tőlünk, és akad-e olyan, ami változatlan?

– Ha beléphetnél a platánfa időkapuján, hova utaznál?

Az időkapu kiindulópontként mindig a mai Budapest korabeli területére repít vissza. Ha arra gondolok, mennyi bajt okozhat az időutazás, azt válaszolnám, inkább sehová. De ha megoldható lenne károkozás nélkül, és lehetőleg én sem kerülnék bajba, szívesen megnézném a honfoglalás millenniumára készülődő várost.

– Mit gondolsz a könyvtárak XXI. századi helyzetéről?

Csak azt tudom, hogy számomra nagyon fontos, hogy legyen a lakóhelyemhez közel könyvtár. Amint megtanultam olvasni, volt olvasójegyem, sőt, ha jól emlékszem, elég hamar lett könyvtári tartozásom is. Azóta ebben sokkal rendesebb vagyok.

Az egyetem első éveiben Szegeden legalább annyit voltam az egyetemi könyvtárban, mint órákon, vizsgaidőszakban gyakorlatilag ott laktam, mint sokan mások is, nyitásra jártunk, hogy jó helyet találjunk.

Amikor új könyv írásába kezdek, ha kutatni kell, először mindig könyvtárba indulok, és csak utána keresek forrást az interneten. De ezen kívül is gyakran járok, szeretek esti olvasmányt vadászni, a többezer kötet között mászkálni, szeretem a könyvtárak saját csendjét, és hogy minden épületnek önálló hangulata van.

Úgy nőttem fel, hogy a könyvtárban – a gyerekkönyvtárban is – lélegzetvisszafojtva szabad csak nézelődni, a könyvtáros pedig szigorú, és már a kölcsönzésnél összehúzott szemmel figyelmeztet a lejárati határidőre. Ehhez képest, amióta az író-olvasó találkozóknak köszönhetően mindenfelé rendszeresen vendége lehetek a könyvtáraknak, azt tapasztalom, hogy ma az olvasótermekben jó hangulatú rendezvényeket tartanak, üdítő a dekoráció, naprakészek a gyűjtemények, a könyvtárosok pedig – sokszor a szabadidejüket is feláldozva – programokat szerveznek és közösséget teremtenek. Jó lenne tartani, támogatni ezt az irányt.

Simonfalvi Anita – Csorba Győző Könyvtár

Magkönyvtár a belvárosban

A Csorba Győző Könyvtár Belvárosi Fiókkönyvtárának legújabb és különleges közösségi kezdeményezése a Magkönyvtár, amely a fenntarthatóságot, a környezettudatosságot és a közösségi együttműködést egyszerre szolgálja.

A Belvárosi Ifjúsági Tanuló Térben található „Világváltó" sarok már eddig is a zöld szemlélet és az ökotudatosság népszerűsítésének központja volt, hiszen itt kapott helyet az a tematikus könyvállomány, amely a humánökológia, a fenntartható fejlődés, a környezetbarát gondolkodás és a környezetvédelem kérdéseit dolgozza fel. A könyvtár célja, hogy az ide betérők ne csupán olvasmányokhoz jussanak, hanem olyan gyakorlati tudáshoz és lehetőségekhez is, amelyek segítik a környezetbarát életmód kialakítását. Ebbe a szemléletbe illeszkedik bele a magkönyvtár is, amelynek gyarapítása és fenntartása a könyvtár kiemelt feladatai közé tartozik.

A magkönyvtár polcain változatos vetőmagokat találhatunk: haszon- és fűszernövények, dísznövények és gyógynövények egyaránt helyet kaptak. A kínálatban így ugyanúgy megtalálható a paradicsom, a paprika vagy a bazsalikom, mint a körömvirág, a levendula vagy akár a citromfű. A cél az, hogy minden érdeklődő megtalálja a számára hasznos növényfajtát – legyen szó egy erkélyen elférő balkonládáról vagy egy kisebb kerti veteményesről. A kölcsönzés egyszerű: csak válaszd ki a számodra szimpatikus magokat, és vidd haza elültetni!

A magok csomagokban, fajtánként elkülönítve érhetők el a könyvtári rendszerben. Egy magcsomag általában egy balkonládára elegendő mennyiséget tartalmaz, így ideális választás azoknak is, akik kisebb helyen, akár városi környezetben szeretnének kipróbálni valamit a kertészkedés örömeiből. Minden csomaghoz tartozik egy katalógus- és kölcsönzési kártya, amely segíti a magok nyomon követését, valamint a gondozási tudnivalók megismerését.

A katalóguskártyán a legfontosabb információk szerepelnek:

- a mag magyar és latin neve,
- a nyilvántartási szám,
- a vetés és betakarítás ideje,
- valamint a növény igényei: fény, víz és talaj szempontjából.

Ez a kártya természetesen a magokkal együtt hazavihető, így a kölcsönzők könnyedén követhetik a növény fejlődését és gondozási igényeit.

A vetőmag-kölcsönzéshez nem szükséges könyvtári tagság, vagyis bárki élhet ezzel a lehetőséggel, aki szeretne belekóstolni a saját termesztés élményébe. A kölcsönzéskor egy kölcsönző kártyát kell kitölteni, amelyen rögzítik a mag nevét, a kölcsönző adatait. Természetesen a könyvtár ösztönzi a beiratkozást is, hiszen a magkönyvtár mellé gazdag szakirodalmi kínálat is kapcsolódik: számos kertészeti, botanikai és fenntarthatósági témájú könyv érhető el, amelyek hasznos tanácsokkal szolgálhatnak a kezdő és tapasztalt kertészek számára egyaránt.

A rendszer működése hasonlít a hagyományos könyvkölcsönzéshez. A magokat a termesztési időszak végén vissza kell juttatni a könyvtárba – de természetesen nem ugyanazokat, hanem az újonnan megtermelt növényekből gyűjtött magokat. A kölcsönzőket arra kérjük, hogy ne felejtsék el a magfogást, és a kikölcsönzött mennyiségnek megfelelő magot hozzák vissza magkönyvtárunkba. Ez biztosítja, hogy a készlet folyamatosan friss és bőséges maradjon, valamint hogy minden évben újabb és újabb kölcsönzők számára is elérhetőek legyenek a különféle fajták. Amennyiben olyan növény került kikölcsönzésre, amelyből nem lehet magot visszafogni, vagy valamilyen okból nem sikerült a termesztés, a kölcsönző más típusú maggal is pótolhatja a visszahozatalt.

A magkönyvtár tehát nemcsak egy kölcsönzési szolgáltatás, hanem egy közösségi kezdeményezés, amely az együttműködésen és a kölcsönös bizalmon alapul. A kölcsönzők aktív részesei lesznek a rendszer működésének: nemcsak kapnak, hanem vissza is adnak, hozzájárulva ahhoz, hogy a készlet mindenki számára fenntarthatóan elérhető legyen.

Fontos szerepet kap az adományozás is: a magkönyvtár örömmel fogadja a közösség tagjaitól érkező magfelajánlásokat. Így a kínálat folyamatosan bővülhet, és akár ritkább, különlegesebb fajták is elérhetővé válhatnak az érdeklődők számára. Ez a közös építkezés erősíti a közösség összetartozását, és hozzájárul ahhoz, hogy a fenntarthatóság és a természetközeliség értékei még szélesebb körben terjedjenek.

A magkönyvtár nemcsak gyakorlati segítséget nyújt, hanem szimbolikus jelentőséggel is bír: jelképezi, hogy a tudás és a természet kincsei – akárcsak a könyvek – közös értékek, amelyeket érdemes megosztani egymással.

Simonfalvi Anita
Csorba Győző Könyvtár

Bisse könyvtári szolgáltatóhely

Bisse a Tenkes-hegy lábánál elhelyezkedő, besenyő eredetű település Baranya vármegyében, amelyről az első írásos dokumentum 1290 körüli. Népesség szempontjából kis faluról van szó, életvitelszerűen 250-en lakják. A gyerekek a szomszédos településekre járnak óvodába és iskolába, de a lakosság számára orvosi és védőnői szolgáltatás rendszeresen elérhető.

Nagy Ferenc, Magyarország kisgazda miniszterelnöke (1946-47) itt született településünkön. Bissén most is őrzik emlékét és egy kutatócsoport dolgozik azon, hogy a falu turisztikai célponttá váljon, tisztelegve az egykori politikus emléke előtt. A település híres szülötte még Sértő Kálmán költő, író, újságíró. A falu közel fekszik Harkányhoz és Siklóshoz, amelyek turisztikailag nagyon jó lehetőségeket biztosítanak. A Tenkes-hegy a Villányi-hegység része, és több turistaút vezet rajta keresztül, amelyek Bissét is érintik. Ilyenek pl. a Csodabogyó Tanösvény, Tenkes-hegyi kilátó túra, Máriagyűdi zarándokút.

Településünk könyvtárát az 1970-es évektől jegyezzük. Akkoriban Reisz József vezette a könyvtárat, utána évekre bezárták az intézményt. A rendszerváltás után Bélavári Péter vezetésével működött újra, talán akkor élte a virágkorát. Még nem volt internet, számítógép és az emberek szívesen jártak könyvtárba olvasni. Ezután Hartmann Antalné vette át a könyvtár irányítását. 2011-ig volt vezetője, azóta én, Farkas Beatrix vagyok a könyvtáros.

A könyvtár mostani formája az elmúlt években alakult ki, ma már egy sokkal szebb helyet látogathatnak olvasóink. A Csorba Győző Könyvtárral és a Siklósi Térségi Könyvtár és Ismeretközponttal együttműködve gyarapítjuk a könyvtár állományát, szerencsére minden korosztály megtalálja a neki való könyvet. A kisebbek számára gyereksarok is kialakításra került. A bissei könyvtár 2007-ben csatlakozott a megyei könyvtári ellátáshoz, állományunk 2015-ben lett teljes mértékben feldolgozva a Corvina Integrált Könyvtári Rendszerben.

A település könyvtárának célja, hogy összefogja a fiatalokat, és hogy legyen számukra egy közösségi hely, ahol találkozhatnak. A feladatunk azonban mindenekelőtt az olvasás népszerűsítése, tanulásuk fejlesztése. A helyi önkormányzattal közösen törekszünk arra, hogy könyvtárunk egyre népszerűbb legyen. Sok rendezvényünk van, pl. évszaknak megfelelő kreatív foglalkozások színesítik a programokat, melyek gyakran az önkormányzat segítségével valósulnak meg. A szolgáltatóhelyen van számítógép, nyomtató, projektor, amiket bárki ingyen használhat.

Azt hiszem, a bissei könyvtár egy olyan közösségépítő hely, ahova szívesen betérnek, akik olvasni, beszélgetni szeretnének, vagy éppen egy rendezvény kínálta kikapcsolódási lehetőségre vágynak. Hétfőn és szerdán 9–13 óra között, pénteken pedig délután 14–18 óra között várom az olvasókat, látogatókat.

Farkas Beatrix – Bisse Könyvtári, Információs és Közösségi Hely

Tényleg azt látod a közösségi médiában, ami a valóság?

A Csorba Győző Könyvtár közös projektbe fogott a Budapesti Goethe Intézettel, melynek keretében 2025. március és július között olyan média/nyilvánossággal foglalkozó programsorozat valósult meg, ahol a fókuszban a digitális írástudás közvetítése, a könyvtárhasználat és a hiteles információkeresés fejlesztése, a digitális szövegértés fejlesztése, a digitális műveltség, a felelős és tudatos médiafogyasztás és digitális tartalomgyártás, illetve a közösségi tanulás szerepelt.

A Körbirodalom Gyermekkönyvtár munkatársai egy olyan foglalkozást dolgoztak ki a projekt részeként, melynek célja, hogy az iskolás fiatal korosztály felismerje a közösségi média előnyeit és veszélyeit, valamint tudatosabbá váljanak az online tér használatában. Célcsoportunk a 7-10. évfolyamon tanuló

diákok voltak. Az interaktív foglalkozás keretében olyan témák kerültek a középpontba, amelyek foglalkoztatják és érintik ezt a korosztályt a mindennapokban: digitális biztonság, online zaklatás, az önkép és valóságkép torzulásának témái. Beszélgetések, kreatív feladatok és kisfilmek segítségével jártuk körül ezeket. Mivel ez egy érzékeny téma, hangsúlyoztuk, hogy biztonságos környezetben vannak, ahol őszintén elmondhatják a véleményüket és tapasztalataikat.

Miután ismertettük a program célját, ráhangolódásként egy ún. véleményvonal segítségével igyekeztünk felmérni a tanulók tájékozottságát a témában: egy kijelölt vonal mentén tudtam/nem tudtam választ adva különböző állításokra a diákok akkor lépnek előre egyet, amikor ismerik az elhangzott információt. Pl. *Egy átlag 13 éves naponta 6-7 órát tölt képernyő előtt; Magyarországon minden harmadik gyereket ért már valamilyen formában online zaklatás; már egy sértő üzenet is számíthat zaklatásnak; időnként érdemes szünetet tartani a közösségi médiában, hogy reálisabban lássuk magunkat és a világot.* A végén azok a tanulók kerültek egy csoportba, akik a csoport elején, illetve végén álltak, vagyis a leginformáltabbak a kevésbé informáltakkal dolgozhattak együtt.

A csoportalakítás után azt vizsgáltuk meg, hogy mi az igazság a tökéletesre filterezett internetes fotók mögött? Miért manipulálják az emberek a fotóikat? Mi motiválhatja őket, mi a céljuk ezzel? Két fotót vetítettünk ki, egy filterrel ellátott képet és egy természetes, eredeti képet ugyanarról a személyről, ami láthatóan megdöbbentette a diákokat annak ellenére, hogy naponta találkoznak ilyen fotókkal. A feladatuk az volt, hogy írjanak le 3-3 szót mindkét képről, ami az eszükbe jut, amilyen érzéseket vált ki belőlük, majd egymás között meg is beszélhették, hogy milyen egyező, illetve eltérő gondolatok jöttek elő. A feladat célja az volt, hogy felismerjék a különbséget az interneten kialakított látszat és a valóság között. A véleményekből kiderült, hogy pontosan tudják, s több esetben a motivációra is választ adtak.

Ezután az online zaklatásról (cyberbullying) volt szó, amit két kisfilm vetítésével indítottunk. A filmekben két tipikus bántalmazó történetet jelenítenek meg röviden, amikor valakit a teljes környezete előtt szégyenítik meg egy megosztott képpel/poszttal. A filmek kapcsán az elkövető(k) és az áldozat szerepéről beszéltünk, kik és miért kerülhetnek egyik vagy másik oldalra. Valamint hangsúlyoztuk a szemlélők kulcsfontosságú szerepét, felelősségét ezekben a helyzetekben. Hogy még inkább tudatosítsuk a gyerekekben a bántalmazás, megszégyenítés veszélyeit, káros következményeit, egy szituációs feladatot kaptak, melyben egy zaklató és az áldozat párbeszéde kapcsán kellett véleményt nyilvánítaniuk és a különböző néző-

pontokat ütköztetniük. Ez a téma, különösen a kisfilmek érezhetően nagy hatással voltak rájuk, több olyan megnyilvánulás volt, amelyből kiderült, hogy már többen is érintettek voltak hasonló szituációban. Végül arról is beszéltünk, hogy az ilyen esetekben honnan, kitől kérhetnek segítséget.

A feladatok során számos olyan fogalom került elő, amely az online tér veszélyeihez kapcsolható. Ezekből, illetve azokból a fogalmakból kellett a tanulóknak a telefonjuk segítségével egy szófelhőt létrehozniuk, amelyek számukra a legfontosabbak, legmeghatározóbbak ebben a témában.

Mivel a foglalkozás könyvtári környezetben zajlott, s mi könyvtárosok fontosnak tartjuk, hogy minden témához könyveket kapcsoljunk, ajánljunk, ebben az esetben is összeválogattunk olyan ifjúsági könyveket, amelyek az említett kérdéseket, problémákat dolgozzák fel.

Búcsúzóul megkértük a tanulókat, hogy mindannyian mondjanak egy szót, ami a foglalkozás kapcsán az eszükbe jut, illetve milyen érzéssel távoznak vagy mit visznek magukkal erről az alkalomról.

Tapasztalatként elmondhatjuk, hogy ez a téma egyértelműen érdekli, foglalkoztatja ezt a korosztályt. S az, hogy a foglalkozás nem iskolai környezetben zajlott és a foglalkozásvezetők más perspektívából közelítették meg a témát, segített a gondolkodás elindításában, véleménynyilvánításban, amit más körülmények között nem feltétlenül osztanának meg egymással a diákok. A beszélgetések révén nagy hangsúly került az elfogadás és empátia fejlesztésére, megoldási stratégiákra, valamint arra, hogy a résztvevők felismerhették, nincsenek egyedül a problémáikkal.

Kárpáti Szlávna – Csorba Győző Könyvtár

„Fortepan - a XX. század vizuális lenyomata”

A Fortepan egy szabad felhasználású magyar fényképgyűjtemény, online fotóarchívum, ahol több mint kétszázezer archív fénykép között lehet böngészni és letölteni azokat ingyenesen, jó minőségben.

A Fortepan két magánszemély, Szepessy Ákos és Tamási Miklós kezdeményezésére jött létre 2010-ben. Nevét az egykori váci Forte fotócikk-gyár által gyártott „Fortepan” negatív filmről kapta. Az online archívum alapja jórészt budapesti lomtalanításokból származott. Több mint húsz év alatt gyűjtötték össze a kidobott albumokból, negatív filmekből származó, többségében amatőr felvételeket, és ezekből válogatva, ötezer felvételt szkenneltek be és töltöttek fel az oldalra. A fotógyűjtemény fizikai formában nem létezik, csak online érhető el és az 1990 előtt készült képeket gyűjti. A felkerülő képeket Tamási Miklós egyszemélyben válogatja, az oldal egy szerkesztett archívum.

Pécs, Széchenyi tér (1920). #76664 Fotó: Fortepan / Erky-Nagy Tibor

Az alapítók célja az volt a weboldal létrehozásával, hogy felhívják a figyelmet az amatőr fotósok hagyatékaira. Szemben a hivatalos sajtófotókkal, szerintük ezeken a családi fényképeken egy másik Magyarország képe rajzolódik ki. A képeken nyaralások, családi ünnepek, utazások és portrék szerepeltek. Másrészt a fotókat szabadon publikálhatóvá és a történeti értékű fotókat közkinccsé szerették volna tenni. A képek nagy felbontásban való, korlátlan elérhetőségét pedig azért tartotta lényegesnek az alapító, hogy a fotókat jó minőségben, részletgazdagon lehessen befogadni, közelebbi vizsgálat tárgyává tenni. A Fortepan fotói ingyen közölhetőek, minden kép Creative Commons Nevezd meg! – Így add tovább! 3.0 (CC BY-SA 3.0) licenc alá tartozik és forrás megjelölésével (Fortepan/XY adományozó neve) szabadon felhasználható, közölhető. A jelmondatuk is az, hogy „a kép azé, aki nézi”.

Az archívum sokféle képet gyűjt, univerzális válogatásra törekszik és már nem csak privátfotókkal foglalkozik. A céljuk, hogy „jó” és „jelentőségteljes” képeket gyűjtsön. Az alapítása után nagyon gyorsan népszerűvé vált és a gyűjtőkör is bővülni kezdett, a családi fotó adományozásán túl megjelentek intézmények fotói. Több intézmény és fotótár is felajánlotta, hogy archív fotóikból szabadon válogathatnak, publikálhatnak, pl. a Budapesti Rendőrfőkapitányság Bűnügyi Technikai Osztályának helyszínelő képei 1957-1963 között, közgyűjtemények archívumai is, pl. a Budapesti Fővárosi Levéltárból Klösz György fotói, illetve alkotók, fotográfusok ajánlották fel mű-

veiket. Együttműködtek a Göcseji Múzeummal, akiknek a tulajdonában lévő Morandini-Schlemmer hagyaték 143 fotóját digitalizálták üvegnegatívról.

A honlap indulásakor a képekhez nem tartozott semmilyen információ, még a fotók hátára írt megjegyzések sem kerültek feldolgozásra. Hamar kiderült, hogy az egyre nagyobbra duzzadó archívumot kereshetővé kell tenni. Ebben a közösségre hagyatkoztak, az adatok a Fortepan fórum oldaláról folyamatosan átkerülnek az adott fényképekhez, illetve a weboldalon keresztül kulcsszavakat is hozzá lehet rendelni a képekhez. Így szabadszavas formában, minél sokoldalúbban rá lehet keresni a képekre. Az archívumban jelenleg is közel 35 ezer olyan kép van, amelyhez nem tartozik kulcsszó, így nehéz rálelni ezekre a képekre. Több mint 10 ezer kulcsszó van használatban, és a fotók leírását önkéntes szerkesztők végzik, javítják. A Fortepanon nincs semmilyen korlátozás, bármilyen korcsoport szabadon hozzáfér a tartalomhoz. A Fortepan jogi személyiséggel nem rendelkezik, 2016 óta egy szerződés alapján az adminisztratív támogatását a Summa Artium Alapítvány nyújtja, ők gyűjtik össze az egyetlen fizetett munkatárs, az alapító szerkesztő bérét. A fő támogatók között négy magyar magánszemély, valamint a Torontóban működő Archive of Modern Conflict van. A Fortepan önkéntes szerkesztők és segítők munkájára épül, központ nem kap, azonban a honlapot anyagilag lehet támogatni.

2019-ben a Magyar Nemzeti Galériában a Fortepan fotóarchívum több százezres gyűjteményének több mint 300 legizgalmasabb fotójából nyílt kiállítás *Minden múlt a múltam* címmel. Ennek virtuális változata a következő linken tekinthető meg: https://mng.hu/minden-mult-a-multam-fortepan-kiallitas/

2020 szeptemberétől a Fortepan és a Robert Capa Kortárs Fotográfiai Központ szakmai együttműködésben indította el a *Heti Fortepan* című blogot (https://hetifortepan.capacenter.hu/), mely a Fortepan digitális fotóarchívumához beérkező fényképeken megelevenedő történeteket dolgozza fel gazdagon illusztrálva, heti rendszerességgel és tematikusan.

Érdekesség, hogy Rakovszky Zsuzsa író, költő *Fortepan* című verseskötetét az archívumon talált fotók ihlették. Ez a kötet Libri irodalmi díjat kapott 2016-ban. Továbbá 2021-ben jelent meg a *Fortepan Masters – Kollektív fotográfia a 20. századból* című fotóalbum Barakonyi Szabolcs válogatásában. A könyv a Fortepan hatalmas archív anyagából 333 képet tartalmaz 690 oldalon. Az előszót Enyedi Ildikó filmrendező írta, és a kötetben egy interjú is olvasható a Fortepant alapító Tamási Miklóssal.

A Fortepan sokszínű, az élet szinte minden területére kiterjedő válogatást nyújt a XX. század Magyarországáról. Az archívum a hiánypótló értékmegőrzést és tartalomszolgáltatást szolgálja.

összeállította: *Mizerák Andrea - Csorba Győző Könyvtár*

Forrás: https://gallery.hungaricana.hu/hu/Fortepan/
www.fortepan.hu
https://hu.wikipedia.org/wiki/Fortepan
https://hetifortepan.capacenter.hu/kulcsszavazas/

KISSZÍNES

Közösségi és interaktív installáció a Jókai emlékév kapcsán Kiskassán

Kiskassán közösségi díszítéssel és interaktív installációval ünnepeltük Jókai Mór, a „nagy magyar mesemondó" születésének 200. évfordulóját. Új kezdeményezésként valósult meg egy szabadtéri, tematikus installáció és díszítés, amely az irodalom és a helyi közösség találkozásának szép példájává vált. A projekt célja az volt, hogy a település lakói játékos, vizuálisan is vonzó formában ismerkedjenek meg Jókai Mór gazdag életművével, ikonikus regényeivel, valamint hogy közösen ünnepeljük irodalmi örökségünket. A helyszínválasztás tudatos volt: a falu buszmegállója, mint forgalmas, mindenki által jól látható közösségi tér, lehetőséget adott arra, hogy az installáció minél több emberhez eljusson, s a napi élet részévé váljon. A dekoráció három fő elemből állt: 1. „Fekete gyémántok" – A sötét bányavilágot idéző sarok fekete díszítéssel és bányászati elemekkel, amely a regény komorabb hangulatát idézte meg. 2. „Sárga rózsa" – Egy betyáros-romantikus részlet, ahol a szabadság, kaland és a magyar népi hagyományok világa elevenedett meg. 3. Jókai-központi installáció – Idézetekkel, képekkel és irodalmi elemekkel díszített rész, amely az író életműve előtt tisztelgett. Mindezekhez interaktív feladatok is társultak: gyerekek és felnőttek különféle kvízeket,

fejtörőket oldhattak meg. A megoldásokat három gyűjtődobozban lehetett elhelyezni. A játékos formában megvalósított ismeretbővítés célja az volt, hogy felkeltse az érdeklődést Jókai művei iránt, és közelebb hozza a klasszikus irodalmat a mai generációkhoz. A tematikus installációkhoz kapcsolódó kvízek és játékos feladatok nem csupán ismeretbővítő céllal készültek, hanem ösztönző, közösségformáló elemet is hordoztak. A játékban részt vevőket értékes nyeremények várták, melyek sorsolására a falu családi napján került sor: a Jókai-kvíz helyes megfejtői között egy családi belépőt sorsoltunk ki a Pécsi Állatkertbe, míg a Sárga rózsa „betyáros sarok" játékos feladataiban résztvevők között egy családi belépő talált gazdára a Komlói Mini Zoo-ba. A nyereményeket Kiskassa Község Önkormányzata ajánlotta fel. A Mini Zoo Komló ezen felül három darab gyermekbelépőjegyet is ajándékozott az önkormányzat részére, amelyeket szintén a nyertesek között osztottunk ki. A díszítés és a játékos elemek nemcsak élményszerűen hozták közel Jókai világát, de hozzájárultak a közösség irodalmi érdeklődésének felkeltéséhez is. A pozitív visszajelzések és az aktív részvétel alapján a projekt folytatódott: 2025 augusztusában újabb két Jókai-mű kelt életre az interaktív buszmegállóban. A falu lakóit ismét játékba hívtuk, hogy közösen fedezzük fel az író gazdag életművének további kincseit. A projekt megvalósítása az önkormányzattal való szoros együttműködésben történt. Külön köszönet illeti Veszprémi Istvánné polgármester asszonyt, aki támogatta az elképzelést és lehetővé tette annak megvalósítását. Ez az esemény egy hosszabb távú közösségfejlesztési terv nyitánya, amelynek célja, hogy kulturális és irodalmi tematikák mentén újabb díszítésekkel, installációkkal és játékos állomásokkal gazdagítsuk a falu köztereit. Ezzel nemcsak az esztétikai élményt növeljük, hanem az irodalomhoz, a közösséghez és a hagyományhoz való kötődést is erősítjük. Reményeink szerint a jövőben is számos hasonló, közösségi szellemű program valósulhat meg Kiskassán.

Veérné Haász Krisztina – Kiskassa, közművelődési munkatárs

Megállítani Szulejmánt! – interaktív kiállítás Szigetváron

A Nemzeti Kastély- és Várprogram keretében a közelmúltban felújították a szigetvári Zrínyi-várat, amely 2016 óta Nemzeti Emlékhely, 2023-ban pedig elnyerte az Év Emlékhelye címet is. Az erődítmény megújult kazamatasorában kapott helyet a *Megállítani Szulejmánt!* című interaktív kiállítás, amelynek kurátora Pusztai Tamás, az egri vár régésze. A tárlat célja, hogy a látogatók Zrínyi Miklós oldalán készüljenek fel a védelemre, miközben megismerik a vár történetét, hadászati helyzetét és az 1566-os ostrom drámai eseményeit.

A kazamatasor korábban laktanyaként és raktárként szolgált a 18. század elején, a Rákóczi-szabadságharc idején. Most új, élményalapú múzeumi funkciókat kapott. A kiállítás futurisztikus eszközökkel, VR- és 4D-s szemüvegekkel, kivetítőkkel, hanganyagokkal, interaktív terepasztalokkal és digitális kérdezz-felelek modulokkal idézi meg a múltat. Egy különleges Ikarus 66-os buszból kialakított „időgép" mesterséges intelligenciával készült kisfilmje repít vissza a vár fénykorába, a végvári időktől egészen a 18. század elejéig.

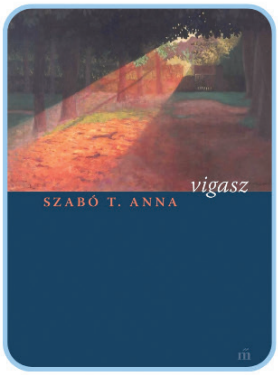
A látogatók bepillantást nyerhetnek a végvárak működésébe, a „magyar módra" való várépítés sajátosságaiba, és megismerhetik az ostrom során használt fegyvereket, eszközöket. A vállalkozó kedvűek felpróbálhatják a korabeli viseleteket, kézbe vehetik a vitézek és janicsárok fegyvereit, kipróbálhatják az íjászatot, dárdavetést, szablyavívást, sőt, a puska- és ágyútüzet is megtekinthetik. Kinetikus homokból és kockákból saját várat is építhetnek – ez a gyerekeket nagyon leköti! – , amelyet projektoros vetítés kelt életre.

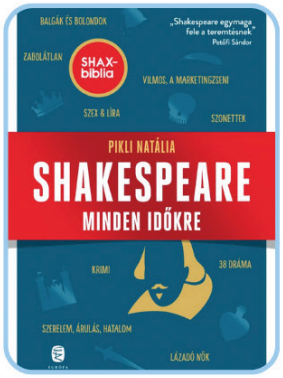
Külön termet szenteltek Zrínyi Miklós eposzának, a *Szigeti veszedelemnek*, amelyet a fiatalabb közönség számára modern nyelven és vizuális eszközökkel is érthetővé tettek. A kiállítás párhuzamot von Zrínyi és Szulejmán életútja, a barokk és ókori eposzok, valamint a mai popkultúra – például a Bosszúállók és Superman világa – között. A látogatók szavazások során dönthetnek, hogyan cselekednének a várvédők helyében, így aktívan részesévé válhatnak az ostrom történetének.

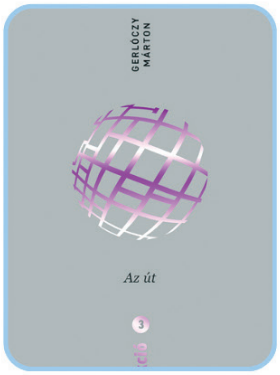
A földszinti és szabadtéri bemutatóterekben fegyver- és páncélkiállítás, gyermekfoglalkoztató és hagyományőrző programok várják az érdeklődőket. A szigetvári Zrínyi-vár így nemcsak történelmi emlékhely, hanem egy modern, élményalapú időutazás, ahol a múlt hősei és a mai látogatók közösen próbálják megállítani Szulejmánt.

Gyántiné Kiss Kármen – Csorba Győző Könyvtár

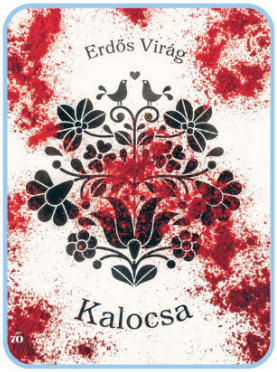
VÁLOGATÁS A PécsLIT FESZTIVÁLRA MEGHÍVOTT ÍRÓK KÖNYVEI KÖZÜL

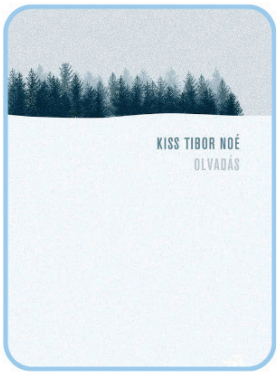

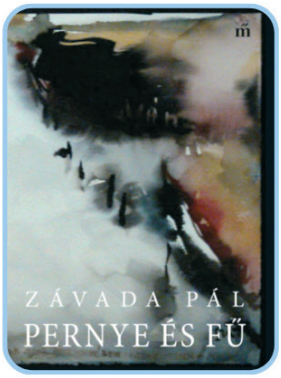

FONTOS ELÉRHETŐSÉGEK

Ellátási Térség	Referens	E-mail	Telefon
Mohácsi Ellátási Térség	Schmidt-Kovács Diána	fiestadiana@gmail.com	+36 20/389-9323
Pécsi Ellátási Térség	Mizerák Andrea	mizerak.andrea@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28014
Pécsváradi Ellátási Térség	Gyurák Orsolya	gyurak.orsolya@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28015
Sásdi Ellátási Térség	Umana Elena	umanaelenae@gmail.com	+36 72/475-663
Sellyei Ellátási Térség	Erdősi Alexandra	erdosi.alexandra@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28015
Siklósi Ellátási Térség	Kiss Adrienn	kiss.adrienn1985@gmail.com	+36 72/579 -125
Szentlőrinci Ellátási Térség	Bali Máté	bali.mate@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28014
Szigetvári Ellátási Térség	Vasvári Gergely	wasvary@gmail.com	+36 73/311-407
Villányi Ellátási Térség	Tóth Balázs	toth.balazs@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28104
Könyvtárbusz 1.	Csobán László	csoban.laszlo@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28097
	Molnár Ferenc	molnar.ferenc@csgyk.hu	
Könyvtárbusz 2.	Somogyi Krisztina	somogyi.krisztina@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28097
	Nagy László	nagy.laszlo@csgyk.hu	
KönyvtárMozi; Nyilvános könyvtárak	Márkus István	markus.istvan@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035
Rendezvényszervezés	Pajor Zsófia	bkszr@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28058
	Simonfalvi Anita	bkszr@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28058
	Szeifer Csaba	bkszr@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28058
Informatika	Urvald Péter	csgyk.it@gmail.com	+36 72/501-500 / 28065
Folyóirat reklamáció	Dériné Fődi Katalin	fodi.katalin@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035
Beszerzés, feldolgozás	Bali Judit	bali.judit@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035

FILMPAKKOK GYEREKEKNEK

A fecske meg a szalmaszál
A hazudós egér
A hetvenkedő sün
A kevély kiskakas
A Pál utcai fiúk
A walesi bárdok
Boltosmesék
Magyar népmesék I.
Mesék Mátyás királyról
Mesél a kő
Mondák a magyar történelemből
Rege a csodaszarvasról
Szent Péter esernyője
Szörnyeteg Lajos jaj de álmos
Vacskamati virágja
Vízipók-csodapók

FILMPAKKOK FELNŐTTEKNEK

A Pendragon legenda
Állami Áruház
Az ötödik pecsét
Csinibaba
Hyppolit, a lakáj
Macskajáték
Megáll az idő
Mephisto
Moszkva tér
Régi idők focija
Rokonok
Szamárköhögés
Szegénylegények
Szerelem
Szindbád
Tízezer nap

Könyvtári HírZengő

Baranya vármegyei könyvtárosok lapja

IX. évfolyam 4. szám

CSORBA GYŐZŐ KÖNYVTÁR | BARANYAI KÖNYVTÁRELLÁTÁSI SZOLGÁLTATÓ RENDSZER

„Az irodalom azon területek egyike, ahol el tudjuk érni egymást” – beszélgetés Janne Tellerrel

„Van lehetőségünk felnőttként is belépni a gyerekek varázsvilágába” – interjú Simonfalvi Ancsával

Anyaként nem egyedül – az anyakörök ereje

Szabadtéri mozik Pécsen és Baranya megyében

ISSN 2559-8767

2025. tél

ŐSZI PROGRAMOK A KÖNYVTÁRAKBAN

1

2

3

5

4

6

HÍRT ZENGÜNK!

Kedves Könyvtáros Kollégák!

Téli számunkban egy beszámolót találhattok a PécsLIT Afterről, melynek vendége Janne Teller, a nemzetközileg elismert dán írónő volt, akivel dr. Béres Judit egyetemi docens, biblioterapeuta beszélgetett munkásságáról, tabukérdésekről és az új könyvéről. Ezt követően az anyakörökről olvashattok, amelyek olyan közösségi alkalmak, ahol anyák biztonságos és támogató környezetben oszthatják meg tapasztalataikat, kihívásaikat, félelmeiket és örömeiket. Egy interjú keretében Simonfalvi Ancsa könyvtáros, mesekönyvíróval beszélgettünk, akinek nemrég jelent meg új kötete *A csodálatos nagymamó* címmel. Ezután Kiskassa könyvtári szolgáltatóhelye mutatkozik be a Villányi Ellátási Térségből. Az ÖtletBörzében karácsonyra hangolódunk zöld szemlélettel, példákat mutatunk be arra, hogy minden korosztály számára szervezhetünk kézműves foglalkozásokat a fenntarthatóság jegyében, anyagok újrahasznosításával. Helyi érték rovatunkban a pécsi és baranyai kertmozik történetét ismerhetjük meg, amely több mint egy évszázadra tekint vissza. Végül pedig a karácsonyi könyvajánlónkat böngészhetitek.

A szerkesztők

Kiadó:
Csorba Győző Könyvtár
7622 Pécs, Universitas u. 2/A.
Tel.: +36 72/501-690
http://www.csgyk.hu

Felelős kiadó:
Miszler Tamás igazgató

Főszerkesztő:
Mizerák Andrea
mizerak.andrea@csgyk.hu
+36 72/501-500/28014

Szerkesztők:
Csobán László, Gyántiné Kiss Kármen,
Pajor Zsófia, Simonfalvi Anita

Nyomda:
Sz. K. Stúdió Kft.
Számítástechnikai és Kiadványszerkesztő Stúdió
Felelős vezető: Pilláry Gábor

Megjelenik negyedévente, 300 példányban.

ISSN 2559-8767

TARTALOM

TUDÓSÍTÁS

4 „Az irodalom azon területek egyike, ahol el tudjuk érni egymást” – beszélgetés Janne Tellerrel

6 Anyaként nem egyedül – az anyakörök ereje

INTERJÚ

8 „Van lehetőségünk felnőttként is belépni a gyerekek varázsvilágába” – interjú Simonfalvi Ancsával

BEMUTATKOZNAK KÖNYVTÁRAINK

10 Kiskassa könyvtári szolgáltatóhely

ÖTLETBÖRZE

12 Ünnepi készülődés zölden: karácsonyváró kézműves foglalkozás újrahasznosított anyagokból

HELYI ÉRTÉK

13 Szabadtéri mozik Pécsen és Baranya megyében

KÖNYVAJÁNLÓ

15 Ünnepi könyvajánló

Címlap: - Janne Teller, a PécsLit After vendége – fotó: Ruprech Judit
- Simonfalvi Ancsa – fotó: Kölcsey-Gyurkó Sára
Képválogatás: 1. Hidas 2. Almamellék 3. Felsőszentmárton 4. Babarc 5. Pellérd 6. Bár

„Az irodalom azon területek egyike, ahol el tudjuk érni egymást” – beszélgetés Janne Tellerrel

A PécsLit After idei vendége, Janne Teller, a nemzetközileg elismert dán írónő volt, aki eredetileg közgazdaságtant és jogot tanult, majd az ENSZ és az Európai Unió gazdasági és politikai tanácsadójaként dolgozott, mielőtt 1995-től teljesen az irodalomnak szentelte magát.

Több novella és tanulmány után 1999-ben jelent meg debütáló regénye, a modern északi saga stílusában elbeszélt *Odin szigete*. Azóta számos sikeres kötetet publikált. Leghíresebb műve, a 2000-ben megjelent *Semmi*, amely nem egyszerűen ifjúsági regény, hanem mély filozófiai és erkölcsi kérdéseket boncolgató mű. A következő évben, 2001-ben elnyerte a dán Kulturális Minisztérium Gyermekkönyv-díját. A könyv nemzetközi bestseller lett, 2008-ban megkapta a legjobb ifjúsági regénynek járó francia díjat (Le Prix Libbylit). 2025 októberében a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál díszvendégeként érkezett hazánkba, ahol átvette a Budapest Nagydíjat és bemutatta új, a *Büszke vagy rám, Joanna?* című regényét. Mindezek után Pécsre látogatott, ahol dr. Béres Judit egyetemi docens, biblioterapeuta beszélgetett vele munkásságáról, tabukérdésekről és az új könyvéről. A beszélgetés rövidített, szerkesztett változatát adjuk most közre.

Janne Teller művei erős vitákat gerjesztenek, kényelmetlen kérdéseket feszegetnek, és szembesítenek a mindannyiunkat érintő konfliktusok legsúlyosabb következményeivel. A legismertebb könyve a *Semmi*, amely 25 éve jelent meg, Magyarországon csak 2011-ben vált elérhetővé. A könyv rendkívül felkavaró, az olvasót szinte fejbe kólintja, miközben a legnagyobb kérdésekkel szembesíti. A regény nemzetközi pályafutása meglehetősen ellentmondásos volt: egyszerre kapott dicséretet és bírálatot, időnként be is tiltották, majd kötelező irodalom lett, készült belőle színdarab és film is – sokféle fordulat kísérte útját. Magyarországon többnyire ifjúsági regényként olvastatják, de a felnőtteknek sem árt kézbe venni, hiszen olyan egzisztenciális kérdéseket feszeget, amelyekkel mindannyiunknak érdemes szembenéznie. Számos tabutéma is előkerül, nagy horderejű, sőt sokszor kifejezetten szorongást keltő kérdések, amelyek kellemetlenségük ellenére fontosak. A könyvet gyakran használják irodalomterápiás csoportokban fiatalokkal, ahol rendszerint az kerül a középpontba, milyen értékek mentén éljük az életünket. A regény tulajdonképpen abban segít, hogy tisztábban lássuk saját értékrendünket, és ehhez jó metaforát kínál a „Fontos Dolgok Halma”. A mű megjelenése óta a világ nagyot változott. A pandémia óta új erővel kerültek felszínre azok az alapvető egzisztenciális kérdések, amelyek azt firtatják, milyen életet élünk, milyen értékekhez igazodunk, és mennyire tekinthető autentikusnak a mindennapi létezésünk. Természetesen ezek a kérdések nem újak: mivel az európai filozófiában, irodalomban, pszichológiában van az egzisztenciális vonal, amihez ezek a kérdések tartoznak. Béres Judit arra kérdezett rá, hogyan látja mindezt Teller a jelenlegi válságok fényében, és miért gondolja úgy, hogy a *Semmi* ma is fontos lehet a fiatalok és felnőttek számára egyaránt.

- Mint szerző nem ő találta ki a könyvben feltett kérdéseket, mivel az emberiség egész történelme során arra a kérdésre kereste a választ, hogy mi az élet értelme, amely mindenféle vallásnak és filozófiai gondolkodásnak az alapja. Szerinte a *Semmi* is az emberiségnek ezt az ősi kérdését dolgozza fel, de egy 14 éves fiú történetén keresztül teljesen új, közvetlen módon teszi fel azt. A tinédzserek cselekedetei révén az elvont, filozófiai dilemmák szinte „testközelivé” válnak, ezért sok olvasót erősen megérintenek – vagy épp elutasítást váltanak ki belőlük. A könyv különlegessége, hogy mindenki mást lát bele, így a szerző 25 év után is új értelmezésekkel találkozik. Úgy véli, a mű ma, a figyelmünket szétszóró digitális világban még relevánsabb, mert a fiatalok mélyebb értékekre vágynak, de nem tudják, merre induljanak. A regény számukra kapaszkodót vagy párbeszédet kínál, miközben nem akarja megmondani, mi az élet értelme; nyitott szöveg, amely több kérdést vet fel, mint amennyit megválaszol, és minden olvasót a saját útjára enged.

Béres Judit szerint pedagógiai szempontból – legyen szó kamaszokkal való munkáról vagy felnőtt irodalomterápiás csoportokról – éppen az adja a regény különleges erejét, hogy nem kínál készen kapott válaszokat. Így minden olvasó a maga személyes útján találhatja meg a nagy kérdésekre a válaszait. 2000 óta a fiatalok világa jelentősen megváltozott. A pszichológiában megjelent az „emerging adulthood” fogalma, amely arra is rávilágít, hogy a mai fiatalokat nem csupán a regény szereplőihez hasonló dilemmák foglalkoztatják, hanem a rengeteg választási lehetőség is kihívást jelent számukra. Felmerül tehát a kérdés: miként tudnak élni a választás szabadságával? A regény alapszituációja – hogy döntenünk kell, mit tekintünk valódi értéknek – ma új megvilágításba kerül ebben a bonyolultabb, összetettebb világban.

- A felnőtté válás központi kérdése az, hogy az ember megtalálja alapvető értékeit, amelyek alapján eldöntheti, mi igazán fontos számára. Úgy véli, a könyv ma is azért releváns, mert valamilyen módon segít az értékválasztás folyamatában. Elmondása szerint írás közben mindig

egy őt foglalkoztató kérdésből indul ki. Egy témát, amelyet nem ért, karakterek segítségével történetbe ágyazva próbál megközelíteni, mert a cselekményen keresztül jobban megérti a problémát, még ha végső válaszokat nem is kap. A *Gyere* című könyve etikai dilemmákat jár körül. A fő kérdés az, hogy lehet-e valóban etikai értékek mentén döntéseket hozni, vagy mindig azok sodornak el minket, akik kevésbé gondolkodnak és cselekszenek etikusan. Úgy látja, a jelen politikai életben és gazdasági világban ezek rendkívül aktuális kérdések. Bár nem tud egyértelmű választ adni, az írás folyamata segít neki abban, hogy érzékelje, hogyan lehetne megközelíteni ezeket a dilemmákat. Regényei saját szavaival megfogalmazva „a humanitás témájában folytatott kutatások".

Az írónő a regények mellett novelláiban is foglalkozik a fent már említett kérdésekkel. Például a *Minden* című novelláskötete, amely 2013-ban jelent meg Dániában, 2015-ben pedig Magyarországon, nyolc elbeszélést tartalmaz, ezek közül az *Ahogy úgy ringatják a csipejüket, szemüket a földre szegezve* címűről beszéltek részletesen, amely döbbenetesen a mai világról szól. A narrátor ugyanis olyan embereket szemlél, akiket nem ért, mert mások, mint ő. Ahelyett azonban, hogy megismerni, megérteni vagy akár empatizálni próbálna velük, egyre mélyebbre csúszik egy etikai értelemben rendkívül problematikus, előítéletekkel és sztereotípiákkal terhes gondolkodásmódba. Mivel nagyon aktuális téma – sajnos Magyarországon is, felmerül a kérdés: Janne Teller számára, aki humanitárius területen dolgozott, és számos kultúrával, multikulturális jelenséggel találkozott, vajon hogyan jelennek meg ezek a történetek napjainkban?

- Ez a történet 2004-ben íródott, amikor Dánia egyre inkább jobbra tolódott és a migránsokkal szembeni gyűlöletkeltés volt jellemző. Mint másodgenerációs bevándorló, személyesen is érintettnek érezte magát, mivel másodosztályú állampolgároknak tartották a bevándorlókat. Ez inspirálta arra, hogy abszurd módon mutassa be az előítéleteket: a történet narrátora jelentéktelen, ártalmatlan viselkedési jegyeket (például csípőringatást vagy lesütött tekintetet) nyilvánít „veszélyesnek", leveleket ír a hatóságoknak, és nem veszi észre, hogy valójában ő maga válik fenyegetővé. Az ilyen történetek célja nem a moralizálás, hanem hogy görbe tükröt tartson az embereknek és az előítéletes gondolkodásnak. Úgy véli, a világ ma még megosztottabbá vált: egyesek nyitottak más kultúrák iránt, mások elzárkóznak mindentől, ami különbözik tőlük, szinte két külön világ létezik. „Azt gondolom, hogy az irodalom, vagy a művészet maga azon területek egyike, ahol el tudjuk érni egymást." Az irodalom, a művészetek erejében hisz, mert amikor eszszét ír, megpróbálja meggyőzni az olvasót a saját nézőpontjáról. Míg egy novellában, regényben inkább meghívja az olvasót, hogy a szereplők útját követve maga gondolkodjon el és formálja meg saját véleményét – és így sokkal jobban elérhetők az emberek.

A most megjelent, *Büszke vagy rám, Joanna?* című regényben az identitás kérdése a korábbiaknál jóval konkrétabban jelenik meg. A történetet egy ENSZ-diplomata apa meséli el, aki elveszítette a lányát. Joanna napjainkban különösen megosztó, érzékeny témában, a palesztin–izraeli konfliktus kapcsán végzett aktivista munkát. A regény narrációja kettős: egyrészt az apa kétségbeesett igazságkeresését követjük, másrészt maga Joanna is sokszor megszólal a regényben. Bár a könyv részletesen bemutatja a konfliktus politikai és társadalmi összefüggéseit, a történet metaforikus értelmezést is lehetővé tesz. A konkrét események túlmutatnak saját kontextusukon, és általános érvényű kérdéseket vetnek fel: Milyen felelősségünk van abban, hogyan bánunk embertársainkkal? Hogyan befolyásolja egy nép tette egy másik nép sorsát?

- A regény központi kérdése az igazságtalansággal való megküzdés, különösen szélsőséges, háborús helyzetekben. Mit tesz az ember akkor, amikor igazságtalanság éri, hogyan dolgozza fel azt? Megbocsát, bosszút áll, vagy egyszerűen továbblép? – ezek a kérdések foglalkoztatták. A történet középpontjában egy apa áll, egy dán ENSZ-nagykövet, aki öt évvel a lánya halála után, amikor a történet kezdődik, valójában még mindig nem nézett szembe a gyásszal. Véletlenül kezébe kerül egy könyv, aminek hatására elkezd nyomozni, és kiderül, hogy a lány haláláért felelős férfi korábban egy humanitárius szervezet vezetője volt, és a lánya viszonyt folytatott vele. Ez egy drámai háromszöget teremt az apa, a lány és a férfi között, miközben az apa dilemmája az, hogy bosszút álljon-e: megölje-e a férfit, majd önmagát, hogy igazságot szolgáltasson. A regény központi kérdése így az, hogy a bosszú és az igazságszolgáltatás miként befolyásolja az embert, lehetséges-e a megbocsátás vagy a továbblépés. Emellett fontos motívum a szavak és tettek ellentéte: az apa, mint diplomata, a párbeszédben hisz, míg a lánya a cselekvést tartja igazán hatékonynak. Ahogy az apa felfedezi a lánya történetét, egyre közelebb kerül az igazsághoz, fokozatosan leveti a diplomata szerepét. A cselekvés felé mozdul – és ezzel együtt gyarlóbbá válik, ugyanakkor közelebb kerül önmagához. Valahogy emberibb lesz.

Janne Teller a regény *Óda egy országhoz* című fejezetéből felolvasott egy verset, amelyet ő írt és utána kifejtette, mi-

lyen hatással van rá egy vers: mi jut eszébe róla, amikor hallja vagy olvassa azt.

- 1993–94-ben Mozambikban dolgozott a békefolyamatban, egy 17 évig tartó, rendkívül brutális polgárháború után. A béketeremtő misszió vezetőjének volt a jobbkeze és minden nap tárgyalásokat folytattak mindkét oldallal. A tapasztalt borzalmak mély depresszióba taszították: elveszítette a hitét az emberben, az emberiségben. Nagyon sok könyvet vitt magával, abban bízva, hogy majd olvasni fog, de a borzalmak és a nyomor közvetlen közelében a könyvei értelmüket vesztették, mígnem egy barátja adott neki egy 18–19. századi angol költészeti antológiát. Udvariasságból lapozta fel a könyvet, elolvasott néhány verset, és váratlanul elkezdett memorizálni egyet közülük: Thomas Hardy *The Walk (A séta)* című költeményét. A vers memorizálása és ismételgetése mély hatással volt rá: úgy érezte, mintha Hardy lelkének egy darabja hozzá került volna, és a költészet segítette megvédeni őt a mindennap látott brutalitástól. Energiát, belső erőt kapott a szavakon keresztül.

Rájött, hogy amikor egy költő lelkének egy darabját beleírja a versbe, és ha az olvasó nyitott rá, akkor ez képes őt megerősíteni és megmenteni. Ezért különösen érdekes számára, hogy a költészet terápiás erőként működhet. Úgy gondolja, a mai világ zavaró ingerei között nagyobb szükségünk van az irodalomra és a költészetre, mint valaha, mert mélyen meg tud érinteni minket. Azóta íróként is kötelességének érzi, hogy teljes lelkét beleadja az írásaiba; nem tud felületesen írni, mert ő maga is ezt keresi az irodalomban: hogy mit adott bele az író önmagából.

Mizerák Andrea – Csorba Győző Könyvtár
Fotó: Ruprech Judit

Anyaként nem egyedül – az anyakörök ereje

Az anyaságról mindenkinek van véleménye. Említették már dicsőségként, örömként, életünk legszebb ajándékaként. Valóban tele van szépséggel, szeretettel, ugyanakkor sokszor kimondatlan terhekkel is. Nehézségei, fájdalmai, a csendes magány pillanatai tabunak számítanak. Ha kimondjuk, hogy nem mindig könnyű, gyakran úgy érezhetjük, ezzel már rossz anyává váltunk.

Az anyáktól a társadalom még ma is azt várja, hogy erősek, türelmesek és mindig mosolygósak legyenek. Könnyű elveszni az anyaság mindennapi forgatagában, és a nehézségek még a legközelebbi hozzátartozók számára is sokszor láthatatlanok maradnak. Pedig az anyáknak is szükségük van gondoskodásra, különösen a kisgyermekes években, amikor a legtöbb figyelem természetes módon a gyermekre irányul. Amikor az anyák visszatérnek a munkába, gyakran újabb nehézségekkel szembesülnek. Kevés a türelem és a megértés, ritka a valódi figyelem. Pedig az anyává válás az élet egyik legmélyebb átalakulása: csoda és kihívás egyszerre, amelyben veszteségek, újratanulások és belső átrendeződések sora kíséri az örömöt.

Sok anya már a szülés során traumát él át, amely évekig feldolgozatlan maradhat. A szülés utáni depresszió, amely ma már ismert és egyre komolyabban vett jelenség, megbéníthatja az anyát, ellehetetlenítheti a mindennapokat. Az új feladatok, döntési helyzetek és elvárások özöne között könnyen elveszik az önmagunkhoz vezető út.

A mindennapokban az anyák egyszerre próbálnak helytállni számos szerepben: gondoskodó szülőként, társként, nőként, barátként, lányként, menyként. A bizonytalanság pillanataiban pedig jönnek a „jó tanácsok": így csináld, ne úgy, ne vedd fel, így ringasd stb... és a hangzavarban lassan elvész a belső hang. Az anyaság felelősség, döntések és útmutatások sorozata, olyan vezetői feladat, amely formálja, alakítja a gyerekek és közvetlen hozzátartozók véleményét és szokásait. Idő és segítség kell ahhoz, hogy a kisbaba mellett az anya is „megszülessen", megérkezzen ebbe az újfajta szerepkörbe. A 21. századi anyák élete gyakran magányosabb, mint valaha, mert a hagyományos női közösségek, a többgenerációs együttélés, ahol a gyerekeket akár több család együtt nevelte, eltűntek, helyüket az online világ vette át, ahol a kapcsolódás sokszor csak látszat.

Miért van ma szükség anyakörökre?

Ma az anyák életében az egyik legnagyobb kihívás a magány. Régen a nők, családok közösségben éltek: együtt neveltek, főztek, támogatták egymást. Mára ez a biztonságot adó háló eltűnt, és sok édesanya úgy érzi, nem elég, nem elég jó, nem csinálja elég jól, nem tud megfelelni számos szerepének és elveszik, bizonytalanná válik az információk sokaságában, vagy egyszerűen csak egyedül van. Ez sokszor önértékelési problémákhoz, fizikai és mentális kimerültséghez vezet.

Anyaként nagyon fontos a felnőtt társaság, hogy az anyuka kapcsolódni tudjon hozzá hasonló anyákhoz, akik figyel-

Önismereti könyvajánló nemcsak anyukák mentális jóllétéért

- Dr. Máté Gábor: *Normális vagy*
- Kristin Neff: *Együttérzés önmagunkkal*
- Thich Nhat Hanh: *Sár nélkül nincs lótusz*
- Dr. Szondy Máté: *Megélni a pillanatot*
- Vekerdy Tamás: *Jól szeretni*
- Laura Markham: *Békés szülő, boldog gyermek*
- Tara Brach: *Radikális elfogadás*

met, együttérzést, megértést tudnak adni, akikkel megoszthatja örömeit és kételyeit, és akikkel átélheti, hogy nincsen egyedül a nehézségeivel.

Az anyakörök ezt a hiányt pótolják. Az anyakör egy meghitt tér, ahol az anyák megállhatnak, megpihenhetnek és reflektálhatnak arra, hogy most éppen mi van bennük. A körben elszakadhatnak a hétköznapok nehézségeitől, megoszthatják történeteiket és teret kaphatnak az együttérzésre és öngondoskodásra.

Mi történik a Mother Nature anyakörökben?

A Mother Nature anyakörök a nők természetes bölcsességére, a közösség erejére és a tudatos jelenlétre építenek. Nem terápiás foglalkozások, hanem elfogadó, biztonságos terek, ahol őszintén lehet beszélni örömről, kétségről, félelemről. A program célja az anyukák segítése az anyává válás kihívásokkal teli útján. A körök vezetője biztosítja a teret, az időt és a keretet, hogy mindenki szabadon megoszthassa a történetét, ítélkezés nélkül. A körben nem adunk tanácsot és nem is kezdeményezünk beszélgetést az elhangzottakkal kapcsolatban. A szívből beszélünk és szívből hallgatunk. A meghallgatást egy úgynevezett beszélő tárgy segíti.

Mindenki csak annyit oszt meg a tapasztalatából, amennyi neki jól esik. Nincs semmilyen kényszer a megosztásra. Ha úgy érezzük, hogy csak megfigyelőként szeretnénk részt venni, akkor is értékes tagjai vagyunk a körnek. Előfordult már, hogy csak csendben ültünk az egyik anyuka kérésére, és ez is teljesen rendben van. Könnyen rezonálhatunk egymás történeteivel, így nyitottabbá, bátrabbakká válhatunk. Az is lehet, hogy mások történetei inspirálni fognak bennünket vagy éppen megoldást kínálnak saját nehézségeinkre.

A találkozókon gyönyörűen illusztrált kártyákkal és versekkel, gyakran természetből vett szimbólumok (évszakok, növények, elemek) segítségével kapcsoljuk össze a résztvevőket saját belső ritmusukkal. A kártyákhoz kézikönyv is kapcsolódik, ami további útmutatót, megerősítést, gondolatébresztő kérdéseket kínál az anyukáknak.

A körök középpontjában általában egy kérdés áll, amelynek témája lehet például az anyai szerepek sokfélesége, az önelfogadás és határok kijelölése, a természet ritmusai, a lelassulás, az önszeretet, a megújulás vagy éppen a női erő felfedezése.

A körben mindenki átélheti, hogy nincs egyedül, mindenki hordoz magában veszteségeket, fájdalmakat. Sokszor az együtt átélt csönd, a körökben váratlanul megtapasztalt bizalom és őszinteség segíthet egy-egy nehéz érzés, vagy a sírás megengedésében. Az anyukák itt időt és teret kapnak arra, hogy a gondolataikat végre meghallják, rendezni tudják.

Néhány visszajelzés az anyakörökről:

„Az anyakörben biztonságos környezetben oszthattam meg hasonló helyzetben lévő társaimmal bizalmas dolgokat. Meghallgattam a nehézségeiket, örömeiket. Töltöttük és támogattuk egymást, ami számomra életmentő ezekben az években."

„Szeretem, hogy fontos témákat érintünk, mély beszélgetések tudnak kialakulni, és hogy mindenkit meghallgatunk ítélkezés nélkül."

„Jó volt, hogy mindenki meg tudott nyílni és el tudta magával vinni azt az üzenetet, hogy nem vagyunk egyedül."

Miért érdemes a könyvtárban helyet adni egy anyakörnek?

A könyvtár a találkozások, a tanulás és a megértés tere, így biztonságos és inspiráló helyszíne lehet az anyaköröknek. Az anyák mentális jólléte nem csupán az ő személyes boldogságuk szempontjából fontos, hat a gyermekeikre, a párkapcsolataikra, a tágabb családra és a közösség egészére. Egy kisvárosi vagy falusi közösségben különösen erősen érződik, ha az anyák támogatást, megerősítést kapnak vagy éppen annak hiánya.

A női körökben kialakuló bizalom, elfogadás és kölcsönös segítségnyújtás olyan erőforrás, amelyre egy könyvtár is építhet. A könyvtáros szakmai és emberi jelenlétével segítheti a csoport működését, és hozzájárulhat ahhoz, hogy a közösség hosszú távon is élő és megtartó legyen. Egy jól működő anyakörből idővel olyan aktív, egymást támogató közösség válhat, amely rendszeresen visszatér a könyvtárba, programokat szervez, és más családokat is bevon.

A fiatal anyukákon keresztül közvetve a kisgyermekes családok minden tagja, a nagyobb testvérek, sőt az apukák is megszólíthatóvá válnak. Így az anyakör nemcsak egy program, hanem kapu egy új, szélesebb közösség felé, amelynek tagjai a könyvtárban biztonságos, befogadó és élménygazdag környezetre találnak.

A Mother Nature anyakörök mozgalma 2021-ben indult Magyarországon, azóta egyre több városban, faluban és főként könyvtárban kap helyet ez a kezdeményezés. A könyvtárak olyan nyugodt, emberléptékű és biztonságos terek, ahol természetes módon születhetnek meg és erősödhetnek ezek a hiánypótló közösségek, amelyek az anyák lelki egészségét, mentális egyensúlyát támogatják, hogy az anyák is gondoskodni tudjanak önmagukról, a családjukról, szűkebb közösségükről és a tágabb értelemben vett otthonunkról, a Földről.

Pajor Zsófia – Csorba Győző Könyvtár

„Van lehetőségünk felnőttként is belépni a gyerekek varázsvilágába” – interjú Simonfalvi Ancsával

Simonfalvi Ancsa első kötete 2023-ban jelent meg: az *Ali király karácsonyi vacsorája* szinte berobbant az irodalmi életbe. Elnyerte a HUBBY Év Gyerekkönyve Elsőkönyves díját, 2024-ben bekerült a The White Ravens katalógusba, 2025-ben pedig bábelőadás készült belőle. Azóta már két újabb mesekönyvvel jelentkezett. Többek között ezekről, illusztrátortársakról és gyerekkori kalandokról kérdeztük a szerzőt.

– Mesélj arról, hogy milyen érzés látni, megélni, hogy egy általad megálmodott történet ilyen karriert fut be!

Szédítő, hatalmas boldogság látni, ahogy Ali király sorra hódítja a szíveket. Remélem ez még nagyon sokáig így is lesz. A könyv sikere azonban nem egyedüli érdemem, Agócs Írisz fantasztikus illusztrációi, a Pagony Kiadó és Csobod Luca szerkesztő elhivatott munkája is kellett ahhoz, hogy a könyv a HUBBY-díj mellett nemzetközi elismerést is kapjon. Az pedig, hogy a Bóbita Bábszínház is felfigyelt a könyvre, és egy csodálatos előadást alkottak a szövegből, a csúcsok csúcsa. A bemutató során egy egészen új dimenzióba kerültem, amikor megláttam betrappolni a Lábbuszt. Nagyon hálás vagyok a Bóbita Bábszínházban mindenkinek, aki kicsit is részt vett az előadás létrejöttében. Szuper köszönet illeti Papp Melindát, aki az előadás dramaturgja, hiszen a Lápi Rittyónak egy olyan mellékszálat szőtt a szövegbe, ami továbbgondolkodásra sarkallhatja a nézőközönséget.

– A bábelőadás megvalósításában neked is fontos szerep jutott, hiszen dalszövegeket írtál. Ez mennyire jelentett kihívást?

Igazi kihívás volt, hiszen soha nem írtam még dalszöveget, most is inkább versként gondolok ezekre a szövegekre, amit a zeneszerző, Apostolache Kiss Zénó csodálatos zenéje dalá varázsolt. Igazából akkor nyugodtam meg, amikor a bábszínházban felcsendültek a dalok, és láttam, hogy tetszik a gyerekeknek. Azóta többen kérdezték, mikor lesz meghallgatható a bábelőadás teljes zenéje valamelyik online zenei platformon, bízunk benne, hogy előbb-utóbb lesz erre lehetőség. Ráadásul, gyanútlanul megemlítem a nagymamó első meséjében a Sárkányok Ősi Dalát – melybe a történet szerint a két főszereplő, Jerkó és Fufi is bekerült – így aztán a legutóbbi könyvbemutatóm után mellém penderült egy kisfiú, és megkérdezte, hogy szól az ősi dal. Ezért jelenleg a Sárkányok Ősi Dalát írom, lassan rutinom lesz a feladatban.

Részlet az Ali király ünnepi vacsorája című előadásból (Fotó: Bóbita Bábszínház)

Lápi Rittyó Dala

Elhagyatott láposon,
barátságról álmodom.
Nincsenek bokrok, sudár fák,
se gyerekek, se mászókák.
Sóhajtozik a lápi lány,
szellő lebben zöld haján.

Hajam zöld, arcom halovány,
gúnyolnak is, míly csúnya lány,
Elbujdostam hát messzire,
az ingovány legmélyire.
Szomorkodik a lápi lány,
szellő lebben zöld haján.

Ó bár lennék vörös, szőke,
barna hajam copfba szőve,
Játszhatnánk együtt gyerekek,
nem csak a békák, egerek.
Ábrándozik a lápi lány,
szellő lebben zöld haján.

– Avass be minket néhány kulisszatitokba az előadással kapcsolatban!

Bepillanthattam a próbafolyamat különböző szakaszaiba, és elképesztő volt látni, ahogy felépül az előadás: szép lassan

Részlet A csodálatos nagymamó című könyvből, illusztrátor: Török Bianka

összekapcsolódott a szöveg és a zene, formálódtak a bábok. De talán a legfurcsább élmény az volt, hogy a bábszínészek hangja egészen másképp csengett, sőt, a dalokat is másképp énekelték, amikor kezükbe kerültek az elkészült bábok, mintha csak velük együtt teljesedhettek volna ki a szerepekben. Bár nem kulisszatitok, de a bábszínházhoz kapcsolódó, szintén hatalmas öröm, hogy nem csak Pécsen, hanem januártól Marosvásárhelyen, az Ariel Ifjúsági és Gyermekszínházban is előadják majd a helyi bábszínészek a darabot, így Ali király hangja még messzebbre hallatszik majd.

– Az első könyvet gyorsan követték további megjelenések. *A csodálatos nagyapó* (2024) és *A csodálatos nagymamó* párdarabjai egymásnak, mindkettő a nagyszülő-unoka kapcsolat varázslatos jellegét ragadja meg. A nagyszülőket valóságos alakokról mintáztad?

Az összes általam ismert nagypapát és nagymamát igyekeztem belegyúrni ezekbe a könyvekbe. Gyerekként sajnos nem töltöttem a nagyszüleimmel annyi időt, amennyit szerettem volna a nagy távolság miatt, de sosem fogom elfelejteni azokat a végtelen hosszúságú nyári napokat, amiket a szederfa tetején töltöttünk a testvéremmel. A nagymamám időnként felnyújtott nekünk egy rétest vagy egy bodzaszörpöt, a magasból láttuk, ahogy a nagypapám a kertben szöszmötöl; varázslatos napok voltak ezek, ma is érzem a sütemény ízét a számban és a perzselő nap melegét. De lehet, hogy az a melegség inkább a szeretet volt, nem is a nap.

Aztán láttam a saját szüleimet, milyen odaadó nagyszülei lettek a fiaimnak, kicsit irigykedtem is, úgy érzem, gyerekként rám és a testvéremre nem jutott ennyi idő. És itt van a kulcskérdés szerintem: a nagyszülők a legdrágább dolgot adják az unokáiknak, az idejüket. Órákra belefeledkeznek a közös játékba, nincs az a határidő, ami miatt felállnának a legjobb kártyapartikból.

– A kalandok mennyiben merítenek a saját gyerekkori élményeidből?

Ha azt kérdezed, hogy milyen gyakran tartózkodtam a képzeletvilágomban a valóság helyett, akkor nyugodtan mondhatom, hogy napi rendszerességgel, és emiatt folyton bajba kerültem. Órákra el tudtam veszni a saját történeteimben, mire visszatértem a valóságba, kihűlt a kádban a víz, elolvadt a fagyi, reggel lett. De ha azt kérdezed, jártam-e a sárkányvárosban, vagy készítettem-e térképet a föld alatt élő állatoknak, esetleg vonyítottam-e Fufival egy szövőmadár hátán a felhők között cikázva, a válaszom természetesen akkor is igen! Nem tudom, mennyire árulok el titkot azzal, ha elmondom: a nagyapó és a nagymamó azért tud visszakérdezni olyan biztonsággal a kisfiú varázslatos kalandjaira, mert egykor ők is jártak már ezeken a helyeken, zengették a Sárkányok Ősi Dalát, pont úgy úsztak a mélytenger legmélyére, mint Jerkó. Ha megengedjük magunknak, hogy kicsit szusszanjunk – és a nagyszülők megengedik –, akkor van lehetőségünk felnőttként is belépni a gyerekek varázsvilágába. Néha elég hozzá egy szederfa.

– Jerkó kalandjai a valóság és a képzelet határán játszódnak. Te gyerekként milyen történeteket szerettél inkább: amik hétköznapi helyzetekről szólnak és a realitás talaján maradnak, vagy inkább a mesék, a varázslatok világába repítettek?

Talán a fentiekből már érzékelhető, hogy nem sok közöm volt a realitás talajához, épp ezért gyerekként ámulva hallgattam a felnőttek beszélgetéseit, az autószerelésről, a napi teendőkről, vagy például apukám elemzéseit a focimeccsekről. Persze ugyanilyen lelkesen hallgattam a meséket is. Az este fénypontja nekem mégis az volt, amikor villanyoltás után én mesélhettem a nővéremnek, aki igazán kitartó hallgatóság volt, és a legképtelenebb történekeben is velem száguldott, sosem akart visszarántani a talajra.

– Az *Ali király* illusztrátorához, Agócs Íriszhez régi barátság fűz. Miben volt más a munkafolyamat Török Biankával, aki már-már festményszerű képeken ábrázolja Jerkó kalandjait?

Valóban, Írisszel pont 1001 éve ismerjük és szeretjük egymást, nagyon egy húron pendülünk, így a közös munka szórakoztatónak és inspirálónak ígérkezett, de még annál is jobb volt egy kicsit. Biankával a Pagony Kiadón keresztül ismerkedem meg, és mivel nagyon messze élünk egymástól, csak e-mailen keresztül tartottuk a kapcsolatot. Emiatt izgultam is egy kicsit, de felesleges volt, amint elküldte az első illusztrációt, megnyugodtam, tudtam, hogy jó kezekben van a mesém. Nem csak azért, mert hihetetlenül gyönyörűen rajzol, hanem azért is, mert nagyon érzékenyen jelenítette meg a szöveg egy igen fontos rétegét, azt, ahogy a valóság és a képzelet összeér. Az illusztráción ugyanis megjelentek olyan apró részletek, mint például Bianka valóságos kávéscsészéje vagy Jerkó nadrágja, aminek egy régi kockás lap volt az alapja, vagy épp Soma fiam rajza lett kiragasztva Jerkó képzeletbeli falára.

– Min dolgozol most?

Az utolsó simításokat végezzük a Lampion Kiadóval az első ifjúsági regényemen, és nagyon izgulok, milyen lesz a fogadtatása, hiszen ennek a korosztálynak most írok először. A történet naplószerűen meséli el egy kamaszlány, Lujzi egy teljes iskolaévét, sok zenével, viruló kerttel, a Japán Tudományos Akadémia munkatársaival, igaz barátokkal és persze szerelemmel.

Gyántiné Kiss Kármen – Csorba Győző Könyvtár

Kiskassa könyvtári szolgáltatóhely

Baranya vármegye déli-délkeleti részén, a Mecsek és a Villányi-hegység ölelésében, egy festői völgyben bújik meg Kiskassa. A zsáktelepülés csendes dombjai között egy olyan közösség él, ahol a hagyomány, az összetartás és a kreativitás különleges harmóniában találkozik. Bár a falu mindössze 252 lelket számlál, pezsgő kulturális élettel büszkélkedhet, olyan hely ez, ahol minden korosztály megtalálja a maga közösségét és értékeit.

A természeti környezet szépsége, a rendezett porták és a virágos utcák arról árulkodnak, hogy az itt élők nagy gondot fordítanak környezetükre, és közös munkával teszik egyre szebbé falujukat. A település neve először 1332–1337 között, a pápai tizedlajstromban tűnt fel „Kacha" alakban. A XIV. században a pécsi káptalan birtoka volt, majd a török hódoltság idején elnéptelenedett. 1691-ben Boszniából érkezett rác telepesek népesítették be újra, akik a Rákóczi-szabadságharc idején a Dráván túlra menekültek, de 1712-ben visszatértek. Később a Batthyányiak birtokába került, majd 1740 körül német családok telepedtek le itt, akik hosszú időre meghatározták a falu arculatát. A II. világháború után a német lakosság nagy részét kitelepítették, mára a község inkább magyarlakta település lett. A lakosság korösszetétele vegyes, több mint fele aktív korú, így Kiskassa nem sorolható az elöregedő falvak közé. A közösség túlnyomó része római katolikus vallású; templomuk, a Szent Anna-templom 1771-ben épült, és ma is a falu egyik ékköve. A helyi önkormányzat sokat dolgozik azon, hogy egy élhető, rendezett települést biztosítson a lakosok számára, ahol minden generáció megtalálja a maga helyét. Kiskassa polgárai büszkék falujuk természeti szépségére és közösségi életére. Bár óvoda és iskola nincs a faluban, az újpetrei intézmények jól megközelíthetők, a gyerekek számára pedig bőségesen kínálkozik közösségi élet és élmény a helyben szervezett programokon.

A kulturális élet központja a Tudás Koronája Könyvtár. Heti három alkalommal várja az olvasni, internetezni vagy éppen beszélgetni vágyókat. Az önkormányzat 2007 óta a Csorba Győző Könyvtárral közösen könyvtárellátási szerződés keretében látja el a feladatát. A nyitva tartás szorosan kapcsolódik a lakosság igényeihez. A könyvek folyamatosan cserélődnek, melyről Tóth Balázs könyvtári referens gondoskodik. A szolgáltatóhelyre látogatóknak lehetőségük van folyóiratot is olvasni, kölcsönözni. A házi gondozó heti rendszerességgel hozza-viszi a gondozottaknak az újságokat. A fiatalabb korosztály szívesen megfordul internetezni, nyomtatni, fénymásolni vagy esetleg egy-egy kötelező olvasmányért. Itt jó szolgálatot teljesítenek a Csorba Győző Könyvtár által kitelepített számítógépek és nyomtató. De vannak olyanok is, hogy csak társasjátékozni térnek be, ami szintén nagy öröm. Népszerű az Activity játék és sok esetben előkerül egy-két otthoni kedvenc is. Ennek apropójaként társasjáték-kihívás is szerveződik a könyvtárban. A kisebbek számára gyereksarkot alakítottunk ki. Ők is szívesen veszik birtokba a közösségi helyet. Több rendezvény alkalmával kapnak a gyerekek olyan megoldandó feladatot, amire csak a könyvtárban találnak megoldást, pl.: ki kell keresni nekik egy-egy könyvben a feladathoz kapcsolódó mondatot, szövegrészt, ami segíti őket a megfejtés további részleteihez, vagy verset, esetleg mesét vagy receptet kell megtalálni. Nyárra olvasónapló-kihívást szervezünk. A gyerekek szabadon választhatnak könyvet, amit elolvasnak és hozzá olvasónaplót készítenek, ezután pedig jutalomban részesülnek. A Költészet napja is évről-évre népszerű program. A gyerekek és a felnőttek is választhatnak verset, amit április 11-én elszavalnak. Itt is számíthatnak a résztvevők apró meglepetésekre. A település a könyvtári kihívásokon is aktív. Különböző projektnapokon vehetnek részt a látogatók, egészségmegőrzés, táplálkozási tanácsok, mozgásterápia, kézműves foglalkozások, kvízek is megtalálhatók a palettában. Olvasásra, mesehallgatásra a közterületeken is van lehetőség, a település különlegessége a hatállomásos QR-kódos mesesétány, amely évszakonként új történetekkel várja a látogatókat. A séta során gyerekek és felnőttek bebarangolhatják a mesék világát, miközben játékos feladványokkal gyűjthetnek pontokat, és a megoldásokért a könyvtárba kell betérni. Az idei év egyik legkülönlegesebb projektje Jókai Mór születésének 200. évfordulója alkalmából valósult meg. A buszmegálló tematikus irodalmi installációvá alakult, amely a „nagy magyar mesemondó" világa előtt tisztelgett.

Az ősz beköszöntével a falu újra színekbe öltözött és nemcsak a természetnek, hanem az embereknek köszön-

hetően is. A buszmegálló most Móra Ferenc *A cinege cipője* című versének hangulatát idézi. A történet kedvessége és szomorkás szépsége megihlette a kiskassaiakat: kicsik és nagyok közösen készítettek kis csizmákat a cinegének. Kartonból, fából, fonalból, textilből és agyagból is készültek cipők – ki-ki a maga ötlete alapján, szívvel-lélekkel. Ma már a buszmegálló odvas fáján, „Varjú Varga Pál cipészműhelyében" sorakozik a sok apró cipőcske, a közösség összefogásának legszebb bizonyítékaként. A játékos feladat mellett egy madárfelismerő verseny is indult: tizenkilenc madár képe várta azokat, akik szeretik a természetet és a felfedezést. Itt is segítségül hívhatták a könyvtárban fellelhető, a témához kapcsolódó szakirodalmat. A legügyesebbek között sorsolás volt november 30-án, az adventi vásáron és karácsonyi ünnepségen, ahol a buszmegálló téli díszbe öltözik, és egy új mese kel majd életre.

A kulturális élet másik gyöngyszeme az ősszel indult Mézeskalács Szakkör. A „Tudásunkkal kézenfogva a közösségekért" elnevezésű program keretében tizenegy lelkes résztvevő – gyerekek és felnőttek együtt – ismerkedik a mézeskalács-készítés fortélyaival. A könyvtárban fellelhető süteményes könyvek és a mézes tészta rejtelmei, díszítése jó szolgálatot teljesít a szakkör sikeréhez. Húsz alkalmon keresztül tanulják a tészta gyúrását, formázását, díszítését, és közben régi hagyományokat elevenítenek fel. A szakkör végén, 2026 tavaszán közös kiállításon mutatják be alkotásaikat a résztvevők. Az év folyamán több közösségi rendezvény is színesíti a falu életét: farsangi mulatság, családi nap, Halloween, idősek napja és az adventi ünnepség. Mindegyik eseményben közös a cél, hogy a kiskassaiak együtt ünnepeljenek, nevessenek, alkossanak és élményekkel gazdagodjanak.

Kiskassa egy apró falu, de nagy szív dobog benne. Itt a múlt tisztelete, a hagyomány szeretete és a közösség ereje adja a jövő alapját, ahol még a buszmegálló is mesél, és minden generáció hozzátesz egy darabot a közös történethez.

Veszprémi Istvánné – Kiskassa polgármestere
Veérné Haász Krisztina – Közművelődési munkatárs

Ünnepi készülődés zölden: karácsonyváró kézműves foglalkozás újrahasznosított anyagokból

„Van-e érzés, mely forróbban és sejtelmesebben megdobogtatja az emberi szívet, mint az ünnep és a várakozás izgalma?" (Márai Sándor)

A december a várakozás hónapja. Ilyenkor ráhangolódunk a karácsonyra, ünnepi díszbe öltöztetjük a környezetünket és a szívünket. A könyvtár az adventi időszakban minden korosztály számára szervezhet kézműves foglalkozásokat a fenntarthatóság jegyében, anyagok újrahasznosításával. A foglalkozás során a zöld szemlélet alapjait is elsajátíthatják a résztvevők. A kevesebb néha több. Törekedjünk az egyszerűségre, és hagyjunk teret a kreativitásnak, hogy az alkotás folyamata a résztvevők számára ne megmérettetés, hanem örömteli élmény legyen.

Zöld ötletek a karácsonyi készülődéshez

Díszek, ajándékok

Egyszerű karácsonyfadíszt készíthetünk, ha kartonra újságpapírt vagy kottát ragasztunk. Karika (gömbdísz), szív- vagy csillagformát vágunk ki belőle, mehet rá tortacsipke, masni, a szélére tehetünk csillogó ragasztót, szalaggal szép, saját készítésű dísze a fának.

WC-papír gurigákból kis fantáziával bármilyen, a téli ünnepekhez kapcsolódó figurát készíthetünk: bárányt, rénszarvast, mikulást, napkeleti bölcseket, karácsonyfát.

Kávékapszula felhasználásával csinálhatunk rénszarvast, ha a kapszula nyitott részét befedjük, papíragancsot, vagy apró ágakat rögzítünk hozzá, az elejére két szemet és piros orrot ragasztunk. Szintén kávékapszulából készülhet kisharang, ha a belsejébe gémkapocs segítségével gyöngyöket, vagy csengettyűgömböt helyezünk.

Termések, természetes anyagok segítségével is alkothatunk ajándékokat, tobozból fenyőfát, vagy hungarocellgömb rögzítésével tobozemberkét. Földimogyoróból és apró ágakból keménypapírra ragasztva létrehozhatunk rénszarvasfejet.

Összeállíthatunk adventi koszorút maradék sérült kartonból, a kivágott koszorú-formákat befedhetjük maradék textillel, újságpapírral, pattogatott kukoricával, termésekkel. Átköthetjük az egészet szalaggal, gyöngyökkel rögzítve kapja meg végső formáját a koszorúnk.

Maradék fonal felhasználásával is készíthetünk díszeket. Kartonból háromszög formát vágunk, amelyet színes fonalakkal beterítünk, gyöngyökkel díszítünk, az aljára barna kartontörzset vagy spatulát, tetejére csillagot ragasztunk. Mielőtt rögzítenénk a tetejét, egy szalagot erősítünk hozzá, amellyel felakaszthatjuk bárhová. Megformálhatunk ugyanígy csillagot, vagy karikasávból minikoszorút.

A karácsony szimbóluma a betlehemi jászol. Hagyományosan kukoricacsuhéból készítik, de mi elkészíthetjük kartondobozból, textilből és papírból, vagy só-liszt gyurmából, parafadugóból, esetleg WC-papír gurigából is a jászol szereplőit.

ÖTLETBÖRZE

Képeslapok, ajándékkísérők

A különféle anyagokból vagy maradék papírokból kivágott különböző nagyságú háromszögek egymás mellé ragasztva, és mintákkal díszítve egy havas tájon, egyszerű, de nagyon szép képeslappá válnak. A hulladékpapírokat csíkokra vagy egyéb kis darabokra is vághatják a gyerekek, majd felragasztják egy lapra. Egy másikat, amelyből kivágnak egy háromszöget, ráragasztják, dekorálják. A legkisebbek is nagyon könnyen és élvezettel el tudják készíteni ezt a képeslapot.

Üdvözlőkártyákat készíthetünk gombok felhasználásával, ha különböző méretű gombokat háromszögformában kartonra ragasztunk, alá törzset, a tetejére csillagot ragasztunk, és kész a karácsonyfánk. A gombokból koszorút, szívecskeformát, lelógó gömbdíszeket, vagy hóembert formálhatunk meg.

Csipeszből is számtalan karácsonyi figurát állíthatunk össze: a rénszarvas, hóember, karácsonyfa, csillag szép éke lehet egy ajándéknak.

Dobozba zárt meglepetés

A gyufásskatulya színes papírral, csomagolóanyaggal bevonva, kidekorálva, jancsiszeggel ellátva kedves ajándék lehet, ha megtöltjük cukorkával vagy szívhez szóló üzenettel. Ha a skatulya három keskeny oldalát becsíkozzuk és a maradék részt bőranyaggal bevonjuk, csodálatos minikönyvet kapunk. Több skatulyát egymásra ragasztva meglepetéseket rejtő kis fiókos szekrényt kapunk.

Csomagolóanyaggal bevonva a teásdoboz is szép ajándékdobozzá válhat. A kerek sajttartó dobozból téli varázsdobozt készíthetünk, ha fehér papírral bevonjuk, a tetejét hóemberarccá alakítjuk, a belsejébe pedig téli tájat rajzolhatunk. Papír hópelyheket, vagy csillámport szórunk rá és celofánnal körbe leragasztjuk, úgy, hogy a hópihék mozgathatók maradjanak. Hópelyhek helyett cukorka is kerülhet a dobozba. Bármilyen kerek dobozon jól mutat a hóember, és a legkisebbek is el tudják készíteni.

Mesés foglalkozás

Az adventi időszakban komplex foglalkozásokat is tarthatunk. Ilyenkor egy vagy több mesére építjük az alkotó tevékenységet. Pl. a *Vízcsepp karácsonya* papírszínház meséhez hópelyhet és cicát, a *Francia karácsony* papírszínház előadás után ajándékdobozos képeslapot készíthetünk, Marék Veronika: *Kippkopp karácsonya* meséhez kapcsolódóan gesztenyeemberkét és csillagot, Cynthia Paterson: *A bűvös szán* történetéhez nyuszit és fenyőfadíszt, Kormos István: *A fázó rókafiak* meséje nyomán WC-papír gurigából rókát, Alex T. Smith: *A kisegér karácsonya* történethez guriga egérkét és karácsonyi borítékot, Lackfi János: *Igaz Mese az Adventről* című meséjéhez a jászol szereplőit készíthetjük el. Minden meséhez tudunk kapcsolódni. A foglalkozást dalokkal, mozgásos mondókákkal színesíthetjük.

Téli témájú társasjátékot is készíthetünk a nagyobbakkal kupakok felhasználásával, úgy, hogy azokat egymás mellé ragasztjuk és számokat írunk rájuk, ezek teszik ki a játék útvonalát az instrukciókkal együtt. Karácsonyi játszóházunkban a gyerekek az általuk készített játékokat ki is próbálhatják.

Örömteli ünnepi készülődést kívánunk!

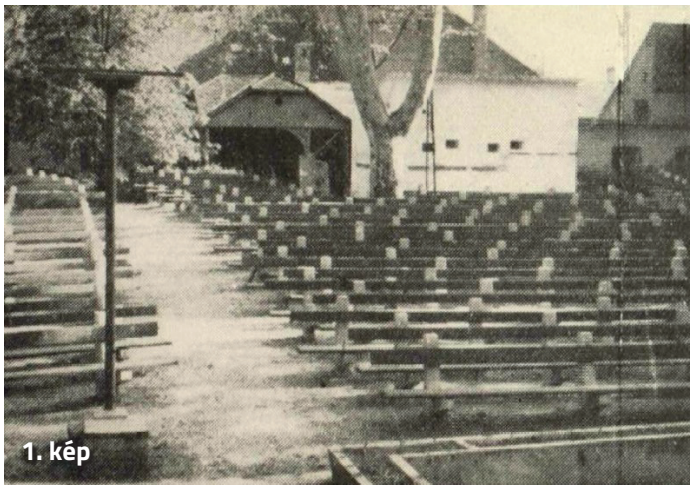
Kissné Heinrich Szilvia –
Csorba Győző Könyvtár

HELYI ÉRTÉK

Szabadtéri mozik Pécsen és Baranya megyében

A szabadtéri mozik a Covid óta reneszánszukat élik. Baranyában több helyen is (Sásdon, Villányban, Pécsen a Zsolnay Negyedben) rendszeresek a filmvetítések a nyári időszakban. Napjainkban elég egy projektor, pár tucat szék, valamint egy fehér falfelület, amire vetítetni lehet, és kész is a mozi.

A 20. században is többféle szabadtéri mozi működött, vendéglők, éttermek teraszán, kerthelyiségeiben is voltak filmvetítések, de külön ágat képviselt az autósmozi. A kertmozi ezektől némileg eltért, a hagyományos mozi melléküzletága volt, de szabadtéren, a nyári időszakban, ugyanúgy volt vetítőfelület, vetítőkamra, nézőtér és kiszolgáló létesítmények (pl. mosdó).

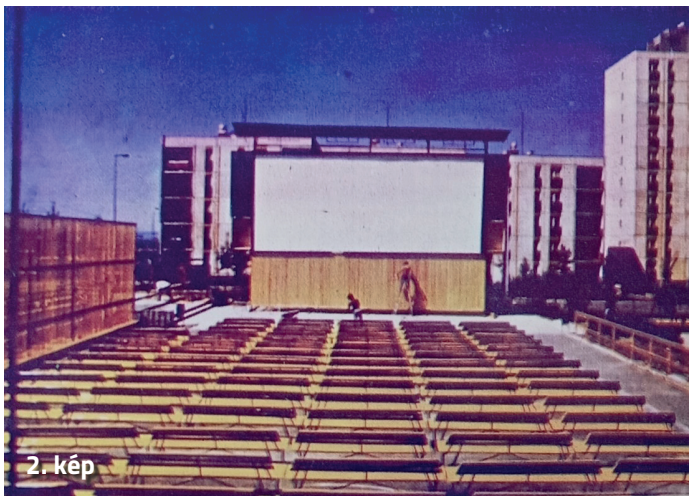

1. kép

A szabadtéri mozik története Baranya megyében több mint egy évszázadra tekint vissza. Sokan a ma is látható pécsi Park Mozi kerthelyiségére gondolhatnak, mint első kertmozira, de az első ilyen jellegű vetítés 1913 nyarán az Apolló mozi udvarán történt. A bejárat a Gábor utca felől volt, a mozinézőket étellel, itallal és fagylalttal várták. Népszerű és gazdaságos lehetett a kertmozi, mert Pécs második filmszínházának tervezésekor, az 1921 decemberében megnyílt Park Mozihoz már a terveken szerepelt a kerthelyiség, amit meg is építettek. 1922 nyarán már voltak vetítések, de a hivatalos megnyitóra 1923 júliusában került sor. Az új egység nem csupán 1100 férőhelyes méretében különbözött az Apollóétól, de technikai felszereltségében is. A hely alkalmas volt arra is, hogy zenekari kíséret játsszon az ekkor még némafilmek alatt. A Park és az Apolló mozik kerthelyisége párhuzamosan működött egészen a hangosfilmek megjelenéséig. A gazdasági világválság hatására csökkent a moziba látogatók száma, illetve az új technika megjelenése arra késztette az Apolló vezetőit, hogy fejlesszék a mozikat. A hangosítás során általában a vetítőkamrákat is át kellett építeni, nem csupán hangfalakat felszerelni. A költséges beruházás eredményeként 1932-ben hangosították a Park kertmozit. Ezek után az Apolló kertmozijában nem tartottak előadásokat, de a szabadtéri részt 1941-ben rendbe hozták.

A második világháború utáni politikai és gazdasági átalakulások a mozik életében is gyökeres változásokat eredményeztek. 1948-ban államosították a teljes magyar filmipart. Kezdetben Budapestről irányítottak mindent, majd 1953-ban megyei szinten létrehozták a Moziüzemi Vállalatokat, melyek a mozik filmmel való ellátásáért és mozik fejlesztésért voltak felelősek. A Rákosi-korszakban az ideológia egyik legfontosabb terjesztőjének a filmet tekintették, ezért a mozihálózat bővítésére – minden faluban legyen mozi vagy vándormozi – sok pénzt fordítottak. A nézők részéről is megvolt az igény a jobb magyar filmekre és a kényelmes mozikra. A nézőszám évről évre folyamatosan emelkedett. Az 1950-es években Baranya más településein is megjelentek a szabadtéri mozik, elsőként Szigetváron, 1958-tól a Művelődési Ház udvarán voltak filmvetítések. Terveztek egy nagyobb kertmozit is, de az nem valósult meg. A szigetvári szabadtéri mozi valószínűleg ideiglenesen működött, az 1964-ben átadott új szigetvári mozi megnyitásáig. Mohácson az 1953-ban átadott szabadtéri színpadon kezdődött a filmek vetítése 1959-ben. A közel 700 fő befogadására alkalmas szabadtéri színpadot (1. kép) folyamatosan fejlesztették, a nyári időszakban rendszeresek voltak a filmelőadások, egészen 2001-ig.

Pécsen az 1950-es évek második felétől kibontakozó nagyarányú építkezések a mozikkal kapcsolatban is nagyszabású terveket irányoztak elő. Az épülő Uránvárosban egy 600 fős mozit terveztek, a második ötéves terv keretén belül az Uránia Mozi mögötti területen pedig egy 1600 fős kertmozit álmodtak meg. Egyik elképzelés sem valósult meg. Az 1960-as években Magyarországon, de Baranyában és Pécsen is kezdett elterjedni a televízió, ezzel együtt jelentősen csökkent a mozilátogatók száma. A változások hatására a Baranya Megyei Moziüzemi Vállalat inkább a pécsi mozik fejlesztésére fordította a hangsúlyt. A Park Mozi teljes átépítésére 1969 és 1983 között került sor két ütemben. Elsőként a kertmozit építették át. A tervekben egy impozáns bejáratot terveztek a Felsőmalom utcába, illetve a szabadtéri részt be is fedték volna. A munkálatok 1969 és 1973 között zajlottak. A nézőteret amfiteátrum-szerűen alakították át, egy 19 méter széles vetítőfalat építettek, de a nézőteret nem fedték be. Az új kertmoziban 844 darab korallpiros széket helyeztek el. 1973. július 19-én volt az ünnepélyes megnyitó a *West Side Story* című film bemutatásával. A pécsi Káptalan utcai szabadtéri színpad átépítése kapcsán a kertmoziban 1975-ben és 1976-ban koncerteket is tartottak, fellépett többek között az LGT, az Omega és Koncz Zsuzsa is.

Az 1970-es évek második felében Pécs új városrészeiben, Uránvárosban és Kertvárosban is megjelentek a kertmozik. Egy új mozi helyett költséghatékonyabb megoldást találtak ki a Moziüzemi Vállalatnál, hogy a lakótelepek filmnéző közönsége helyben is tudjon filmeket nézni. 1976-ban a Komarov (ma Babits) Gimnázium udvarán nyitották meg a közel 560 férőhellyel rendelkező kertmozit (2. kép). Az iskola udvarán egy vetítőfalat építettek, ezzel szemben egy vetítőkamrát, a pályára pedig padokat helyeztek ki. Egy évvel később a kertvárosi Berek Utcai Általános Iskola udvarán épült meg a második kertmozi. Az uránvárosi mintához hasonlóan épült meg, befogadóképessége 450 fő volt. Mindkét nyári mozi kezdetben

2. kép

HELYI ÉRTÉK

beváltotta a hozzá fűzött reményeket, de 1987-től nem vetítettek filmeket, részben a kulturális szokások változása miatt, részben anyagi okokból, a berendezéseket elbontották.

Az 1980-as években jelentkező gazdasági problémák ellenére a szabadtéri filmvetítés új fajtái jelentek meg. Szászváron gasztromozi nyílt, a helyi étterem kerthelyiségében vetítettek filmeket. Egy 1982-es Dunántúli Napló cikk szerint Pécsen a Pannonia szálloda és a Minerva étterem kerthelyiségében is volt gasztromozi, valamint Sellyén is. Ezen felül a Megyei Moziüzemi Vállalat az orfűi és sikondai úttörőtáborokban heti rendszerességgel, valamint nyolc baranyai ifjúsági táborban alkalmanként tartott filmvetéseket. A különböző táborokban és vendéglátóegységekben pár évig lehetett filmeket nézni, hosszútávon ezek az egységek nem moziként működtek. Szintén újdonság volt az 1990-ben Mohácson és Pécsen elindult autósmozi. A mohácsi mindössze két évig üzemelt, a pécsi vásártéren üzemelő autósmozi egészen 2002-ig.

Már a rendszerváltás előtti években a magyar állam fokozatosan csökkentette a mozik anyagi támogatását. A nézőszám és az állami dotáció csökkenésének eredményeként tömeges mozibezárásoka került sor Baranyában is. 1993-ban megszűnt a Baranya Megyei Moziüzemi Vállalat, a meglévő mozik a helyi önkormányzatok tulajdonába kerültek. A megmaradt három pécsi mozit (Apolló, Park és Uránia) az Intercom Rt. üzemeltette. A cég elsősorban technikai (hangrendszer, vászon cseréje) felújításokat végzett, a Park Mozi kerthelyiségének alacsony látogatottsága és statikai problémák miatt 1995-től nem tartott filmvetítéseket.

Baranya megyében a 20. század első felében csak Pécsen volt kertmozi. Az 1950-es évek végétől egészen az 1980-as évek végéig több helyen is lehetett a nyári estéken szabadtéren filmet nézni. Ezekben az évtizedekben nem elsősorban az anyagi okok miatt vetítettek filmeket, a nevelés és a szórakoztatás volt a középpontban. A gasztromozik és az autósmozik megjelenése a változások egyértelmű jelei voltak, az 1990-es években minimális szintre csökkent a baranyai mozik száma, a piacgazdaság és a kulturális nyitás jelentősen megváltoztatta a moziba járási szokásokat, a szabadtéri filmnézés elvesztette báját. Az új évezredben a technika fejlődésének köszönhetően bárki, akár egy családi ház udvarán is mozizhat, ami nem csupán a nosztalgia érzését kelti, hanem hosszútávon biztosítja a nyáresti, csillagos ég alatti filmnézés élményét.

Vörös Attila – történész, PhD-hallgató
PTE BTK Interdiszciplináris Doktori Iskola

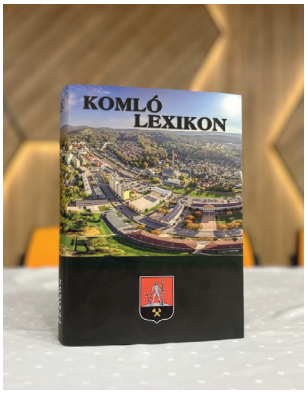
Képek forrása:

1. *Baranyai Művelődés, 1963. december 156. oldal*
2. *Magyar Nemzeti Levéltár Baranya Vármegyei Levéltára XXIX.651 Baranya Megyei Moziüzemi Vállalat 89. doboz*

KÖNYVAJÁNLÓ

Megjelent a Komló Lexikon

Időről időre felmerül a kérdés, mennyire van létjogosultsága a mai világban a papíralapú lexikonoknak. Bár megbízható és hiteles információkat kínálnak, de az idő próbáját nem minden esetben állják ki. Pontos választ most sem adhatunk, de a nemrég megjelent Komló Lexikon és az azt övező egyöntetű lelkesedés ékesen bizonyítja: még mindig van igény az ilyen jellegű, maradandó értékű kiadványokra.

A szerkesztők célja egy átfogó ismereteket nyújtó, adatgazdag mű létrehozása volt. Több mint hároméves munka eredményeként 2025. szeptember 3-án, a Komlói Kaptár Művelődési Központban mutatták be a nagyközönségnek a könyvet. A szerkesztőbizottságban Komló életében meghatározó, elismert személyiségek dolgoztak: Dr. Grünwald Géza, Cserdi András, Grünvald Mátyás, Harnóczyné Gungl Márta, Dr. Hoppa József, Jakab Józsefné, Korbuly István, Péter Szabó Zoltán, Ágotai Zoltánné és Lovrencich Áron. Elhivatottságuknak köszönhető, hogy megszülethetett ez a kiadvány. Nem feledkezhetünk meg azonban azokról sem, akik szerzőként akár egy-egy szócikk megírásával járultak hozzá a könyv létrejöttéhez.

A közel ötszáz oldalas, könyvészetileg is igényes kivitelű lexikon 1029 szócikkben vezeti végig az olvasót Komló múltján és jelenén. Az ismeretek e tárháza a város életének szinte minden területét felöleli: a történelmi és a földrajzi sajátosságok mellett bemutatják az iskolákat, az egyesületeket, a népcsoportokat, a kereskedelmet, az ipart (különös tekintettel a bányászatra), az oktatást, a közművelődést, az építészetet, a színházat, az irodalmat, a zenét, a képzőművészetet és a közgyűjteményeket, valamint a vendéglátás, a természet, a botanika, a geológia, a zoológia és a sport történetét is. Művészeti alkotások, szobrok, épületek, jeles események és személyek külön szócikket kaptak a könyvben. A lexikon hiánypótló jelleggel számos olyan adatot és érdekességet tár az olvasó elé, amelyekről korábban kevés információ állt rendelkezésre vagy ismeretlen volt a nagyközönség számára.

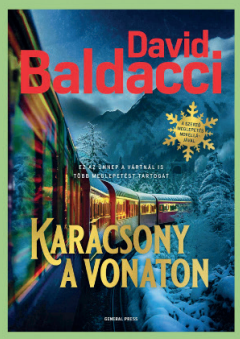
A gazdagon illusztrált kötet közel 1300 fényképet tartalmaz – különösen izgalmasak azok a felvételek, amelyek a 20. század elején készültek, vagy éppen azt az időszakot örökítik meg, amikor a kis bányászfaluból modern iparváros született. A Komló Lexikon egyszerre a megismerés és a megörökítés eszköze: sokszínű tartalmának köszönhetően a kutatók, a tanulni vágyók és a helyi identitás iránt érdeklődő lokálpatrióták egyaránt találnak benne értékes információkat, újdonságokat és felfedeznivalókat.

Gyántiné Kiss Kármen – Csorba Győző Könyvtár

ÜNNEPI KÖNYVAJÁNLÓ

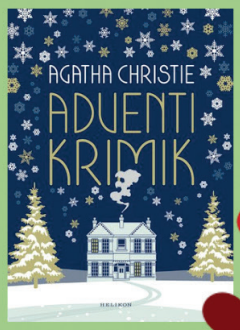

FONTOS ELÉRHETŐSÉGEK

Ellátási Térség	Referens	E-mail	Telefon
Mohácsi Ellátási Térség	Schmidt-Kovács Diána	fiestadiana@gmail.com	+36 20/389-9323
Pécsi Ellátási Térség	Mizerák Andrea	mizerak.andrea@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28014
Pécsváradi Ellátási Térség	Gyurák Orsolya	gyurak.orsolya@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28015
Sásdi Ellátási Térség	Umana Elena	umanaelenae@gmail.com	+36 72/475-663
Sellyei Ellátási Térség	Cseresznyés Anikó	cseresznyes.aniko@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28015
Siklósi Ellátási Térség	Kiss Adrienn	kiss.adrienn1985@gmail.com	+36 72/579 -125
Szentlőrinci Ellátási Térség	Bali Máté	bali.mate@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28014
Szigetvári Ellátási Térség	Vasvári Gergely	wasvary@gmail.com	+36 73/311-407
Villányi Ellátási Térség	Tóth Balázs	toth.balazs@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28104
Könyvtárbusz 1.	Csobán László	csoban.laszlo@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28097
	Molnár Ferenc	molnar.ferenc@csgyk.hu	
Könyvtárbusz 2.	Somogyi Krisztina	somogyi.krisztina@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28097
	Nagy László	nagy.laszlo@csgyk.hu	
KönyvtárMozi; Nyilvános könyvtárak	Márkus István	markus.istvan@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035
Rendezvényszervezés	Pajor Zsófia	bkszr@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28058
	Simonfalvi Anita	bkszr@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28058
	Szeifer Csaba	bkszr@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28058
Informatika	Urvald Péter	csgyk.it@gmail.com	+36 72/501-500 / 28065
Folyóirat reklamáció	Dériné Fődi Katalin	fodi.katalin@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035
Beszerzés, feldolgozás	Bali Judit	bali.judit@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035

FILMPAKKOK GYEREKEKNEK

A fecske meg a szalmaszál
A hazudós egér
A hetvenkedő sün
A kevély kiskakas
A Pál utcai fiúk
A walesi bárdok
Boltosmesék
Magyar népmesék I.
Mesék Mátyás királyról
Mesél a kő
Mondák a magyar történelemből
Rege a csodaszarvasról
Szent Péter esernyője
Szörnyeteg Lajos jaj de álmos
Vacskamati virágja
Vízipók-csodapók

FILMPAKKOK FELNŐTTEKNEK

A Pendragon legenda
Állami Áruház
Az ötödik pecsét
Csinibaba
Hyppolit, a lakáj
Macskajáték
Megáll az idő
Mephisto
Moszkva tér
Régi idők focija
Rokonok
Szamárköhögés
Szegénylegények
Szerelem
Szindbád
Tízezer nap